

Lika för alla?

Omrättning av nationella prov i grundskolan och gymnasieskolan under tre år

Resultatbilaga

BILAGA 1 RESULTAT AV OMRÄTTNINGEN	7
ÄMNESPROV ÅRSKURS 9	7
ÅRSKURS 9 ENGELSKA.....	7
TABELL 1: ÅRSKURS 9 ENGELSKA DELPROV B, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGSRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.....	7
TABELL 2: ÅRSKURS 9 ENGELSKA DELPROV B, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGSRÄTTNING OCH SKOL-INSPEKTIONENS RÄTTNING.....	8
TABELL 3: ÅRSKURS 9 ENGELSKA DELPROV B, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.	8
TABELL 4: ÅRSKURS 9 ENGELSKA DELPROV C, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGSRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.....	8
TABELL 5: ÅRSKURS 9 ENGELSKA DELPROV C, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGSRÄTTNING OCH SKOL-INSPEKTIONENS RÄTTNING.....	9
TABELL 6: ÅRSKURS 9 ENGELSKA DELPROV C, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.	9
DIAGRAM 1: ÅRSKURS 9, ENGELSKA SKRIFTLIG DEL C, ANDEL SAMSTÄMMIGHET MELLAN URSPRUNGSRÄTTARE OCH KONTROLLRÄTTARE	9
DIAGRAM 2: ÅK 9, ENGELSKA SKRIFTLIG DEL C. ANDEL POSITIVA OCH NEGATIVA AVVIKELSER SAMT AVVIKELSER TOTALT.....	10
ÅRSKURS 9 MATEMATIK	11
TABELL 7: ÅRSKURS 9 MATEMATIK, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGSRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING FÖR DELPROV B1.	12
TABELL 8: ÅRSKURS 9 MATEMATIK, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGSRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING FÖR DELPROV B2.	13
TABELL 9: ÅRSKURS 9 MATEMATIK, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGSRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING FÖR DELPROV C.	14
ÅRSKURS 9 SVENSKA/SVENSKA SOM ANDRASPRÅK.....	15
TABELL 10: ÅRSKURS 9 SVENSKA/SVENSKA SOM ANDRASPRÅK DELPROV A, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGSRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.....	15
TABELL 11: ÅRSKURS 9 SVENSKA/SVENSKA SOM ANDRASPRÅK DELPROV A, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGSRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	16
TABELL 12: ÅRSKURS 9 SVENSKA/SVENSKA SOM ANDRASPRÅK DELPROV A, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.....	16
TABELL 13: ÅRSKURS 9 SVENSKA/SVENSKA SOM ANDRASPRÅK DELPROV C, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGSRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.....	17

TABELL 14: ÅRSKURS 9 SVENSKA/SVENSKA SOM ANDRASPRÅK DELPROV C, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	17
TABELL 15: ÅRSKURS 9 SVENSKA/SVENSKA SOM ANDRASPRÅK DELPROV C, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.	17
DIAGRAM 3: ÅRSKURS 9 SVENSKA SKRIFTLIG DEL. ANDEL POSITIVA OCH NEGATIVA AVVIKELSER SAMT AVVIKELSER TOTALT PER SKRIVUPPGIFT, OMGÅNG 3.	18
DIAGRAM 4: ÅRSKURS 9 SVENSKA SKRIFTLIG DEL. ANDEL POSITIVA OCH NEGATIVA AVVIKELSER SAMT AVVIKELSER TOTALT PER SKRIVUPPGIFT, OMGÅNG 2.	18
DIAGRAM 5: ÅRSKURS 9, SVENSKA DEL C. ANDEL SAMSTÄMMIGHET MELLAN URSPRUNGRÄTTARE OCH KONTROLLRÄTTARE ÖVER TID FÖRDELAT PÅ BETYG.	19
DIAGRAM 6: ÅRSKURS NIO, SVENSKA SKRIFTLIG DEL. ANDEL POSITIVA OCH NEGATIVA AVVIKELSER SAMT AVVIKELSER TOTALT.	19
ÅRSKURS 9 NATURORIENTERANDE ÄMNE – FYSIK, BIOLOGI, KEMI.	20
TABELL 16: ÅRSKURS 9 FYSIK, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING FÖR DELPROV A, UPPGIFTERNA 1 - 16.	21
TABELL 17: ÅRSKURS 9 FYSIK, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING FÖR DELPROV A, PLANERINGSUPPGIFTEN.	22
TABELL 18: ÅRSKURS 9 BIOLOGI, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING FÖR DELPROV A, UPPGIFTERNA 1 - 14.	23
TABELL 19: ÅRSKURS 9 BIOLOGI, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING FÖR DELPROV A, PLANERINGSUPPGIFTEN.	24
TABELL 20: ÅRSKURS 9 KEMI, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING FÖR DELPROV A, UPPGIFTERNA 1 - 13.	25
TABELL 21: ÅRSKURS 9 KEMI, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING FÖR DELPROV A, PLANERINGSUPPGIFTEN.	26
KURSPROV GYMNASIESKOLAN.	27
GYMNASIESKOLAN ENGELSKA A.	27
TABELL 22: GYMNASIESKOLAN ENGELSKA DELPROV READING OCH LISTENING, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	27
TABELL 23: GYMNASIESKOLAN ENGELSKA DELPROV READING +LISTENING, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	28
TABELL 24: GYMNASIESKOLAN ENGELSKA DELPROV READING +LISTENING, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.	28
TABELL 25: GYMNASIESKOLAN ENGELSKA DELPROV WRITING, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	29
TABELL 26: GYMNASIESKOLAN ENGELSKA DELPROV WRITING, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	29

TABELL 27: GYMNASIESKOLAN ENGELSKA DELPROV WRITING, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.....	29
DIAGRAM 7. GYMNASIET, ENGELSKA SKRIFTLIG DEL. . ANDEL SAMSTÄMMIGHET MELLAN URSPRUNGRÄTTARE OCH KONTROLLRÄTTARE ÖVER TID FÖRDELAT PÅ BETYG.	30
DIAGRAM 8. GYMNASIET, ENGELSKA SKRIFTLIG DEL. ANDEL POSITIVA OCH NEGATIVA AVVIKELSER SAMT AVVIKELSER TOTALT.....	30
GYMNASIESKOLAN MATEMATIK A	31
TABELL 28: GYMNASIESKOLAN MATEMATIK A, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.....	31
TABELL 29: GYMNASIESKOLAN MATEMATIK A, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.....	31
TABELL 30: GYMNASIESKOLAN MATEMATIK A, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.	32
DIAGRAM9. GYMNASIET, MATEMATIK A. ANDEL POSITIVA OCH NEGATIVA AVVIKELSER SAMT AVVIKELSER TOTALT	32
GYMNASIESKOLAN SVENSKA B/SVENSKA SOM ANDRASPRÅK B.....	33
TABELL 31: GYMNASIESKOLAN SVENSKA B, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.....	33
DIAGRAM 10: GYMNASIET SVENSKA SKRIFTLIG DEL. ANDEL ELEVER SOM VALT RESPEKTIVE GENRE FÖR SKRIVUPPGIFT, OMGÅNG 3.....	33
TABELL 32: GYMNASIESKOLAN SVENSKA B, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.....	34
TABELL 33: GYMNASIESKOLAN SVENSKA B, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.	34
DIAGRAM 11: GYMNASIET SVENSKA SKRIFTLIG DEL. SAMSTÄMMIGHET MELLAN RÄTTARNA, JÄMFÖRELSE MELLAN OMGÅNGARNA.	34
DIAGRAM 12: GYMNASIET SVENSKA SKRIFTLIG DEL. AVVIKELSER FÖR RESPEKTIVE GENRE FÖR SKRIVUPPGIFT, OMGÅNG 3.....	35
DIAGRAM 13: GYMNASIET SVENSKA SKRIFTLIG DEL. ANDEL POSITIVA OCH NEGATIVA AVVIKELSER SAMT AVVIKELSER TOTALT PER SKRIVUPPGIFT, OMGÅNG 2.....	35
UPPFÖLJNING AV SKOLOR MED STORA AVVIKELSER.....	36
TABELL 34: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9 SVENSKA DELPROV A, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.....	36
TABELL 35: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9 SVENSKA DELPROV A, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.....	36
TABELL 36: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9, SVENSKA DELPROV A, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.....	36

TABELL 37: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9, SVENSKA DELPROV C, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	37
TABELL 38: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9, SVENSKA DELPROV C, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	37
TABELL 39: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9, SVENSKA DELPROV C, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.	37
TABELL 40: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9, ENGELSKA DELPROV B, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	38
TABELL 41: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9, ENGELSKA DELPROV B, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	38
TABELL 42: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9, ENGELSKA DELPROV B, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.	38
TABELL 43: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9, ENGELSKA DELPROV C, AVVIKELSE MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	39
TABELL 44: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9, ENGELSKA DELPROV C, BETYGSFÖRDELNING MELLAN URSPRUNGRÄTTNING OCH SKOLINSPEKTIONENS RÄTTNING.	39
TABELL 45: UPPFÖLJNINGAR, ÅRSKURS 9, ENGELSKA DELPROV C, PROV MED AVVIKELSER SOM OMRÄTTATS EN ANDRA GÅNG.	39
DIAGRAM 14: ANDEL PROVBETYG FÖR ÅRSKURS NIO RESPEKTIVE UPPFÖLJNINGAR ÅRSKURS 9 GÄLLANDE SVENSKA DELPROV C, OMGÅNG 3.	40
DIAGRAM 15: ANDEL POSITIVA OCH NEGATIVA AVVIKELSER SAMT AVVIKELSER TOTALT FÖR ÅRSKURS NIO RESPEKTIVE UPPFÖLJNINGARNA ÅRSKURS 9 GÄLLANDE SVENSKA DELPROV C, OMGÅNG 3.	40
DIAGRAM 16: ANDEL AVVIKELSER PER UPPFÖLJNINGSSKOLA, ENGELSKA DELPROV C. OMGÅNG 3.	41
DIAGRAM 17: ANDEL PROVBETYG FÖR ÅRSKURS NIO RESPEKTIVE UPPFÖLJNINGAR ÅRSKURS 9 GÄLLANDE ENGELSKA DELPROV C, OMGÅNG 3.	41
DIAGRAM 18: ANDEL AVVIKELSER PER UPPFÖLJNINGSSKOLA, SVENSKA DELPROV C. OMGÅNG 3.	41
BILAGA 2 RESULTAT PÅ SKOLNIVÅ	41
TABELL 46: ÅRSKURS 9 ENGELSKA DELPROV B, AVVIKELSER I ANTAL DELPROV FÖR RESPEKTIVE SKOLA.	42
TABELL 47: ÅRSKURS 9 ENGELSKA DELPROV C, AVVIKELSER I ANTAL DELPROV FÖR RESPEKTIVE SKOLA.	45
TABELL 48: ÅRSKURS 9 SVENSKA DELPROV A, AVVIKELSER I ANTAL DELPROV FÖR RESPEKTIVE SKOLA.	47
TABELL 49: ÅRSKURS 9 SVENSKA DELPROV C, AVVIKELSER I ANTAL DELPROV FÖR RESPEKTIVE SKOLA.	50

TABELL 50: GYMNASIESKOLAN ENGELSKA A DELPROV READING+LISTENING, AVVIKELSER I ANTAL DELPROV FÖR RESPEKTIVE SKOLA.	53
TABELL 51: GYMNASIESKOLAN ENGELSKA A DELPROV WRITING, AVVIKELSER I ANTAL DELPROV FÖR RESPEKTIVE SKOLA.	54
TABELL 52: GYMNASIESKOLAN MATEMATIK A, AVVIKELSER I ANTAL DELPROV FÖR RESPEKTIVE SKOLA.	55
TABELL 53: GYMNASIESKOLAN SVENSKA B/SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK B, AVVIKELSER I ANTAL DELPROV FÖR RESPEKTIVE SKOLA.	57
BILAGA 3 URVALSSPECIFIKATION	58
BILAGA 4 SYSTEMATISKA SKILLNADER MELLAN INTERNA OCH EXTERNA BEDÖMNINGAR AV NATIONELLA PROV	63
BILAGA 5 UPPDRAGSBESKRIVNING	123

Bilaga 1 Resultat av omrättningen

Nedan redovisas resultaten av kontrollrättningen för respektive årskurs, ämne och delprov.

Ämnesprov årskurs 9

Årskurs 9 Engelska

Ämnesprovet i engelska består av tre delprov:

Delprov A: delprovet genomförs i grupp och redovisas muntligt och består av att eleverna talar/samtalar kring olika sätt att kommunicera. Detta delprov ingår inte i kontrollrättningen.

Delprov B: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och testar elevens förmåga att läsa och förstå texter av skilda slag. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

Delprov C: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och testar elevens förmåga att på ett begripligt sätt uttrycka sig i skrift. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

Årskurs 9 Engelska Delprov B

Analysen grundar sig på 5 450 insamlade prov från 77 grundskolor. Totalt har 6 040 prov efterfrågats från 82 grundskolor. Bortfallet är således 590 prov, 10 procent. Det externa bortfallet uppgår till 269 prov, 5 procent, och det interna bortfallet uppgår till 321 prov, 5 procent.

Tabell 1: Årskurs 9 Engelska delprov B, avvikelse mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning.

Åk 9, En, delprov B		
	Antal	Procent
Negativ avvikelse	329	6
Positiv avvikelse	281	5
Ingen avvikelse	4 840	89
Totalt antal prov	5 450	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungsrättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungsrättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungsrättningen

Tabell 2: Årskurs 9 Engelska delprov B, betygsfördelning mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

En, delprov B	Skolinspektionens rättning				Totalt	
	EUM	G	VG	MVG		
Ursprungs rättning	EUM	75	5	1	0	81
	G	23	1 368	127	2	1 520
	VG	2	123	2 308	146	2 579
	MVG	0	5	176	1 089	1 270
	Totalt	100	1 501	2 612	1 237	5 450

Tabell 3: Årskurs 9 Engelska delprov B, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

En, delprov B	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	50	58
Styrker ursprungs rättning	32	37
Ny bedömning	4	5
Totalt antal prov	86	100

Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen

Styrker ursprungs rättning: Andra omrättningen = Ursprungs rättningen

Ny bedömning: Andra omrättningen ≠ Första omrättningen ≠ Ursprungs rättningen

Årskurs 9 Engelska Delprov C

Analysen grundar sig på 5 422 insamlade prov från 77 grundskolor. Totalt har 6 040 prov efterfrågats från 82 grundskolor. Bortfallet är således 618 prov, 10 procent. Det externa bortfallet uppgår till 269 prov, 4 procent, och det interna bortfallet uppgår till 349 prov, 6 procent.

Tabell 4: Årskurs 9 Engelska delprov C, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

En, delprov C	Antal	Procent
Negativ avvikelse	1 130	21
Positiv avvikelse	920	17
Ingen avvikelse	3 372	62
Totalt antal prov	5 422	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungs rättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungs rättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungs rättningen

Tabell 5: Årskurs 9 Engelska delprov C, betygsfördelning mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning.

En, delprov C	Skolinspektionens rättning				Totalt	
	EUM	G	VG	MVG		
Ursprungsrättning	EUM	90	28	8	0	126
	G	146	1 601	501	11	2 259
	VG	9	620	1 233	372	2 234
	MVG	1	8	346	448	803
	Totalt	246	2 257	2 088	831	5 422

Tabell 6: Årskurs 9 Engelska delprov C, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

En, delprov C	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	179	42
Styrker ursprungsrättning	185	44
Ny bedömning	61	14
Totalt antal prov	425	100

Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen

Styrker ursprungsrättning: Andra omrättningen = Ursprungsrättningen

Ny bedömning: Andra omrättningen ≠ Första omrättningen ≠ Ursprungsrättningen

Diagram 1: Årskurs 9, Engelska skriftlig del C, andel samstämmighet mellan ursprungsrättare och kontrollrättare

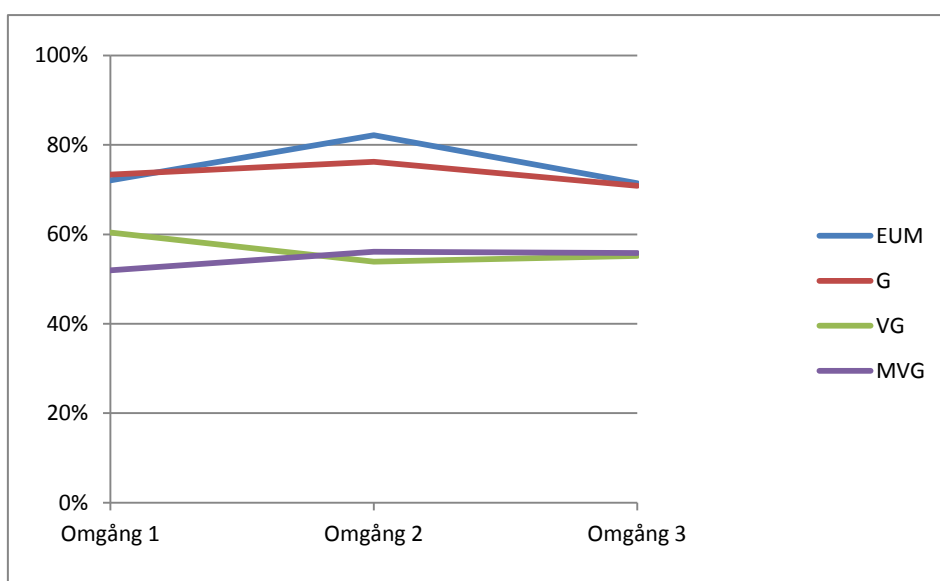
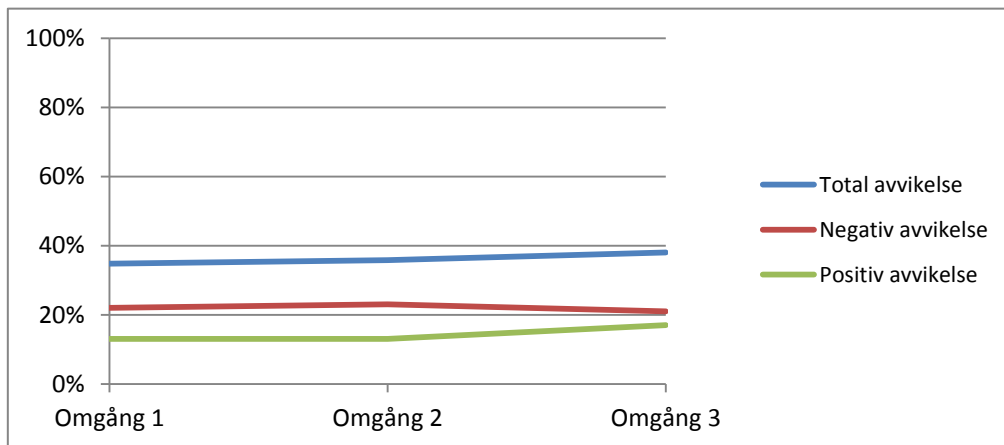

Diagram 2: Åk 9, Engelska skriftlig del C. Andel positiva och negativa avvikelser samt avvikelser totalt.

Årskurs 9 Matematik

Ämnesprovet i matematik består inte av separata delprov för vilka ett delprovbetyg sätts utan bedömningen görs endast i form av ett provbetyg. Ämnesprovet i matematik består av tre delprov:

Delprov A: delprovet genomförs i grupp och redovisas muntligt och testar elevens förmåga att muntligt framföra matematiskt grundade idéer samt förmåga att lyssna till, följa och pröva andras förklaringar och argument. Detta delprov ingår inte i kontrollrättningen.

Delprov B1: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och testar elevens taluppfattning och grundläggande färdigheter i räkning med naturliga tal, tal i bråkform, decimalform och procent. Några uppgifter prövar elevens kunskaper i grundläggande algebra, geometri och statistik. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

Delprov B2: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och testar elevens förmåga att lösa problem, reflektera över och tolka sina resultat samt bedöma deras rimlighet. Där prövas också elevens förmåga att uttrycka sina tankar skriftligt, dra slutsatser och generalisera. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

Delprov C: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och testar elevens förmåga att lösa problem samt reflektera över och tolka sina resultat och bedöma deras rimlighet. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

De delprov som ingår i kontrollrättningen är delproven B1, B2 och C.

För ämnesprovet i matematik ges inte betyg på delprovnivå och Skolinspektionen har inte haft möjlighet att kontrollrätta delprov A. Därför kan någon bedömning av provbetyget inte göras av kontrollrättarna för en jämförelse med ursprungsrättarnas bedömning. Istället görs jämförelsen på poängnivå för delproven B1, B2 och C.

För varje delprov kan eleven få ett visst antal G-poäng, ett visst antal VG-poäng och för delprov B2 och delprov C kan även eleven uppvisa MVG-kvalitet på vissa frågor. Jämförelser mellan ursprungsrättning och kontrollrättning görs genom att se på differensen mellan antalet poäng som kontrollrättaren har satt gentemot ursprungsrättaren. Differensen för respektive delprov visar skillnaden i antal poäng mellan kontrollrättarens bedömning och ursprungsrättarens bedömning. En negativ differens innebär att kontrollrättarna gett ett lägre poängantal än ursprungsrättarna. För varje delprov redovisas differensen i antalet G-poäng, antalet VG-poäng samt antalet frågor med MVG-kvalitet.

Årskurs 9 Matematik delprov B1

Analysen grundar sig på 3 545 insamlade prov från 71 grundskolor. Totalt har 5 121 prov efterfrågats från 81 grundskolor. Bortfallet är således 1 577 prov, 31 procent. Det externa bortfallet uppgår till 1 437 prov, 28 procent, och det interna bortfallet uppgår till 139 prov, 3 procent.

Tabell 77: Årskurs 9 Matematik, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning för delprov B1.

Differens	G-poäng		VG-poäng	
	Antal	Procent	Antal	Procent
9	1			
8	2	0,06	1	
7	1	0,03		
6	6	0,17	2	0,06
5	3	0,08	2	0,06
4	1	0,03	2	0,06
3	7	0,20	7	0,20
2	17	0,48	34	0,96
1	168	4,74	360	10,16
0	2 975	83,92	2 704	76,28
-1	313	8,83	354	9,99
-2	31	0,87	54	1,52
-3	7	0,20	9	0,25
-4	5	0,14	8	0,23
-5	1	0,03	3	0,08
-6	1	0,03	3	0,08
-7	3	0,08	1	0,03
-8	2	0,06	1	0,03
-9	1	0,03		0,00
Total	3 545	100,00	3 545	100,00

Årskurs 9 Matematik delprov B2

Analysen grundar sig på 3 575 insamlade prov från 71 grundskolor. Totalt har 5121 prov efterfrågats från 81 grundskolor. Bortfallet är således 1 546 prov, 30 procent. Det externa bortfallet uppgår till 1 437 prov, 28 procent, och det interna bortfallet uppgår till 109 prov, 2 procent.

Tabell 88: Årskurs 9 Matematik, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning för delprov B2.

Differens	G-poäng		VG-poäng		MVG-kvalitet	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
4	4	0,1	11	0,3	25	0,7
3	25	0,7	33	0,9	45	1,3
2	121	3,4	76	2,1	95	2,7
1	350	9,8	326	9,1	115	3,2
0	2 159	60,4	2 453	68,6	2 998	83,9
-1	583	16,3	493	13,8	161	4,5
-2	266	7,4	120	3,4	89	2,5
-3	51	1,4	49	1,4	30	0,8
-4	16	0,4	14	0,4	17	0,5
Total	3 575	100	3 575	100	3 575	100

Årskurs 9 Matematik delprov C

Analysen grundar sig på 3 593 insamlade prov från 71 grundskolor. Totalt har 5121 prov efterfrågats från 81 grundskolor. Bortfallet är således 1 528 prov, 30 procent. Det externa bortfallet uppgår till 1437 prov, 28 procent, och det interna bortfallet uppgår till 91 prov, 2 procent.

Tabell 99: Årskurs 9 Matematik, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning för delprov C.

Differens	G-poäng		VG-poäng		MVG-kvalitet	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
14	1	0,0				
13	1	0,0				
12	1	0,0	1	0,0		
11		0,0	1	0,0		
10	2	0,1	1	0,0		
9	3	0,1	1	0,0		
8	3	0,1	3	0,1	1	
7	10	0,3	6	0,2	5	0,1
6	5	0,1	6	0,2	8	0,2
5	15	0,4	7	0,2	19	0,5
4	35	1,0	35	1,0	30	0,8
3	104	2,9	73	2,0	61	1,7
2	242	6,7	209	5,8	131	3,6
1	546	15,2	511	14,2	256	7,1
0	1 093	30,4	1 365	38,0	2 511	69,9
-1	754	21,0	761	21,2	261	7,3
-2	395	11,0	331	9,2	148	4,1
-3	194	5,4	157	4,4	75	2,1
-4	92	2,6	59	1,6	41	1,1
-5	40	1,1	29	0,8	29	0,8
-6	21	0,6	16	0,4	9	0,3
-7	13	0,4	7	0,2	4	0,1
-8	6	0,2	2	0,1	2	0,1
-9	6	0,2	6	0,2	2	0,1
-10	2	0,1	4	0,1		
-11	2	0,1	1	0,0		
-12	1	0,0				
-14	2	0,1				
-15	1	0,0				
-16	1	0,0	1	0,0		
-17	1	0,0				
-18		0,0				
-19	1	0,0				
Total	3 593	100,0	3 593	100,0	3 593	100,0

Årskurs 9 Svenska/svenska som andraspråk

Ämnesprovet i svenska består av tre delprov:

Delprov A: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och testar elevens förmåga att läsa och förstå olika typer av text, tillämpa olika lässtrategier och uttrycka egna reflektioner och åsikter kring texter. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

Delprov B: delprovet genomförs i grupp och redovisas muntligt och testar elevens förmåga att resonera och uttrycka sig klart och begripligt. Detta delprov ingår inte i kontrollrättningen.

Delprov C: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt i uppsatsform som testar elevens förmåga att självständigt utveckla och uttrycka tankar och idéer, förmedla engagemang, berätta och beskriva. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

De delprov som ingår i kontrollrättningen är delproven A och C.

Årskurs 9 Svenska/svenska som andraspråk delprov A

Analysen grundar sig på 5 106 insamlade prov från 74 grundskolor. Totalt har 5 707 prov efterfrågats från 79 grundskolor. Bortfallet är således 601 prov, 11 procent. Det externa bortfallet uppgår till 360 prov, 6 procent, och det interna bortfallet uppgår till 240 prov, 5 procent.

Tabell 10: Årskurs 9 Svenska/svenska som andraspråk delprov A, avvikelse mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning.

Sv delprov A		
	Antal	Procent
Negativ avvikelse	1 213	24
Positiv avvikelse	375	7
Ingen avvikelse	3 518	69
Totalt antal prov	5 106	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungsrättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungsrättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungsrättningen

Tabell 11: Årskurs 9 Svenska/svenska som andraspråk delprov A, betygsfördelning mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

Sv delprov A		Skolinspektionens rättning				Totalt
		EUM	G	VG	MVG	
Ursprungs rättning	EUM	285	22	0	0	307
	G	188	1 059	194	1	1 442
	VG	8	572	1 905	158	2 643
	MVG	1	10	434	269	714
	Totalt	482	1 663	2 533	428	5 106

Tabell 12: Årskurs 9 Svenska/svenska som andraspråk delprov A, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

Sv delprov A	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	400	55
Styrker ursprungs rättning	281	38
Ny bedömning	50	7
Totalt antal prov	731	100

Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen

Styrker ursprungs rättning: Andra omrättningen = Ursprungs rättningen

Ny bedömning: Andra omrättningen ≠ Första omrättningen ≠ Ursprungs rättningen

Prov har inkommit från 74 av 79 skolor som uppmanades att inkomma med prov. För dessa 74 skolor avviker Skolinspektionens bedömning från ursprungs rättarnas bedömning för mellan 8 och 69 procent av delproven. Avvikelserna är i huvudsak negativa. I 5 av skolorna avviker Skolinspektionens bedömning för 45 procent eller fler av delproven¹.

¹ 4 av skolorna har skickat in färre än 10 elevlösningar, för dem redovisar vi därför inte procent.

Årskurs 9 Svenska/svenska som andraspråk delprov C

Analysen grundar sig på 5 243 insamlade prov från 75 grundskolor. Totalt har 5 707 prov efterfrågats från 79 grundskolor. Bortfallet är således 464 prov, 8 procent. Det externa bortfallet uppgår till 361 prov, 6 procent, och det interna bortfallet uppgår till 103 prov, 2 procent.

Tabell 10: Årskurs 9 Svenska/svenska som andraspråk delprov C, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

Sv delprov C	Antal	Procent
Negativ avvikelse	1 676	32
Positiv avvikelse	638	12
Ingen avvikelse	2 929	56
Totalt antal prov	5 243	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungsrättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungsrättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungsrättningen

Tabell 114: Årskurs 9 Svenska/svenska som andraspråk delprov C, betygsfördelning mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning.

Sv delprov C		Skolinspektionens rättning				Totalt
		EUM	G	VG	MVG	
Ursprungsrättning	EUM	148	70	6	0	224
	G	226	1 821	389	9	2 445
	VG	43	925	819	164	1 951
	MVG	6	70	406	141	623
	Totalt	423	2 886	1 620	314	5 243

Tabell 15: Årskurs 9 svenska/svenska som andraspråk delprov C, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

Sv delprov C	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	387	37
Styrker ursprungsrättning	384	37
Ny bedömning	275	26
Totalt antal prov	1 046	100

Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen

Styrker ursprungsrättning: Andra omrättningen = Ursprungsrättningen

Ny bedömning: Andra omrättningen ≠ Första omrättningen ≠ Ursprungsrättningen

Prov har inkommit från 75 av 79 skolor som uppmanades att inkomma med prov. För dessa 75 skolor avviker Skolinspektionens bedömning från ursprungs rättarnas bedömning för mellan 25 och 76 procent av delproven. Avvikelse rna är i huvudsak negativa. I 25 av skolorna avviker Skolinspektionens bedömning för 50 procent eller fler av delproven².

Diagram 3: Årskurs 9 Svenska skriftlig del. Andel positiva och negativa avvikelser samt avvikelser totalt per skrivuppgift, omgång 3.

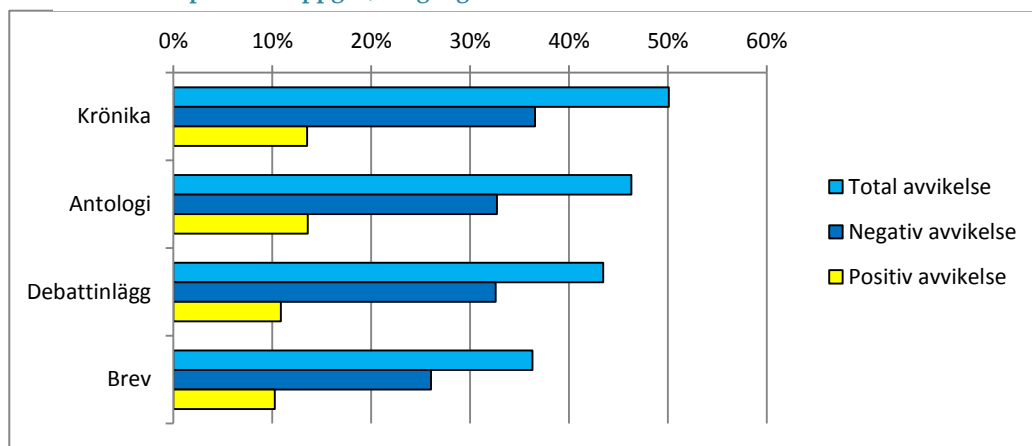
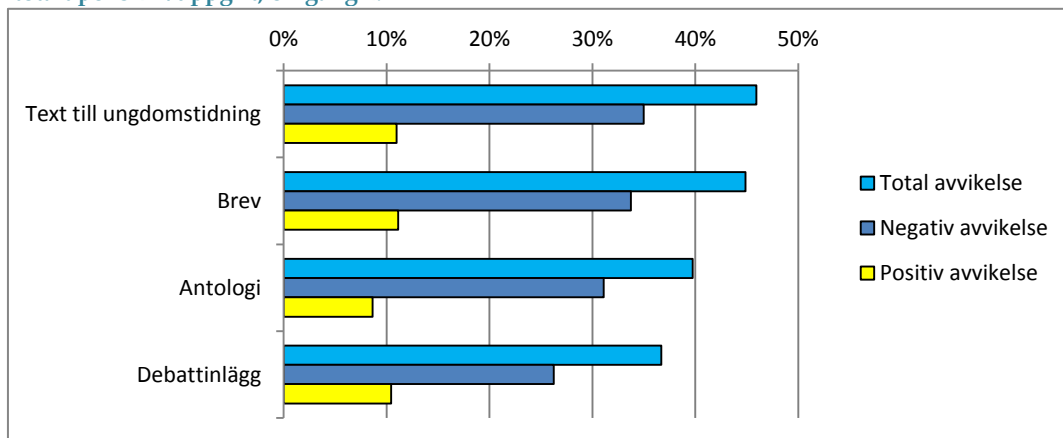

Diagram 4: Årskurs 9 Svenska skriftlig del. Andel positiva och negativa avvikelser samt avvikelser totalt per skrivuppgift, omgång 2.

² 4 av skolorna har skickat in färre än 10 elevlösningar, för dem redovisar vi därför inte procent.

Diagram 5. Årskurs 9, Svenska del C. Andel samstämmighet mellan ursprungsrättare och kontrollrättare över tid fördelat på betyg.

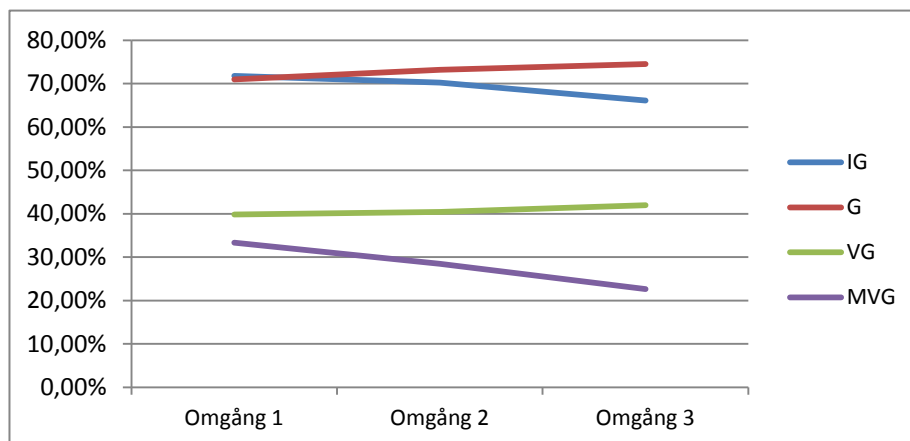
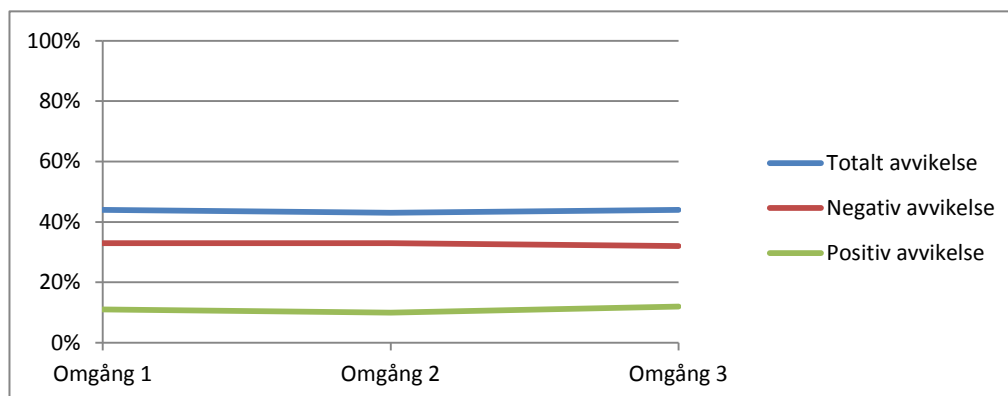

Diagram 6. Årskurs nio, svenska skriftlig del. Andel positiva och negativa avvikelser samt avvikelser totalt

Årskurs 9 Naturorienterande ämnen – fysik, biologi, kemi

Ämnesproven i NO-ämnena består inte av separata delprov för vilka ett delprovbetyg sätts utan bedömningen görs endast i form av ett provbetyg. Ämnesproven i NO-ämnena är upplagda på samma sätt och består av två delprov:

Delprov A: delprovet genomförs enskilt och består av ett antal teoretiska uppgifter som ska redovisas skriftligt. Den sista uppgiften i detta delprov innefattar att planera en vetenskaplig undersökning. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

Delprov B: i detta delprov ska eleven genomföra den vetenskapliga undersökning som planerats i delprov A. Detta delprov ingår inte i kontrollrättningen.

Det delprov som ingår i kontrollrättningen är således delprov A för respektive ämne.

Eftersom bedömningen endast görs på provnivå och Skolinspektionen inte har haft möjlighet att kontrollrätta delprov B, då detta innehåller en laborativ uppgift kan någon bedömning av provbetyget inte göras av kontrollrättarna för en jämförelse med ursprungs rättarnas bedömning. Istället görs jämförelsen på poängnivå för delprov A.

För varje ämne kan eleven för delprov A få ett visst antal G-belägg, ett visst antal VG-belägg och ett visst antal MVG-belägg. Som för ämnesprovet i matematik för årskurs 9 så görs jämförelser mellan ursprungs rättning och kontrollrättning genom att se på differensen mellan antalet poäng som kontrollrättaren har satt i förhållande till ursprungs rättaren.

Årskurs 9 Fysik

Analysen av delprovets första del grundar sig på 1 157 insamlade prov från 21 grundskolor. Totalt har 1 855 prov efterfrågats från 29 grundskolor. Bortfallet är således 698 prov, 38 procent. Det externa bortfallet uppgår till 665 prov, 36 procent, och det interna bortfallet uppgår till 33 prov, 2 procent.

Analysen av planeringsuppgiften grundar sig på 1099 insamlade prov från 21 grundskolor. Totalt har 1 855 prov efterfrågats från 29 grundskolor. Bortfallet är således 756 prov, 41 procent. Det externa bortfallet uppgår till 665 prov, 36 procent, och det interna bortfallet uppgår till 91 prov, 5 procent.

Tabell 16: Årskurs 9 Fysik, avvikelse mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning för delprov A, uppgifterna 1 - 16.

Differens	G-belägg		VG-belägg		MVG-belägg	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
9	1	0,1				
7	2	0,2	1			
6		0,0	1	0,1		
5	1	0,1	4	0,3		
4	1	0,1	11	1,0		
3	5	0,4	28	2,4		
2	40	3,5	56	4,8	4	0,3
1	143	12,4	121	10,5	49	4,2
0	369	31,9	272	23,5	846	73,1
-1	285	24,6	225	19,4	226	19,5
-2	131	11,3	183	15,8	26	2,2
-3	74	6,4	128	11,1	6	0,5
-4	40	3,5	68	5,9		
-5	31	2,7	28	2,4		
-6	15	1,3	15	1,3		
-7	5	0,4	10	0,9		
-8	6	0,5	5	0,4		
-9	2	0,2				
-10	2	0,2	1	0,1		
-11	2	0,2				
-12	2	0,2				
-13						
-14						
-15						
-16						
-17						
Total	1 157	100	1 157	100	1 157	100

Tabell 17: Årskurs 9 Fysik, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning för delprov A, planeringsuppgiften.

Differens	G-poäng		VG-poäng		MVG-kvalitet	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
4	1	0,1				
3	28	2,5	6	0,5	1	
2	6	0,5	13	1	3	0,3
1	78	7,1	105	9,6	50	4,5
0	778	70,8	770	70	897	81,6
-1	158	14,4	184	16,7	142	12,9
-2	7	0,6	15	1	5	0,5
-3	31	2,8	6	0,5	1	0,1
-4	12	1				
Total	1 099	100,0	1 099	100,0	1 099	100,0

Årskurs 9 Biologi

Analysen av delprovets första del grundar sig på 1 858 insamlade prov från 25 grundskolor. Totalt har 2 516 prov efterfrågats från 29 grundskolor. Bortfallet är således 658 prov, 26 procent. Det externa bortfallet uppgår till 589 prov, 23 procent, och det interna bortfallet uppgår till 69 prov, 3 procent.

Analysen av planeringsuppgiften grundar sig på 1 608 insamlade prov från 25 grundskolor. Totalt har 2 516 prov efterfrågats från 29 grundskolor. Bortfallet är således 908 prov, 36 procent. Det externa bortfallet uppgår till 589 prov, 23 procent, och det interna bortfallet uppgår till 319 prov, 13 procent.

Tabell 18: Årskurs 9 Biologi, avvikelse mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning för delprov A, uppgifterna 1 - 14.

Differens	G-belägg		VG-belägg		MVG-belägg	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
14	1	0,1				
13	1	0,1				
12	6	0,3				
11	7	0,4				
10	7	0,4	2	0,1		
9	6	0,3	1	0,1		
8	4	0,2	3	0,2		
7	4	0,2	10	0,5		
6	4	0,2	9	0,5		
5	7	0,4	9	0,5		
4	7	0,4	13	0,7		
3	30	1,6	28	1,5	4	0,2
2	88	4,7	70	3,8	24	1,3
1	231	12,4	136	7,3	134	7,2
0	409	22,0	249	13,4	933	50,2
-1	401	21,6	297	16,0	487	26,2
-2	321	17,3	298	16,0	209	11,2
-3	140	7,5	254	13,7	50	2,7
-4	88	4,7	225	12,1	13	0,7
-5	53	2,9	129	6,9	1	0,1
-6	20	1,1	65	3,5	2	0,1
-7	10	0,5	39	2,1	1	0,1
-8	7	0,4	14	0,8		
-9	1	0,1	4	0,2		
-10	2	0,1	3	0,2		
-11	2	0,1		0,0		
-12						
-13	1	0,1				
Total	1 858	100,0	1 858	100,0	1 858	100,0

Tabell 19: Årskurs 9 Biologi, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning för delprov A, planeringsuppgiften.

Differens	G-poäng		VG-poäng		MVG-kvalitet	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
4	6	0,4				
3	37	2,3			2	0,1
2	39	2,4	3	0,2	15	0,9
1	132	8,2	96	6,0	153	9,5
0	1 011	62,9	1 054	65,5	1 076	66,9
-1	325	20,2	410	25,5	320	19,9
-2	1	0,1	2	0,1	38	2,4
-3	2	0,1	1	0,1		
-4			7	0,4		
-5	4	0,2	4	0,2	1	0,1
-6	3	0,2	6	0,4	2	0,1
-7	6	0,4	11	0,7	1	0,1
-8	4	0,2	2	0,1		
-9	6	0,4	5	0,3		
-10	15		3	0,2		
-11	6	0,4	2	0,1		
-12	6	0,4	2	0,1		
-13	4	0,2		0,0		
-15	1	0,1				
Total	1 608	100,0	1 608	100,0	1 608	100,0

Årskurs 9 Kemi

Analysen av delprovets första del grundar sig på 844 insamlade prov från 19 grundskolor. Totalt har 1 116 prov efterfrågats från 21 grundskolor. Bortfallet är således 272 prov, 24 procent. Det externa bortfallet uppgår till 196 prov, 18 procent, och det interna bortfallet uppgår till 76 prov, 7 procent.

Analysen av planeringsuppgiften grundar sig på 598 insamlade prov från 17 grundskolor. Totalt har 1 117 prov efterfrågats från 21 grundskolor. Bortfallet är således 519 prov, 46 procent. Det externa bortfallet uppgår till 197 prov, 18 procent, och det interna bortfallet uppgår till 322 prov, 29 procent.

Tabell 20: Årskurs 9 Kemi, avvikelse mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning för delprov A, uppgifterna 1 - 13.

Differens	G-belägg		VG-belägg		MVG-belägg	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
8						
7			1	0,1		
6	3	0,4	1	0,1		
5	1	0,1	2	0,2		0,0
4	4	0,5	6	0,7		0,0
3	5	0,6	12	1,4	2	0,2
2	21	2,5	42	5,0	10	1,2
1	52	6,2	57	6,8	93	11,0
0	122	14,5	139	16,5	446	52,8
-1	162	19,2	123	14,6	206	24,4
-2	179	21,2	166	19,7	67	7,9
-3	108	12,8	109	12,9	16	1,9
-4	72	8,5	65	7,7	3	0,4
-5	48	5,7	50	5,9	1	0,1
-6	24	2,8	37	4,4		
-7	19	2,3	16	1,9		
-8	11	1,3	8	0,9		
-9	6	0,7	6	0,7		
-10	1	0,1	2	0,2		
-11	5	0,6	2	0,2		
-14	1	0,1				
Total	844	100,0	844	100,0	844	100

Tabell 21: Årskurs 9 Kemi, avvikelse mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning för delprov A, planeringsuppgiften.

Differens	G-poäng		VG-poäng		MVG-kvalitet	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
4	12	2,0				
3	35	5,9				
2	18	3,0	17		2	
1	53	8,9	43	7,2	29	4,8
0	336	56,2	366	61,2	467	78,1
-1	117	19,6	160	26,8	96	16,1
-2	6	1,0	8	1,3	2	0,3
-3	8	1,3	3	0,5	1	0,2
-4	12	2,0		0,0		
-6					1	0,2
-7	1	0,2				
-11			1	0,2		
Total	598	100,0	598	100	598	100,0

Kursprov gymnasieskolan

Gymnasieskolan Engelska A

På grund av provens utformning och karaktär har inte samtliga delprov varit möjliga att samla in och rätta. Kursprovet i engelska består av fyra delprov:

Speaking: delprovet genomförs i grupp och redovisas muntligt och testar elevens färdigheter i att uttrycka sig muntligt. Detta delprov ingår inte i kontrollrättningen.

Reading: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och testar elevens förmåga att tillgodogöra sig skriftligt material. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

Listening: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och testar elevens förmåga att tillgodogöra sig talad kommunikation. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

Writing: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och testar elevens förmåga att uttrycka sig i skrift. Detta delprov ingår i kontrollrättningen.

De delprov som ingår i kontrollrättningen är således delproven reading, listening och writing. För delprov reading och listening sätts ett gemensamt delprovsbetyg.

Gymnasieskolan Engelska delprov reading och listening

Analysen grundar sig på 2 945 insamlade prov från 47 gymnasieskolor. Totalt har 3 278 prov efterfrågats från 48 gymnasieskolor. Bortfallet är således 333 prov, 10 procent. Det externa bortfallet uppgår till 205 prov, 6 procent, och det interna bortfallet uppgår till 128 prov, 4 procent.

Tabell 22: Gymnasieskolan Engelska delprov reading och listening, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

En, delprov reading+listening		
	Antal	Procent
Negativ avvikelse	166	6
Positiv avvikelse	106	4
Ingen avvikelse	2 673	91
Totalt antal prov	2 945	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungs rättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungs rättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungs rättningen

Tabell 23: Gymnasieskolan Engelska delprov reading +listening, betygsfördelning mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

		Skolinspektionens rättning				Totalt
		IG	G	VG	MVG	
Ursprungs rättning	IG	255	8	1	0	264
	G	25	950	48	3	1 026
	VG	3	69	1 127	46	1 245
	MVG	0	3	66	341	410
	Totalt	283	1 030	1 242	390	2 945

Tabell 24: Gymnasieskolan Engelska delprov reading +listening, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

En, delprov reading+listening		
	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	47	55
Styrker ursprungs rättning	37	44
Ny bedömning	1	1
Totalt antal prov	85	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungs rättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungs rättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungs rättningen

Prov har inkommit från 47 av 48 skolor som uppmanades att inkomma med prov. För dessa 47 skolor avviker Skolinspektionens bedömning från ursprungs rättarnas bedömning för mellan 0 och 22 procent av delproven. Avvikelserna är i huvudsak negativa. I 16 av skolorna avviker Skolinspektionens bedömning för 10 procent eller fler av delproven³.

Gymnasieskolan Engelska Delprov writing

Analysen grundar sig på 2 997 insamlade prov från 47 gymnasieskolor. Totalt har 3 278 prov efterfrågats från 48 gymnasieskolor. Bortfallet är således 281 prov, 9 procent. Det externa bortfallet uppgår till 205 prov, 6 procent, och det interna bortfallet uppgår till 76 prov, 2 procent.

³ 4 av skolorna har skickat in färre än 10 elevlösningar, för dem redovisar vi därför inte procent.

Tabell 25: Gymnasieskolan Engelska delprov writing, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

En, delprov writing		
	Antal	Procent
Negativ avvikelse	684	23
Positiv avvikelse	489	16
Ingen avvikelse	1 824	61
Totalt antal prov	2 997	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungs rättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungs rättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungs rättningen

Tabell 26: Gymnasieskolan Engelska delprov writing, betygsfördelning mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

En, delprov writing		Skolinspektionens rättning				Totalt
		IG	G	VG	MVG	
Ursprungs rättning	IG	259	77	10	0	346
	G	134	866	267	7	1 274
	VG	7	307	474	128	916
	MVG	0	15	221	225	461
	Totalt	400	1 265	972	360	2 997

Tabell 27: Gymnasieskolan Engelska delprov writing, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

En, delprov writing		
	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	185	45
Styrker ursprungs rättning	150	36
Ny bedömning	78	19
Totalt antal prov	413	100

Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen

Styrker ursprungs rättning: Andra omrättningen = Ursprungs rättningen

Ny bedömning: Andra omrättningen ≠ Första omrättningen ≠ Ursprungs rättningen

Prov har inkommit från 47 av 48 skolor som uppmanades att inkomma med prov. För dessa 47 skolor avviker Skolinspektionens bedömning från ursprungs rättarnas bedömning för mellan 17 och 65 procent av delproven. Avvikelseerna är i huvudsak negativa⁴.

⁴ 3 av skolorna har skickat in färre än 10 elevlösningar, för dem redovisar vi därför inte procent.

Diagram 7. Gymnasiet, Engelska skriftlig del. . Andel samstämmighet mellan ursprungs rättare och kontrollrättare över tid fördelat på betyg.

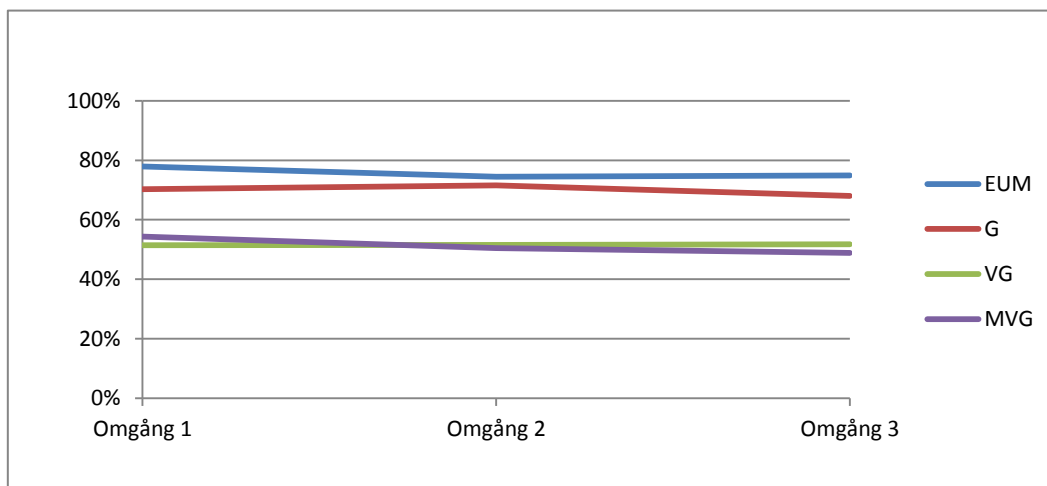
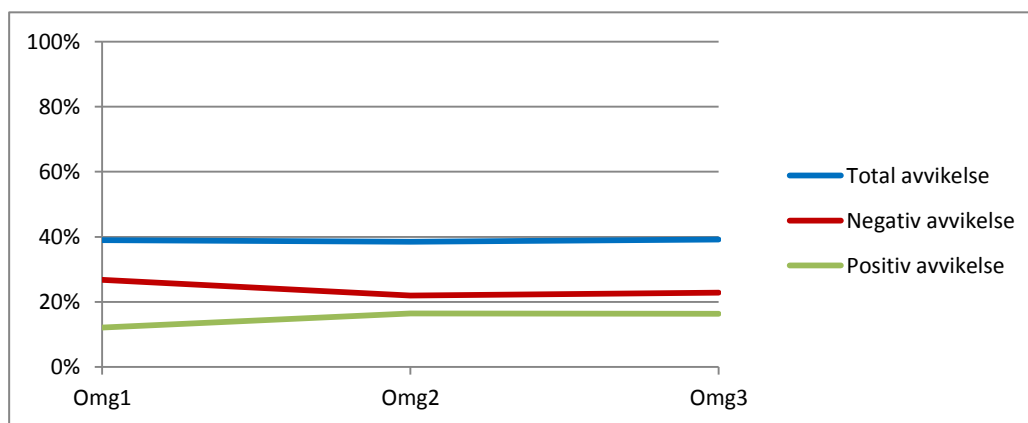

Diagram 8. Gymnasiet, Engelska skriftlig del. Andel positiva och negativa avvikelser samt avvikelser totalt

Gymnasieskolan Matematik A

Kursprovet i matematik utgörs av två delprov:

Delprov 1: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och innehåller i huvudsak kortsvar. Delprovet ingår i kontrollrättningen.

Delprov 2: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och innehåller uppgifter av problemlösningskaraktär. Delprovet ingår i kontrollrättningen.

Båda delproven ingår i kontrollrättningen. För dessa delprov sätts ett gemensamt provbetyg.

Gymnasieskolan Matematik A

Analysen grundar sig på 2 376 insamlade prov från 45 gymnasieskolor. Totalt har 3 044 prov efterfrågats från 46 gymnasieskolor. Bortfallet är således 668 prov, 22 procent. Det externa bortfallet uppgår till 375 prov, 12 procent, och det interna bortfallet uppgår till 302 prov, 10 procent.

Tabell 28: Gymnasieskolan Matematik A, avvikelse mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning.

Ma A	Antal	Procent
Negativ avvikelse	331	14
Positiv avvikelse	63	3
Ingen avvikelse	1 973	83
Totalt antal prov	2 367	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungsrättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungsrättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungsrättningen

Tabell 29: Gymnasieskolan Matematik A, betygsfördelning mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning.

Ma A	Skolinspektionens rättning				Totalt	
	IG	G	VG	MVG		
Ursprungsrättning	IG	520	16	2	0	538
	G	114	1 012	34	0	1 160
	VG	4	128	343	11	486
	MVG	1	3	81	98	183
	Totalt	639	1 159	460	109	2 367

Tabell 30: Gymnasieskolan Matematik A, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

Ma A		
	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	124	59
Styrker ursprungs rättning	82	39
Ny bedömning	4	2
Totalt antal prov	210	100

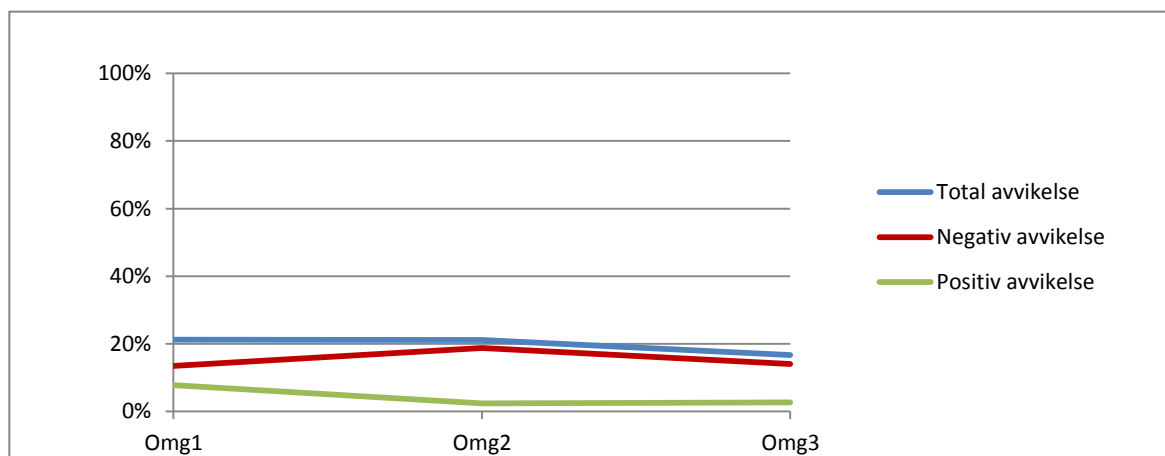
Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen

Styrker ursprungs rättning: Andra omrättningen = Ursprungs rättningen

Ny bedömning: Andra omrättningen \neq Första omrättningen \neq Ursprungs rättningen

Prov har inkommit från 45 av 46 skolor som uppmanades att inkomma med prov. För dessa 45 skolor avviker Skolinspektionens bedömning från ursprungs rättarnas bedömning för mellan 0 och 50 procent av delproven. Avvikelserna är i huvudsak negativa. I 14 av skolorna avviker Skolinspektionens bedömning för 20 procent eller fler av delproven⁵.

Diagram9. Gymnasiet, Matematik A. Andel positiva och negativa avvikelser samt avvikelser totalt

⁵ 3 av skolorna har skickat in färre än 10 elevlösningar, för dem redovisar vi därför inte procent.

Gymnasieskolan Svenska B/svenska som andraspråk B

På grund av provens utformning och karaktär har inte samtliga delprov varit möjliga att samla in och rätta. Kursprovet i svenska B/svenska som andraspråk B består av två delprov:

Delprov A: delprovet redovisas enskilt och redovisas delvis muntligt och delvis skriftligt och testar elevens förmåga att uttrycka sig muntligt och skriftligt. Detta delprov ingår därför inte i kontrollrättningen.

Delprov B: delprovet genomförs enskilt och redovisas skriftligt och testar elevens förmåga att uttrycka sig i skrift. Delprovet ingår i kontrollrättningen.

Det är således delprov B som ingår i kontrollrättningen.

Gymnasieskolan Svenska/svenska som andraspråk B, delprov B

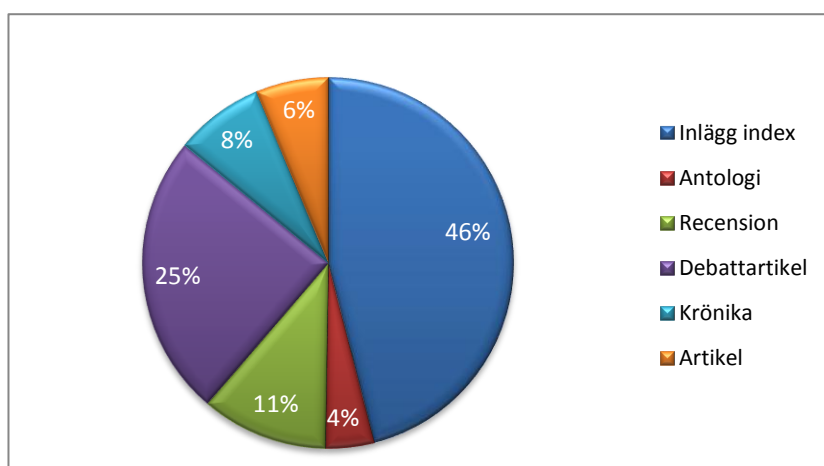
Analysen grundar sig på 2 343 insamlade prov från 39 gymnasieskolor. Totalt har 2 717 prov efterfrågats från 39 gymnasieskolor. Bortfallet är således 374 prov, 14 procent. Det externa bortfallet uppgår till 191 prov, 7 procent, och det interna bortfallet uppgår till 184 prov, 7 procent.

Tabell 31: Gymnasieskolan Svenska B, avvikelse mellan ursprungsrättning och Skolinspektionens rättning.

Svenska skriftlig del		
	Antal	Procent
Negativ avvikelse	802	34
Positiv avvikelse	260	11
Ingen avvikelse	1	55
	281	
Totalt antal prov	2	100
	343	

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungsrättningen
 Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungsrättningen
 Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungsrättningen

Diagram 10: Gymnasiet svenska skriftlig del. Andel elever som valt respektive genre för skrivuppgift, omgång 3.

Tabell 32: Gymnasieskolan Svenska B, betygsfördelning mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

		Skolinspektionens rättning				Totalt
		IG	G	VG	MVG	
Ursprungs rättning	IG	362	55	12	0	429
	G	212	628	121	3	964
	VG	26	382	216	69	693
	MVG	6	33	143	75	257
	Totalt	606	1098	492	147	2343

Tabell 33: Gymnasieskolan Svenska B, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

Svenska skriftlig del		
	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	274	46
Styrker ursprungs rättning	203	34
Ny bedömning	114	19
Totalt antal prov	591	100

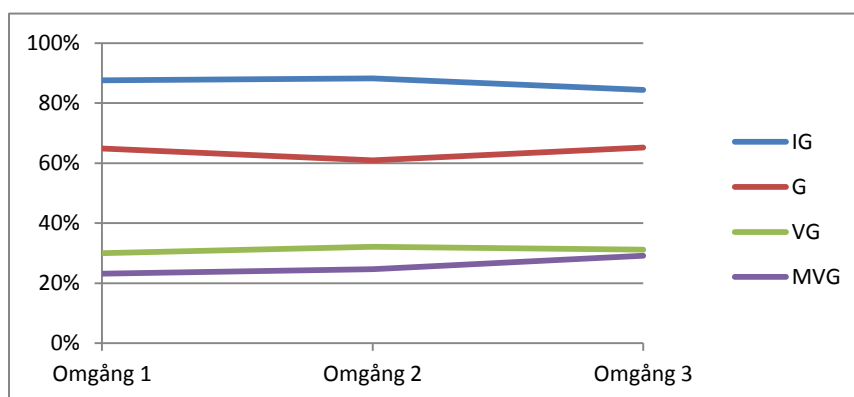
Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen

Styrker ursprungs rättning: Andra omrättningen = Ursprungs rättningen

Ny bedömning: Andra omrättningen \neq Första omrättningen \neq Ursprungs rättningen

Samtliga skolor som uppmanades att inkomma med prov har också skickat in prov (39 stycken). För dessa skolor avviker Skolinspektionens bedömning från ursprungs rättarnas bedömning för mellan 21 och 72 procent av delproven. Avvikelseerna är i huvudsak negativa. I 6 av skolorna avviker Skolinspektionens bedömning för 60 procent eller fler av delproven⁶.

Diagram 11: Gymnasiet svenska skriftlig del. Samstämmighet mellan rättarna, jämförelse mellan omgångarna.

⁶ 3 av skolorna har antingen skickat in 10 prov eller färre.

Diagram 12: Gymnasiet svenska skriftlig del. Avvikelser för respektive genre för skrivuppgift, omgång 3.

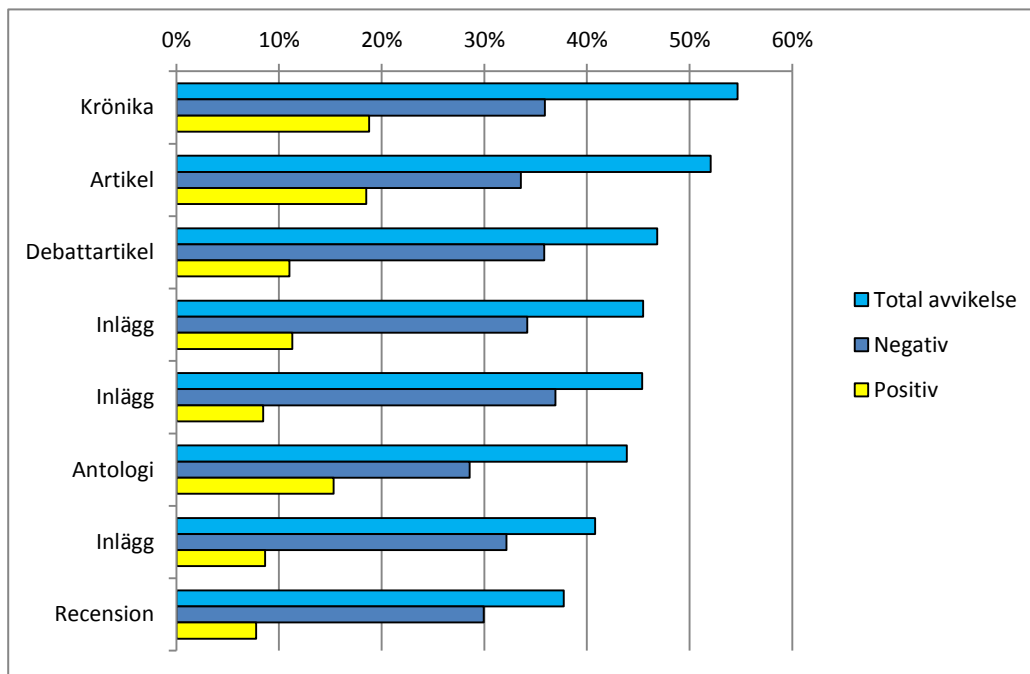
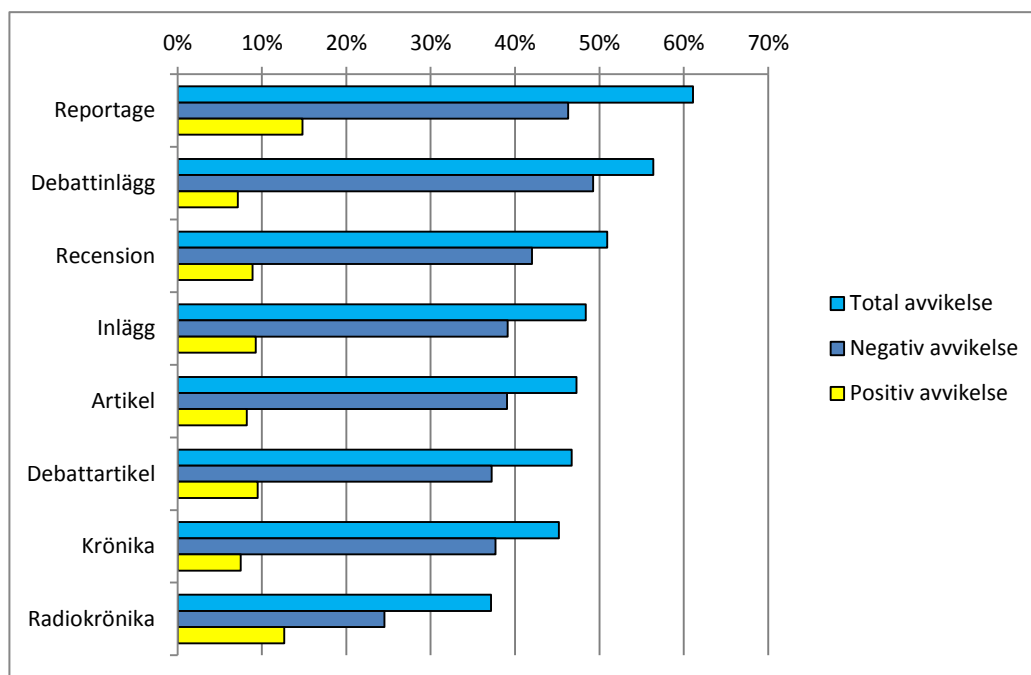

Diagram 13: Gymnasiet svenska skriftlig del. Andel positiva och negativa avvikelser samt avvikelser totalt per skrivuppgift, omgång 2.

Uppföljning av skolor med stora avvikelser

Tabell 34: Uppföljningar, årskurs 9 svenska delprov A, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

Sv delprov A		
	Antal	Procent
Negativ avvikelse	379	22
Positiv avvikelse	170	10
Ingen avvikelse	1 154	68
Totalt antal prov	1 703	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungs rättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungs rättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungs rättningen

Tabell 35: Uppföljningar, årskurs 9 svenska delprov A, betygsfördelning mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

Sv delprov A		Skolinspektionens rättning				Totalt
		EUM	G	VG	MVG	
Ursprungs rättning	EUM	50	6	0	0	56
	G	51	362	75	1	489
	VG	4	173	620	88	885
	MVG	1	2	148	122	273
	Totalt	106	543	843	211	1 703

Tabell 36: Uppföljningar, årskurs 9, svenska delprov A, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

Sv delprov A		
	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	93	40
Styrker ursprungs rättning	115	50
Ny bedömning	22	10
Totalt antal prov	230	100

Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen

Styrker ursprungs rättning: Andra omrättningen = Ursprungs rättningen

Ny bedömning: Andra omrättningen ≠ Första omrättningen ≠ Ursprungs rättningen

Tabell 37: Uppföljningar, årskurs 9, svenska delprov C, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

Sv delprov C		
	Antal	Procent
Negativ avvikelse	467	26
Positiv avvikelse	263	15
Ingen avvikelse	1 043	59
Totalt antal prov	1 773	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungs rättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungs rättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungs rättningen

Tabell 38: Uppföljningar, årskurs 9, svenska delprov C, betygsfördelning mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

Sv delprov C		Skolinspektionens rättning				Totalt
		EUM	G	VG	MVG	
Ursprungs rättning	EUM	58	16	5	1	80
	G	62	581	144	4	791
	VG	10	258	327	93	688
	MVG	1	13	123	77	214
	Totalt	131	868	599	175	1 773

Tabell 39: Uppföljningar, årskurs 9, svenska delprov C, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

Sv delprov C		
	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	90	33
Styrker ursprungs rättning	124	46
Ny bedömning	58	21
Totalt antal prov	272	100

Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen

Styrker ursprungs rättning: Andra omrättningen = Ursprungs rättningen

Ny bedömning: Andra omrättningen ≠ Första omrättningen ≠ Ursprungs rättningen

Tabell 40: Uppföljningar, årskurs 9, engelska delprov B, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

Åk 9, En, delprov B		
	Antal	Procent
Negativ avvikelse	53	7
Positiv avvikelse	27	4
Ingen avvikelse	676	89
Totalt antal prov	756	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungs rättningen

Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungs rättningen

Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungs rättningen

Tabell 41: Uppföljningar, årskurs 9, engelska delprov B, betygsfördelning mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

		Skolinspektionens rättning				Totalt
		EUM	G	VG	MVG	
Ursprungs rättning	EUM	17	1	0	0	18
	G	1	199	11	0	211
	VG	0	22	310	15	347
	MVG	0	0	30	150	180
	Totalt	18	222	351	165	756

Tabell 42: Uppföljningar, årskurs 9, engelska delprov B, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

En, delprov B		
	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	5	56
Styrker ursprungs rättning	4	44
Ny bedömning	0	0
Totalt antal prov	9	100

Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen

Styrker ursprungs rättning: Andra omrättningen = Ursprungs rättningen

Ny bedömning: Andra omrättningen ≠ Första omrättningen ≠ Ursprungs rättningen

Tabell 43: Uppföljningar, årskurs 9, engelska delprov C, avvikelse mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning.

En, delprov C		
	Antal	Procent
Negativ avvikelse	143	19
Positiv avvikelse	148	20
Ingen avvikelse	467	62
Totalt antal prov	758	100

Negativ avvikelse: Kontrollrättningen < Ursprungs rättningen
 Positiv avvikelse: Kontrollrättningen > Ursprungs rättningen
 Ingen avvikelse: Kontrollrättningen = Ursprungs rättningen

Tabell 44: Uppföljningar, årskurs 9, engelska delprov C, betygsfördelning mellan ursprungs rättning och Skolinspektionens rättning

En, delprov C		Skolinspektionens rättning				Totalt
		EUM	G	VG	MVG	
Ursprungs rättning	EUM	18	8	3	0	29
	G	21	253	94	2	370
	VG	0	71	139	41	251
	MVG	0	1	50	57	108
	Totalt	39	333	286	100	758

Tabell 45: Uppföljningar, årskurs 9, engelska delprov C, prov med avvikelser som omrättats en andra gång.

En, delprov C		
	Antal	Procent
Styrker Skolinspektionen	28	55
Styrker ursprungs rättning	17	33
Ny bedömning	6	12
Totalt antal prov	51	100

Styrker Skolinspektionen: Andra omrättningen = Första omrättningen
 Styrker ursprungs rättning: Andra omrättningen = Ursprungs rättningen
 Ny bedömning: Andra omrättningen ≠ Första omrättningen ≠ Ursprungs rättningen

Diagram 14: Andel positiva och negativa avvikelser samt avvikelser totalt för årskurs nio respektive uppföljningarna årskurs 9 gällande svenska delprov C, omgång 3.

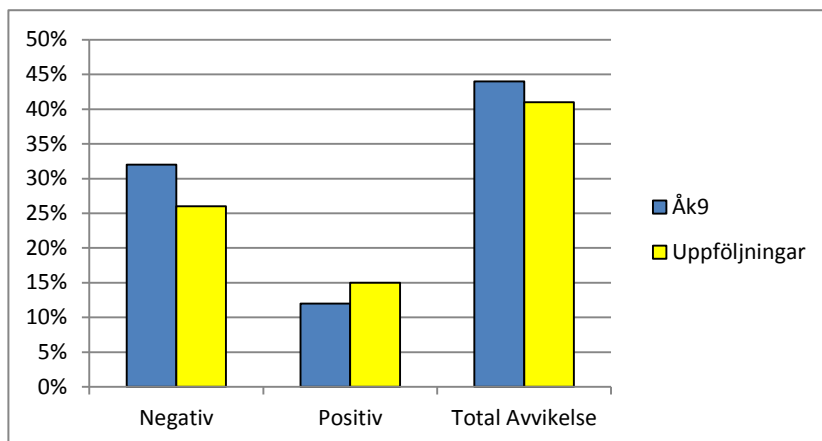

Diagram 15: Andel provbetyg för årskurs nio respektive uppföljningar årskurs 9 gällande svenska delprov C, omgång 3.

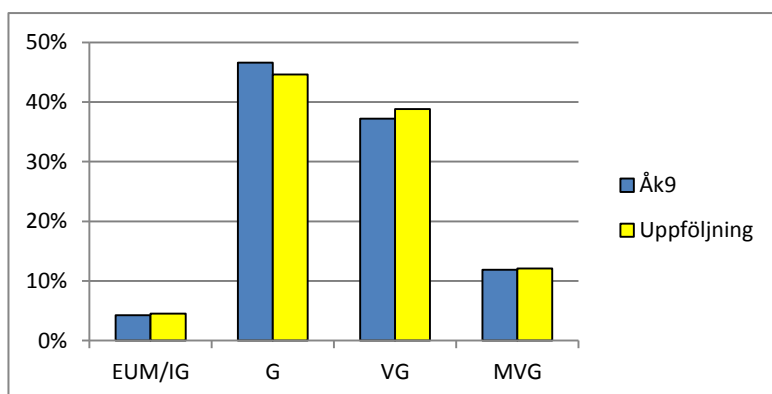

Diagram 36: Andel avvikelser per uppfölningskola, engelska delprov C, Omgång 3.

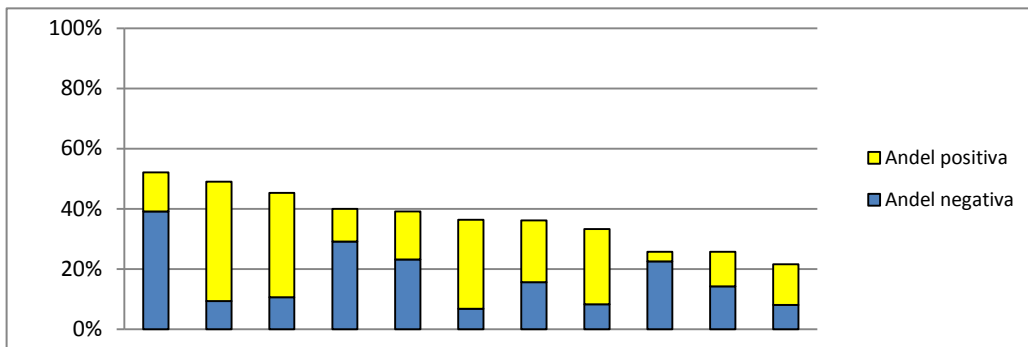

Diagram 4: Andel provbetyg för årskurs nio respektive uppföljningar årskurs 9 gällande engelska delprov C, omgång 3.

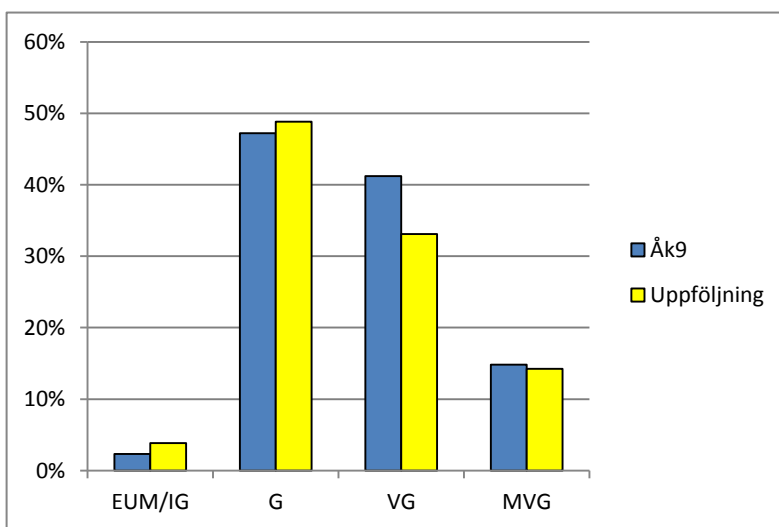
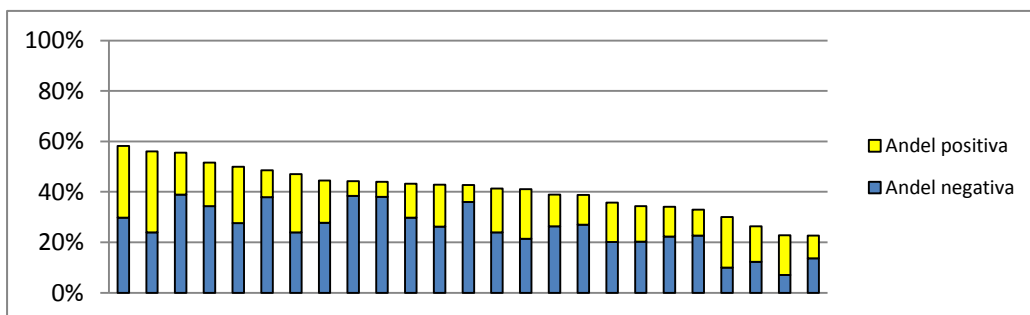

Diagram 68: Andel avvikelser per uppföljningskola, svenska delprov C, Omgång 3.

Bilaga 2 Resultat på skolnivå

De nationella prov som Skolinspektionen omrättat har samlats från ett urval skolor. Urvalet har i enlighet med uppdragsbeskrivning utformats så att det, förutom att vara representativt på nationell nivå, även är representativt på skolnivå.

Skolinspektionen kan inte för varje enskilt delprov uttala sig om bedömningen som skolan gjort är felaktig eller inte utan endast om den avviker eller inte avviker från Skolinspektionens bedömning.

Tabellerna nedan visar avvikelser mellan ursprungsrättningen och omrättningen i antal delprov.

Resultatet redovisas som negativ och positiv avvikelse. Negativ avvikelse innebär att omrättaren bedömer att elevens svar motsvarar ett lägre betyg än vad ursprungsrättaren har bedömt. Positiv avvikelse innebär att omrättaren bedömer att elevens svar motsvarar ett högre betyg än vad ursprungsrättaren har bedömt.

Årskurs 9

Tabell 46: Årskurs 9 Engelska delprov B, avvikelser i antal delprov för respektive skola.

Skolans namn ⁷	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Alléskolan	Åtvidaberg	3	5	100
Altorpsskolan	Herrljunga	10	1	106
Aroseniussskolan	Ale	6	4	101
Assaredsskolan	Göteborg	3	0	17
Bergsjö Centralskola år 4-9	Nordanstig	4	2	48
Björkhagens skola	Stockholm	15	4	69
Blommensbergsskolan	Stockholm	2	1	73
Bolidensskolan 1-9	Skellefteå	0	0	30
Bollebygdsskolan	Bollebygd	3	5	78
Brandbergsskolan	Haninge	9	3	96
Braås skola F-9	Växjö	7	3	60

⁷Även Språkklasserna (Vallen) i Vallentuna, Kunskapsskolans Resursskola i Stockholm, Mälaröarnas Waldorfskola på Ekerö, Nyhemsskolan i Ängelholm, Hagaskolan i Dals-Ed, Alptorpsskolan i Herrljunga, Västerås Waldorfskola i Västerås, Sävar skola i Umeå, Kulturama Musikdramatiska skolan i Stockholm, Pilevalensskola i Hörby och Frostviksskolan i Strömsund har ombetts skicka in elevlösningar för Engelska delprov B. För dessa skolor understiger antalet inskickade elevlösningar 10 stycken eller 50 procent av det efterfrågade antalet och redovisas därför inte.

Skolans namn ⁷	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Bålbro skola	Norrtälje	1	1	15
Centrala skolenheten	Vänersborg	6	1	106
Centralskolan	Falköping	8	5	68
Dackeskolan	Tingsryd	4	8	91
Dalskolan	Tyresö	4	2	48
Dejeskolan H-stadiet	Forshaga	1	1	43
Djäkneparksskolan	Norrköping	7	8	98
Ekeby skola	Bjuv	2	3	22
Engelbrektsskolan	Örebro	5	1	88
Fagrabäcksskolan	Växjö	9	5	98
Forshaga lärcenter H-stadiet	Forshaga	2	4	78
Fria InterMilia skolan	Motala	0	1	14
Granbergsskolan F-9	Bollnäs	4	0	49
Hagaskolan	Norrköping	2	4	95
Hallsta skola	Norrtälje	2	4	52
Hjulstaskolan	Stockholm	1	5	42
Högsätra skola	Lidingö	6	2	67
Jernvallsskolan	Sandviken	4	0	29
Kristinebergsskolan	Åmål	4	23	91
Kumla skola	Tyresö	42	4	70
Kunskapsskolan Helsingborg	Helsingborg	5	3	64
Kunskapsskolan Kista	Stockholm	2	0	26
Kunskapsskolan Lund	Lund	9	11	71
Kunskapsskolan Västerås	Västerås	0	5	80
Kyrkskolan	Ludvika	7	4	82
Kärraskolan 4-9	Göteborg	1	8	38
Lidens skola	Sundsvall	1	2	18
Liljeborgsskolan 7-9	Trelleborg	2	5	103
Lindboskolan	Hallstahammar	3	3	112
Lindsdalsskolan	Kalmar	5	1	80
Ludvigsborgsskolan	Västervik	6	1	90
Lugnviksskolan	Östersund	0	2	42
Maserskolan	Borlänge	12	5	98
Montessoriskolan Castello	Nacka	2	1	19
Musikugglan	Karlskrona	1	0	21
Mörsils skola	Åre	4	21	31
Noretsskolan 7-9	Mora	5	1	98
Norrullsskolan	Söderhamn	14	1	77
Nya Elementar	Stockholm	4	1	98
Nya Skolan, Trollhättan	Trollhättan	2	0	33
Nyhemsskolan	Katrineholm	1	3	67
Petreskolan	Hofors	2	0	34
Prästängsskolan	Eksjö	6	2	100
Rambergsskolan	Göteborg	1	1	30
Ramnerödsskolan	Uddevalla	1	4	51

Skolans namn ⁷	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Rinkebyskolan	Stockholm	4	3	61
Rudenschöldskolan	Lidköping	1	10	109
Römossekskolan	Göteborg	1	1	16
Rönnensskolan	Malmö	4	3	46
S:t Iliansskolan	Enköping	2	8	65
Sinntorpsskolan	Möndal	3	1	40
Sjöparkskskolan MH	Gällivare	2	1	44
Slottsstadens skola	Malmö	4	5	97
Smedshagskskolan	Stockholm	1	3	15
Snyggatorpsskolan	Klippan	3	2	95
Snäckebacksskolan	Ronneby	5	6	103
Sofielundsskolan	Sollentuna	4	1	43
Solängsskolan	Gävle	7	8	98
Strömsnässskolan	Markaryd	2	0	34
Sätofta skola	Höör	1	3	34
Sävar skola	Umeå	3	3	78
Teleborg centrum	Växjö	6	1	51
Torpaskolan	Göteborg	6	4	54
Tyringe skola	Hässleholm	4	1	67
Ugglums skola	Partille	7	2	45
Vallhallaskolan	Oskarshamn	4	13	92
Vasa Real	Stockholm	6	4	95
Vittra i Saltsjö-Boo	Nacka	2	1	13
Vittra på Lidingö	Lidingö	1	1	23
Withalaskolan	Vetlanda	3	3	105
Ytterbyskolan	Kungälv	3	4	109
Ärentunaskolan	Uppsala	8	11	97
Önstaskolan	Västerås	5	3	80
Österslättskolan	Karlshamn	5	7	88

Tabell 47: Årskurs 9 Engelska delprov C, avvikelser i antal delprov för respektive skola.

Skolans namn ⁸	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Alléskolan	Ätvidaberg	17	19	76
Altorpsskolan	Herrljunga	35	13	72
Aroseniussskolan	Ale	17	24	70
Assaredsskolan	Göteborg	12	0	8
Bergsjö Centralskola år 4-9	Nordanstig	15	5	34
Björkhagens skola	Stockholm	36	12	44
Blommensbergsskolan	Stockholm	16	15	46
Bolidensskolan 1-9	Skellefteå	3	4	19
Bollebygdsskolan	Bollebygd	13	9	65
Brandbergsskolan	Haninge	24	19	61
Braås skola F-9	Växjö	10	8	52
Bålbros skola	Norrtälje	6	1	10
Centrala skolenheten	Vänersborg	31	6	78
Centralskolan	Falköping	17	12	56
Dackes skolan	Tingsryd	12	25	67
Dals skolan	Tyresö	9	14	43
Dejes skolan H-stadiet	Forshaga	11	3	31
Djäkneparksskolan	Norrköping	26	30	60
Ekeby skola	Bjuv	5	4	19
Engelbrekts skolan	Örebro	24	6	62
Fagrabäcksskolan	Växjö	22	14	71
Forshaga lärocenter H-stadiet	Forshaga	7	21	56
Fria InterMilia skolan	Motala	2	4	9
Granbergsskolan F-9	Bollnäs	8	8	38
Hagaskolan	Norrköping	9	25	64
Hallsta skola	Norrtälje	8	9	42
Hjulstaskolan	Stockholm	3	13	28

⁵Även Språkklasserna (Vallen) i Vallentuna, Kunskapsskolans Resursskola i Stockholm, Mälaröarnas Waldorfskola på Ekerö, Nyhemsskolan i Ängelholm, Hagaskolan i Dals-Ed, Alptorpsskolan i Herrljunga, Västerås Waldorfskola i Västerås, Sävar skola i Umeå, Kulturama Musikdramatiska skolan i Stockholm, Pilevalensskola i Hörby och Frostviksskolan i Strömsund har ombetts skicka in elevlösningar för Engelska delprov C. För dessa skolor understiger antalet inskickade elevlösningar 10 stycken eller 50 procent av det efterfrågade antalet och redovisas därför inte.

Skolans namn ⁸	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Högsätra skola	Lidingö	13	27	34
Jernvallsskolan	Sandviken	7	1	23
Kristinebergskolan	Åmål	15	15	90
Kumla skola	Tyresö	47	8	57
Kunskapsskolan Helsingborg	Helsingborg	11	10	53
Kunskapsskolan Kista	Stockholm	4	3	19
Kunskapsskolan Lund	Lund	30	8	54
Kunskapsskolan Västerås	Västerås	16	22	46
Kyrkskolan	Ludvika	15	16	60
Kärraskolan 4-9	Göteborg	3	13	30
Lidens skola	Sundsvall	2	3	15
Liljeborgsskolan 7-9	Trelleborg	33	22	59
Lindboskolan	Hallstahammar	42	7	69
Lindsdalsskolan	Kalmar	15	21	51
Ludvigsborgsskolan	Västervik	33	3	59
Lugnviksskolan	Östersund	5	20	19
Maserskolan	Borlänge	34	6	77
Montessoriskolan Castello	Nacka	5	6	11
Musikugglan	Karlskrona	6	2	14
Mörsils skola	Åre	15	8	32
Noretsskolan 7-9	Mora	25	6	70
Norrtullsskolan	Söderhamn	41	4	47
Nya Elementar	Stockholm	8	30	68
Nya Skolan, Trollhättan	Trollhättan	13	4	16
Nyhemsskolan	Katrineholm	16	11	42
Petreskolan	Hofors	3	5	29
Prästängsskolan	Eksjö	31	15	58
Rambergsskolan	Göteborg	6	4	22
Ramnerödsskolan	Uddevalla	3	23	29
Rinkebyskolan	Stockholm	13	12	39
Rudenschöldskolan	Lidköping	10	35	65
Römosseskolan	Göteborg	5	1	13
Rönnensskolan	Malmö	5	21	27
S:t Iliansskolan	Enköping	1	24	53
Sinntorpsskolan	Mölnadal	12	11	19

Skolans namn ⁸	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Sjöparksskolan MH	Gällivare	14	5	29
Slottsstadens skola	Malmö	10	32	66
Smedshagsskolan	Stockholm	8	3	8
Snyggatorpsskolan	Klippan	38	2	62
Snäckebacksskolan	Ronneby	21	12	81
Sofielundsskolan	Sollentuna	13	5	29
Solängsskolan	Gävle	17	28	64
Strömsnässkolan	Markaryd	3	4	26
Sätofta skola	Höör	3	3	29
Sävar skola	Umeå	13	17	53
Teleborg centrum	Växjö	17	9	27
Torpaskolan	Göteborg	6	20	41
Tyringe skola	Hässleholm	8	26	41
Ugglums skola	Partille	12	6	33
Vallhallaskolan	Oskarshamn	16	32	62
Vasa Real	Stockholm	13	22	60
Vittra i Saltsjö-Boo	Nacka	1	1	16
Vittra på Lidingö	Lidingö	12	3	19
Withalaskolan	Vetlanda	29	2	79
Ytterbyskolan	Kungälv	27	18	66
Ärentunaskolan	Uppsala	22	18	71
Önstaskolan	Västerås	9	21	54
Österslättsskolan	Karlshamn	17	26	62

Tabell 48: Årskurs 9 Svenska delprov A, avvikelser i antal delprov för respektive skola.

Skolans namn	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Alftaskolan 7-9	Ovanåker	7	6	38
Altorpsskolan	Herrljunga	36	6	75
Apladalsskolan	Värnamo	7	5	40
Backaskolan	Malmö	2	7	16
Bagarmossens skola	Stockholm	8	1	30
Bergtorpsskolan	Täby	42	5	69

Bjurbäcksskolan 13-16 år	Emmaboda	17	5	66
Bladins grundskola	Malmö	3	3	15
Bokelundsskolan	Sölvesborg	15	2	21
Bräntbergsskolan	Umeå	34	10	72
Bukärrsskolan	Kungsbacka	0	11	27
Buråsskolan	Göteborg	18	2	35
Byängsskolan	Täby	16	5	35
Båtsmansskolan	Härryda	15	5	30
Bäckagårdsskolan	Malmö	19	0	21
Cederbergsskolan	Krokom	3	3	11
Centralskolan	Perstorp	9	6	42
Dammhagskolan	Landskrona	23	1	53
Domnarvets skola	Borlänge	7	5	45
Ebba Petterssons Grundskola	Göteborg	25	0	33
Edboskolan	Huddinge	25	7	51
Eklidens skola	Nacka	31	8	72
Engelska Skolan i Bromma	Stockholm	30	15	74
Eriksbergsskolan	Uppsala	18	9	83
Falkbergsskolan	Botkyrka	17	7	67
Fjällskolan	Göteborg	14	4	49
Franska skolan Göteborg	Göteborg	3	1	9
Freinetskolan Mimer	Norrköping	9	0	4
Grubbeskolan	Umeå	20	7	85
Gullmarsskolan 7-9	Lysekil	34	7	72
Gumaeliussskolan	Örebro	24	8	81
Göteborgs Högre Samskola gr.	Göteborg	43	2	67
Hälsinggårdsskolan	Falun	21	8	87
Högby skola 7-9	Gotland	23	8	56
Idrottsskolan Freja	Skellefteå	4	2	17
IES i Nacka	Nacka	3	3	20
Int. sk. gr. rättvisa o fred	Stockholm	1	2	28
Jonsboskolan	Hedemora	7	1	33
Jättstensskolan 6-9	Grums	43	2	50
Kapareskolan	Kungsbacka	29	4	72
Karlskrona Montessorifriskola	Karlskrona	2	2	18
Katolska skolan av Notre Dame	Göteborg	8	8	30
Kiörningskolan	Härnösand	8	0	38
Klockarskolan	Säter	24	2	75
Kumlaby skola 6-9	Kumla	11	4	43
Kungshögsskolan	Ljungby	21	4	62
Kunskapsskolan Nacka	Nacka	15	6	43
Kunskapsskolan Norrköping	Norrköping	26	3	70
Kärralundsskolan 6-9	Göteborg	19	3	35
Lagaholmskolan	Laholm	23	7	83
Lyrfågelskolan 6-9	Trollhättan	14	7	74

Långsele skola	Sollefteå	9	0	11
Madesjöskolan	Nybro	19	1	66
Manhemsskolan	Kalix	34	6	78
Mogaskolan, 7-9	Svenljunga	37	11	69
Montessoriskolan i Bjärred	Lomma	3	2	15
Myrsjöskolan	Nacka	32	26	58
Nils Holgerssonskolan	Simrishamn	6	2	11
Norregårdskolan	Växjö	15	11	92
Nybyggeskolan 7-9	Västerås	18	7	63
Nyhemsskolan	Katrineholm	24	0	50
Runby skola	Upplands Väsby	12	0	28
Rågsvedsskolan	Stockholm	5	0	11
Råsslaskolan	Norrköping	8	5	31
Sandbäckskolan	Sjöbo	5	6	24
Sandgårdskolan	Borås	16	11	91
Sannerudsskolan 7-9	Kil	26	12	77
Sjumilaskolan 0-7	Göteborg	1	0	12
Sjöängsskolan	Askersund	30	7	72
Skuru skola	Nacka	24	11	50
Solanderskolan	Piteå	10	1	42
Stenbocksskolan	Ulricehamn	22	7	89
Stenhammarskolan	Flen	13	13	65
Strandskolan	Tyresö	14	13	40
Strandängsskolan 7-9	Båstad	19	10	65
Sävar skola	Umeå	2	18	65
Teleborg centrum	Växjö	19	7	63
Trojenborgsskolan H	Mjölby	14	4	52
Tunabergsskolan	Uppsala	29	14	66
Tunboskolan	Hallstahammar	12	4	34
Tyresö skola	Tyresö	27	3	47
Umeå Waldorfskola	Umeå	5	3	14
Vallaskolan	Sala	15	3	56
Vattudalsskolan	Strömsund	14	6	35
Vialundskolan	Kumla	24	6	55
Vittra i Väsby	Upplands Väsby	10	3	25
Vittra vid Kronhusparken	Göteborg	16	1	28
Vällingbyskolan	Stockholm	11	9	45
Västerledsskolan	Enköping	23	6	85
Västerskolan	Uddevalla	11	24	82
Zederslundsskolan	Motala	8	11	73
Äsperödsskolan	Uddevalla	20	8	75
Ättekullaskolan	Helsingborg	8	0	16
Örbyskolan	Mark	13	2	32
Örnaskolan	Hylte	29	8	79

Tabell 49: Årskurs 9 Svenska delprov C, avvikelser i antal delprov för respektive skola.

Skolans namn	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Alftaskolan 7-9	Ovanåker	16	5	30
Altorpskolan	Herrljunga	20	27	66
Apladalsskolan	Värnamo	12	7	34
Backaskolan	Malmö	6	8	11
Bagarmossens skola	Stockholm	13	3	24
Bergtorpsskolan	Täby	45	11	62
Bjurbäcksskolan 13-16 år	Emmaboda	29	9	52
Bladins grundskola	Malmö	4	6	13
Bokelundsskolan	Sölvesborg	13	2	20
Bräntbergsskolan	Umeå	56	8	48
Bukärrsskolan	Kungsbacka	4	16	21
Buråsskolan	Göteborg	14	11	30
Byängsskolan	Täby	19	5	32
Båtsmansskolan	Härryda	16	7	30
Bäckagårdsskolan	Malmö	17	2	30
Cederbergsskolan	Krokom	9	1	8
Centralskolan	Perstorp	12	7	39
Dammhagskolan	Landskrona	25	5	48
Domnarvets skola	Borlänge	7	8	42
Ebba Petterssons Grundskola	Göteborg	11	17	37
Edboskolan	Huddinge	23	12	50
Eklidens skola	Nacka	28	27	62
Engelska Skolan i Bromma	Stockholm	34	25	57
Eriksbergsskolan	Uppsala	20	26	66
Falkbergsskolan	Botkyrka	30	16	42
Fjällskolan	Göteborg	24	12	31
Franska skolan Göteborg	Göteborg	7	3	9
Freinetskolan Mimer	Norrtälje	13	0	4
Grubbeskolan	Umeå	46	12	54
Gullmarsskolan 7-9	Lysekil	33	17	66
Gumaeliussskolan	Örebro	34	13	65
Göteborgs Högre Samskola gr.	Göteborg	64	6	47
Hälsingårdsskolan	Falun	19	23	76
Högby skola 7-9	Gotland	23	6	59
Idrottsskolan Freja	Skellefteå	3	5	15
IES i Nacka	Nacka	8	1	18
Int. sk. gr. rättvisa o fred	Stockholm	18	2	11
Jonsboskolan	Hedemora	12	2	27
Jättestensskolan 6-9	Grums	31	6	65
Kapareskolan	Kungsbacka	44	13	51

Karlskrona Montessorifriskola	Karlskrona	2	8	11
Katolska skolan av Notre Dame	Göteborg	11	8	27
Kiörningskolan	Härnösand	12	3	31
Klockarskolan	Säter	40	6	58
Kumlaby skola 6-9	Kumla	32	8	20
Kungshögsskolan	Ljungby	23	10	52
Kunskapsskolan Nacka	Nacka	22	11	31
Kunskapsskolan Norrköping	Norrköping	21	15	63
Kärralundsskolan 6-9	Göteborg	28	2	27
Lagaholmsskolan	Laholm	40	18	57
Lyfågelskolan 6-9	Trollhättan	42	11	44
Långele skola	Sollefteå	6	1	13
Madesjöskolan	Nybro	32	5	47
Manhemsskolan	Kalix	24	7	87
Mogaskolan, 7-9	Svenljunga	53	8	57
Montessoriskolan i Bjärred	Lomma	2	4	14
Myrsjöskolan	Nacka	32	26	58
Nils Holgerssonskolan	Simrishamn	11	1	8
Norregårdsskolan	Växjö	23	20	77
Nybyggeskolan 7-9	Västerås	33	12	68
Nyhemsskolan	Katrineholm	35	10	31
Runby skola	Upplands Väsby	11	7	24
Rågsvedsskolan	Stockholm	6	1	9
Råsslaskolan	Norrköping	6	4	34
Sandbäcksskolan	Sjöbo	10	6	20
Sandgårdsskolan	Borås	27	19	73
Sannerudsskolan 7-9	Kil	30	7	80
Sjumilaskolan 0-7	Göteborg	6	0	5
Sjöängsskolan	Askersund	22	17	70
Skuru skola	Nacka	25	23	69
Solanderskolan	Piteå	3	21	25
Stenbocksskolan	Ulricehamn	44	5	69
Stenhammarskolan	Flen	39	7	46
Strandskolan	Tyresö	20	19	28
Strandängsskolan 7-9	Båstad	39	11	53
Sävar skola	Umeå	19	9	57
Teleborg centrum	Växjö	24	11	71
Trojenborgsskolan H	Mjölby	19	9	44
Tunabergsskolan	Uppsala	36	10	66
Tunboskolan	Hallstahammar	20	6	24
Tyresö skola	Tyresö	37	4	37
Umeå Waldorfskola	Umeå	7	3	8

Vallaskolan	Sala	38	3	34
Vattudalsskolan	Strömsund	4	9	44
Vialundskolan	Kumla	32	6	51
Vittra i Väsby	Upplands Väsby	11	5	21
Vittra vid Kronhusparken	Göteborg	20	1	22
Vällingbyskolan	Stockholm	13	9	42
Västerledsskolan	Enköping	45	10	59
Västerskolan	Uddevalla	22	25	70
Zederslundsskolan	Motala	21	11	62
Äsperödsskolan	Uddevalla	28	6	67
Ättekullaskolan	Helsingborg	10	1	14
Örbyskolan	Mark	14	4	30
Örnaskolan	Hylte	34	12	69
Örsundsbroskolan	Enköping	8	12	29

Gymnasieskolan

Tabell 50: Gymnasieskolan Engelska A delprov reading+listening, avvikelser i antal delprov för respektive skola.

Skolans namn ⁹	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Anderstorpsskolan	Skellefteå	9	7	100
Andreasgymnasiet	Stockholm	0	0	11
Apelrydsskolan	Båstad	1	1	30
Aspero Idrottsgymn., Halmstad	Halmstad	0	2	59
Berzeliuskolan	Linköping	6	3	49
Borgarskolan	Gävle	7	4	105
Brobysskolan	Sunne	2	1	33
Brogårdsgymnasiet	Kristinehamn	7	2	103
Carl Adolph Agardhgymnasiet	Lund	2	1	42
Dahlstiernska gymnasiet	Mellerud	1	2	20
De Geergymnasiet	Norrköping	5	3	107
Drottning Blankas Gymn. Hbg	Helsingborg	2	3	43
Ekebygymnasiet	Uppsala	3	2	60
Europeiska Energigymnasiet	Gällivare	0	0	18
Framtidsgymnasiet i Västerås	Västerås	0	1	11
Fridagymnasiet	Vänersborg	5	2	63
Hagagymnasiet	Borlänge	5	3	104
Helsingborgs Ridgymnasium	Helsingborg	0	2	29
JENSEN Gymnasium Uppsala	Uppsala	2	4	37
John Bauergymnasiet, Borås	Borås	5	3	63
Jämtlands Gymnasium, Fyrvalla	Östersund	3	4	74
Jämtlands Gymnasium, Wargentín	Östersund	12	8	98
Kitas Ekonomi	Göteborg	8	4	43
Kristinegymnasiet	Falun	1	0	17
Kungsbacka Praktiska Gymnasium	Kungsbacka	0	0	16
Mjölby gymn., Kungshögaskolan	Mjölby	8	2	63
Mjölnergymnasiet	Torsås	2	4	63
Motorbranschens Tekniska gymn.	Göteborg	2	0	52
Nobelgymnasiet	Karlstad	4	4	107
Peder Skrivares skola	Varberg	9	5	104
Plusgymnasiet i Örebro	Örebro	3	1	94
Presterudsgymnasiet	Kristinehamn	5	1	83

⁹ Även Jenningskolan/gymnasieskolan i Robertfors, Mimers Gymnasium Täby i Täby, Vildmarksgymnasiet i Hylte, Hälsinge gymnasiet i Bollnäs och Änglagårdsgymnasiet i Göteborg har ombetts skicka in elevlösningar för engelska Engelska A delprov reading+listening. Dessa skolor har antingen inte skickat in några elevlösningar, skickat in dem för sent eller så är antalet elevlösningar färre än 10 eller understiger 50 procent av det efterfrågade antalet och redovisas därför inte.

Skolans namn ⁹	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Pro Civitas privata gymn Malmö	Malmö	4	3	106
Realgymnasiet Linköping	Linköping	1	3	68
Richard Steffengymnasiet	Gotland	4	2	88
Skedomskolan	Sollefteå	0	1	12
Thoren Business School Uppsala	Uppsala	9	9	88
Tornedalsskolan	Haparanda	3	0	75
Uddevalla gymnasieskola	Uddevalla	9	3	105
Vänerygymnasiet	Mariestad	2	0	37
Värmdö gymnasium	Värmdö	7	5	105
YA Frigymnasium Linköping	Linköping	4	0	29
Åsbygdens naturbruksgymnasium	Krokom	4	0	32

Tabell 51: Gymnasieskolan Engelska A delprov writing, avvikelser i antal delprov för respektive skola.

Skolans namn ¹⁰	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Anderstorpsskolan	Skellefteå	16	37	63
Andreassgymnasiet	Stockholm	1	1	8
Apelrydsskolan	Båstad	9	8	18
Aspero Idrottsgymn., Halmstad	Halmstad	5	17	38
Berzeliussskolan	Linköping	42	19	48
Borgarskolan	Gävle	20	8	88
Brobyskolan	Sunne	5	4	27
Brogårdsgymnasiet	Kristinehamn	26	18	67
Carl Adolph Agardhgymnasiet	Lund	8	10	27
Dahlstiernska gymnasiet	Mellerud	2	6	17
De Geergymnasiet	Norrköping	27	14	77
Drottning Blankas Gymn. Hbg	Helsingborg	24	3	23
Ekebygymnasiet	Uppsala	8	17	39
Europeiska Energigymnasiet	Gällivare	3	5	10
Framtidsgymnasiet i Västerås	Västerås	5	0	9
Fridagymnasiet	Vänersborg	28	3	39
Hagagymnasiet	Borlänge	20	17	71
Helsingborgs Ridgymnasium	Helsingborg	20	0	11
JENSEN Gymnasium Uppsala	Uppsala	14	8	22
John Bauergymnasiet, Borås	Borås	9	16	47

¹⁰ Även Jenningskolan/gymnasieskolan i Robertfors, Mimers Gymnasium Täby i Täby, Hälsingegymnasiet i Bollnäs och Änglagårdsgymnasiet i Göteborg har ombetts skicka in elevlösningar för Engelska A delprov writing. För dessa skolor är ntalet elevlösningar färre än 10 stycken eller understiger 50 procent av det efterfrågade antalet och redovisas därför inte.

Skolans namn ¹⁰	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Jämtlands Gymnasium, Fyrvalla	Östersund	30	6	46
Jämtlands Gymnasium, Wargentin	Östersund	27	25	63
Kitas Ekonomi	Göteborg	18	7	27
Kristinegymnasiet	Falun	12	0	11
Kungsbacka Praktiska Gymnasium	Kungsbacka	0	3	13
Mjölby gymn, Kungshögskolan	Mjölby	25	7	42
Mjölnergymnasiet	Torsås	18	14	36
Motorbranschens Tekniska gymn.	Göteborg	10	7	36
Nobelgymnasiet	Karlstad	20	19	77
Peder Skrivares skola	Varberg	24	24	69
Plusgymnasiet i Örebro	Örebro	12	13	72
Presterudsgymnasiet	Kristinehamn	10	22	52
Pro Civitas privata gymn Malmö	Malmö	39	13	62
Realgymnasiet Linköping	Linköping	6	16	50
Richard Steffengymnasiet	Gotland	7	26	61
Skedomskolan	Sollefteå	1	3	9
Thoren Business School Uppsala	Uppsala	30	13	64
Tornedalsskolan	Haparanda	20	8	51
Uddevalla gymnasieskola	Uddevalla	16	19	83
Vildmarksgymnasiet	Hylte	4	0	6
Vänergymnasiet	Mariestad	22	0	15
Värmdö gymnasium	Värmdö	21	25	71
YA Frigymnasium Linköping	Linköping	10	0	24
Åsbygdens naturbruksgymnasium	Krokom	10	2	23

Tabell 52: Gymnasieskolan Matematik A, avvikelser i antal delprov för respektive skola.

Skolans namn ¹¹	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Ale gymnasium	Ale	9	3	31
Aranäsgymnasiet	Kungsbacka	14	4	90
Christian 4:s Gymnasium	Kristianstad	5	8	101
Cybergymnasiet Göteborg	Göteborg	9	1	63
Donnergymnasiet Klintehamn	Gotland	2	0	13
Farsta gymnasium	Stockholm	17	4	54
Folkuniv. Internationella gymn	Linköping	0	0	10
Fryshuset gymnasium	Stockholm	33	0	80
Glada Hudikskolan	Hudiksvall	0	0	30
Guteskolan, gymnasieskolan	Gotland	4	0	17

¹¹ Även Athleticgymnasiet i Stockholm, Grundtvig gymnasiet i Eslöv, Gymnasiet Rock City i Hultsfred och Realgymnasiet Borås i Borås har ombetts skicka in elevlösningar för Matematik A. Dessa skolor har antingen inte skickat in några elevlösningar, skickat in dem för sent eller så är antalet elevlösningar färre än 10 stycken eller understiger 50 procent av det efterfrågade antalet och redovisas därför inte.

Skolans namn ¹¹	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Humanus Gymnasieskola	Lund	3	1	38
Hvitfeldtska gymnasiet	Göteborg	8	2	44
Ingrid Segerstedts gymnasium	Göteborg	19	0	63
IT-Gymnasiet Västerås	Västerås	0	1	9
John Bauergymnasiet, Växjö	Växjö	5	0	91
Jämtlands Gymnasium Bräcke	Bräcke	1	0	25
Jämtlands Gymnasium Palmcrantz	Östersund	6	5	85
Kitas gymnasium	Göteborg	6	9	59
Kungsgårdsgymnasiet	Norrköping	6	2	81
Labora Gymnasium	Hylte	3	0	7
Ljud & Bildskolan Varberg	Varberg	12	0	21
Lundsbergs skola	Storfors	3	0	20
Naturbruksgymnasiet Uddetorp	Skara	8	0	32
NTI-gymnasiet Södertälje	Södertälje	0	1	23
Plönningegymnasiet	Halmstad	7	1	75
Röllingby gymnasium	Österåker	17	0	73
Sigrid Rudebecks gymnasium	Göteborg	13	2	43
Skärgårdsgymnasiet	Österåker	8	3	74
Stockholms Praktiska Gymnasium	Stockholm	11	0	51
Sundsgymnasiet	Vellinge	15	2	90
Sundstagymnasiet	Karlstad	13	1	83
Sundsvalls Praktiska Gymnasium	Sundsvall	4	1	19
Sydsk gymn Ro 6 Malena	Sjöbo	6	1	44
Tegnérgymnasiet/Folkuniv.	Växjö	1	0	17
Teknikgymnasiet	Södertälje	1	1	14
Thoren Business School Örebro	Örebro	22	4	90
Träutbildningar i Hälsingland	Ljusdal	3	0	13
Vackstanäsgymnasiet	Södertälje	16	1	50
Vadsbogymnasiet	Mariestad	14	4	85
Växjö Fria Fordongymnasium	Växjö	2	1	23
YA Frigymnasium Falun	Falun	1	0	26
Örnsköldsviks Praktiska Gymn.	Örnsköldsvik	1	0	10

Tabell 53: Gymnasieskolan Svenska B/Svenska som andra språk B, avvikelser i antal delprov för respektive skola.

Skolans namn ¹²	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Aspero Idrottsgymn., Göteborg	Göteborg	17	4	54
Blackebergs gymnasium	Stockholm	34	25	51
De la Gardiegymnasiet	Lidköping	31	9	70
Duveholmsgymnasiet	Katrineholm	22	15	56
Ehrens värdska gymnasiet	Karlskrona	28	8	47
Elteknikbranschens gymnasium	Nyköping	7	4	11
Erikslundsgymnasiet	Borlänge	17	1	47
Fredrika Bremergy Merika	Haninge	19	8	44
GTI:s gymnasieskola	Göteborg	34	3	57
Gävle Praktiska Gymnasium	Gävle	12	0	25
InfoKompGymnasiet, Västerås	Västerås	19	8	28
IT-Gymnasiet Södertörn	Huddinge	1	2	11
JENSEN Gymnasium Lund	Lund	11	1	16
John Bauergymnasiet, Gävle	Gävle	34	4	80
John Bauergymnasiet, Västerås	Västerås	55	10	51
Karolinska skolan	Örebro	14	32	71
Katedralskolan	Växjö	53	6	57
Kunskapscentrum gymnasieskolan	Markaryd	5	0	2
Kunskapscompaniets Gymnasium	Eskilstuna	12	0	17
Kunskapsgymnasiet Uppsala	Uppsala	32	4	14
Kärntorps gymnasium	Stockholm	43	16	56
Lilla Akademiens Musikgymn.	Stockholm	16	1	8
Nifsarpsskolan fri	Eksjö	33	1	25
NTI-gymnasiet Borås	Borås	3	1	12
Nösnergymnasiet	Stenungsund	31	3	48
Rodengymn. Ekonomi och Service	Norrköping	11	7	28
Räddningsgymnasiet Sandö	Kramfors	13	3	15
S:ta Ragnhildgymnasiet	Södertälje	40	10	27
Stiernhööksgymnasiet	Rättvik	46	2	32
Stillerska filmgymnasiet	Lidingö	3	2	6
Stockholms Idrottsgymnasium	Stockholm	9	2	20
Universitetsholmens gymnasium	Malmö	13	26	41
Vallentuna gymnasium	Vallentuna	26	12	50
Vittra i Östersund, gy	Östersund	25	14	37
Voxnadalens gymnasium	Ovanåker	23	5	25

¹² Även Kantzowska gymnasiet Hallstahammar, Kopparlundsgymnasiet i Västerås och Kunskapsgymn. Observatoriet Nacka har ombetts skicka in elevlösningar för Svenska B/Svenska som andra språk B. Dessa skolor har antingen inte skickat in några elevlösningar, skickat in dem för sent eller så är antalet elevlösningar färre än 10 stycken eller understiger 50 procent av det efterfrågade antalet och redovisas därför inte.

Skolans namn ¹²	Kommun	Negativ avvikelse	Positiv avvikelse	Ingen avvikelse
Värmdö Tekniska gymnasieskola	Värmdö	6	7	36

Bilaga 3 Urvalsspecifikation

Årskurs 9

Urvalsramen av skolor skapas utifrån SCB:s elevinsamling avseende höstterminen 2010. Urvalsramen utgörs av 1 670 skolor med minst 1 elev i årskurs 9.

Urvalsramen stratifieras efter antalet elever i årskurs 9. Total urvalsstorlek bestämdes till 85 skolor.

Tabell 1.1. Stratifiering av skolor m.a.p. antal elever i årskurs 9 och tillsyn/ej tillsyn. Antal skolor per stratum och urvalsstorlekar.

Stratum	Antal elever	Antal skolor per ämne		Totala antalet skolor per ämne	Urval per ämne		Totala antalet skolor per ämne
		Ej tillsyn	Tillsyn		Ej tillsyn	Tillsyn	
1	1-26	330	103	433	12	3	15
2	27-54	294	86	380	11	3	14
3	55-84	264	93	357	11	3	14
4	85-122	224	80	304	12	3	15
5	123-	132	64	196	18	9	27
Totalt		1 244	426	1 670	64	21	85

Från varje stratum dras 4 disjunkta OSU av skolor, ett urval för varje ämne, vilket innebär en total urvalsstorlek på 340 skolor.

I steg 2 dras ett urval av elever bland de skolor som blev utvalda i steg 1. Alla elever i urvalet inkluderas om skolan har 100 elever eller färre. Om skolan har fler än 100 elever, dras ett urval på 100 elever. Planerat urval visas i Tabell 1.2 nedan. Den bygger dock på att alla elever på skolan genomför provet. Eftersom ett visst bortfall av elever kommer att uppstå, måste eventuellt urvalsplanen justeras något inför urvalsdragningen av elever.

De skolor som finns med i uppföljningen har redan tilldelats ett ämne, se Bilaga 2. Av de 40 skolor som ingick i urvalet av nationella prov vt 2010 och som var aktuella för uppföljning vid urval av nationella prov vt 2011 ingick 37 i urvalsramen (övriga var inaktiva eller saknade uppgifter om antalet elever i årskurs 9). Av dessa 37 skolor ingår en skola i urval av nationella prov vt 2011 för det

aktuella uppföljningsämnet, övriga 36 skolor ingår i ett separat urval som behandlas separat i skattningen.

Tabell 1.2. Förväntat antal elever i urvalet per ämne och i uppföljningen.

Skolform	Ämne	Antal skolor	Planerat urval elever
Årskurs 9	Engelska	85	5 863
Årskurs 9	Matematik	85	5 867
Årskurs 9	Svenska	85	5 894
Årskurs 9	NO	85	5 922
Årskurs 9	Uppföljning	36	2 689
Årskurs 9	Totalt	376	26 235

I det urval av skolor till NO-ämnena fördelar sig skolorna och eleverna på ämnena biologi, fysik och kemi på följande sätt, se Tabell 1.3.

Tabell 1.3. NO uppdelat på ingående ämnen.

Ämne	Antal skolor	Planerat urval elever
Biologi	29	2 548
Fysik	30	2 008
Kemi	25	1 318
Totalt	84 ¹³	5 874 ¹⁴

I varje stratum dras sedan ett obundet slumpmässigt urval (OSU). Allokering över strata sker med x-optimal allokering där antal elever på skolan används som x-variabel.

För att fördela uppgiftslämnarbördan över skolor dras fyra disjunkta OSU i varje stratum. De skolor som dras till urval 1 ska skicka in elevlösningar för ämnet Engelska, de som dras till urval 2 ska skicka in elevlösningar för ämnet Matematik, de som dras till urval 3 ska skicka in elevlösningar för ämnet Svenska, de som dras till urval 4 ska skicka in elevlösningar för ämnet NO.

Detta förfarande innebär att flera skolor (sammanlagt 480 skolor) berörs av urvalet jämfört med förra gången, då urvalen för de olika ämnena kunde vara överlappande.

De utvalda skolorna kommer sedan att få skicka in elevlösningar enligt en urvalsplan som ska ge totalt ca 3 600 elever per ämne. Eftersom det finns ett krav

¹³ En skola saknar specificering av NO-ämne.

¹⁴ En skola saknas, se fotnot 2.

på att resultaten ska vara representativa på skolnivå krävs en hyggligt stor urvalsstorlek inom varje skola.

Planen är att urvalen ska omfatta ca 100 elever per skola. Om skolan har 100 elever eller färre som genomfört prov inkluderas alla elever. Om skolan har fler än 100 elever dras ett urval på 100 elever.

Gymnasieskolan

Kursprov samlas in för ett urval av gymnasieskolor. Urvalet består av 159 skolor och är draget som ett OSU från skolregistret. Av dessa är det 150 skolor som finns med i Skolregistret med en giltig statuskod.

Alla gymnasieskolor ingår i undersökningen men varje skola tilldelas endast ett ämne. I Tabell 2.1 nedan visas stratifiering, stratumstorlekar och urvalsstorlekar per ämne. Stratifiering är gjord så att antalet skolor per stratum är jämnt delbart med 3. I gymnasiet ska tre ämnen ingå och tre disjunkta urval av storlek 10 (skolor) dras från varje stratum. För gymnasieskolorna görs ingen stratifiering på tillsyn, ej tillsyn eftersom endast en del av tillsynskommunerna ingår i urvalsramen (omfattande de 150 skolorna) och alla gymnasieskolor ingår i urvalet.

Ingen av de 38 skolorna som finns med i skolinspektionens förteckning "Skolor för uppföljning", se Bilaga 3, finns med i det urval av gymnasieskolor (150 stycken) som används för kursprovinsamling. För gymnasieskolor görs alltså ingen undersökning av dessa skolor.

Tabell 2.1. Stratifiering av skolor m.a.p. antal elever i årskurs 1 i gymnasiet

Stratum	Antal elever	Antal skolor per ämne	Urval per ämne
1	1-44	30	10
2	45-71 ¹⁵	30	10
3	71-113	30	10
4	114-225	30	10
5	226-	30	10
Totalt		150	50

I steg 2 dras ett urval av elever bland de skolor som blev utvalda i steg 1. Alla elever i urvalet inkluderas om skolan har 100 elever eller färre. Om skolan har fler än 100 elever, dras ett urval på 100 elever. Planerat urval visas i Tabell 2.2 nedan. Den bygger dock på att alla elever på skolan genomför provet. Eftersom

¹⁵ Två skolor hade 71 elever varav den ena valdes slumpmässigt till stratum 2 och den andra till stratum 3.

ett visst bortfall av elever kommer att uppstå, måste eventuellt urvalsplanen justeras något inför urvalsdragningen av elever.

Tabell 2.2. Förväntat antal elever i urvalet per ämne.

Skolform	Ämne	Antal skolor	Planerat urval elever
Gymnasiet	Engelska	50	3 616
Gymnasiet	Matematik	50	3 731
Gymnasiet	Svenska	50	3 746
Gymnasiet	Totalt	150	11 093

3. Översikt urval

Skolform	Ämne	Antal skolor	Planerat urval elever
Årskurs 9	Engelska	85	5 863
Årskurs 9	Matematik	85	5 867
Årskurs 9	Svenska	85	5 894
Årskurs 9	NO	85	5 922
Årskurs 9	Uppföljning	36	2 689
Årskurs 9	Totalt	890	26 235
Gymnasiet	Engelska	50	3 616
Gymnasiet	Matematik	50	3 731
Gymnasiet	Svenska	50	3 746
Gymnasiet	Totalt	150	11 093

Alla elever i urvalet inkluderas om skolan har 100 elever eller färre. Om skolan har fler än 100 elever, dras ett urval på 100 elever. Planerat urval ovan visar utfallet av denna urvalsplan. Den bygger dock på att alla elever på skolan genomför provet. Eftersom ett visst bortfall av elever kommer att uppstå, måste eventuellt urvalsplanen justeras något inför urvalsdragningen av elever.

Bilaga 4 Systematiska skillnader mellan interna och externa bedömningar av nationella prov

Systematiska skillnader mellan interna och externa bedömningar av nationella prov

Björn Tyrefors Hinnerich och Jonas Vlachos
Stockholms universitet

Innehållsförteckning

1. <i>INLEDNING</i>	66
2. <i>BAKGRUND OCH TIDIGARE STUDIER</i>	69
2.1 Diskriminering	69
2.2 Bedömarkompetens och bedömningsrutiner	70
2.3 Bedömningsinflation	71
3. <i>DATA OCH ANALYSMETOD</i>	72
4. <i>RESULTAT GYMNASIET OCH HÖGSTADIET</i>	74
4.1 Diskriminering	78
Diskriminering på grund av kön	78
Utländsk bakgrund	80
Diskriminering på grund av klass	81
Elevens ålder	82
4.2 Bedömarkompetens och bedömningsrutiner	84
4.3 Fristående och kommunala huvudmän	85
4.4 Effekter beroende på matchning elev och bedömare	86
4.5 Sammanfattning gymnasium och årskurs 9	89
5. <i>RESULTAT ÅRSKURS 3 OCH 5</i>	91
5.1 Diskriminering	94
Diskriminering på grund av kön	94
Utländsk bakgrund	95
Diskriminering på grund av klass	96
Elevens ålder	98
5.2 Bedömarkompetens och bedömningsrutiner	98
5.3 Fristående och kommunala huvudmän	99
5.4 Effekter beroende på matchning elev och bedömare	100
5.5 Sammanfattning årskurs 5 och 3	102
6. <i>SLUTSATSER OCH DISKUSSION</i>	103
7. <i>REFERENSER</i>	108
<i>APPENDIX A: DELPROVSANALYSER</i>	111

Gymnasiet	111
Årskurs 9	112
Årskurs 5	114
Årskurs 3	117
<i>APPENDIX B: ALTERNATIVT URVAL FÖR HUVUDMANSANALYSEN</i>	119
<i>APPENDIX C: METOD</i>	120

1. Inledning

Skolinspektionen har i en rad rapporter slagit fast att externa bedömare i genomsnitt sätter lägre provbetyg på de nationella proven än vad de interna bedömarna – i allmänhet elevernas lärare – gör.¹⁶ Inom vissa ämnen är avvikelserna mellan de interna och de externa bedömningarna relativt stora och bedömningen av proven verkar även skilja sig från skola till skola. Att de interna och externa bedömningarna av de nationella proven skiljer sig åt behöver inte i sig betyda att prov- och bedömningssystemet är missvisande; något helt objektivt provresultat finns inte och den interna bedömningen skulle i princip bättre kunna avspegla elevernas faktiska resultat på proven än den externa. Tidigare studier har dock funnit att avvikelserna mellan den interna och externa bedömningen även beror på andra förklaringsfaktorer än att de externa bedömarna generellt sätter lägre provbetyg. Jämfört med den externa bedömningen finner till exempel Hinnerich m fl (2011a) att elever med utländsk bakgrund i genomsnitt får ett lägre provbetyg av den interna bedömaren än andra elever, trots att den externa bedömaren anser proven vara likvärdiga.¹⁷

I den mån de interna bedömarna tar hänsyn till elevens bakgrund när de bedömer proven eller om skolor systematiskt gör olika bedömningar av de nationella proven, så står detta i bjärt kontrast till innehållet i de styrdokument som reglerar den svenska skolan. De nationella proven är ett viktigt underlag när betygen sätts vilket gör att systematiska avvikelser i provbedömningen kan bidra till bristande likvärdighet vid betygssättningen av vissa elevgrupper eller elever på vissa skolor. Då de nationella proven även syftar till att upptäcka kunskapsluckor hos eleverna kan bedömningsavvikelser också göra att elever som borde få särskilt stöd inte får detta. Dessutom kan systematiska bedömningskillnader från skola till skola påverka både det interna och externa kvalitetsarbetet och försvåra för skolväljande familjer att göra informerade val. Det finns därför anledning att misstänka att skillnader i provbedömning orsakar både orättvisor och effektivitetsförluster i utbildningssystemet.

Syftet med denna rapport är att med ett rikare datamaterial än tidigare undersöka vilka faktorer som påverkar skillnaderna mellan den interna och externa bedömningen av de nationella proven. Anslaget är brett och rapporten undersöker om det finns systematiska skillnader i bedömningen som kan förklaras av

¹⁶ Skolinspektionen (2010, 2011).

¹⁷ I föreliggande rapport kan vi komma tillrätta med vissa metodiska tillkortakommanden i Hinnerich m fl (2011a). Till exempel kan vi i ta hänsyn till socioekonomiska karakteristika vilket inte varit möjligt i tidigare studier.

elevernas bakgrund, lärarnas bakgrund, skolornas bedömningsrutiner och skolornas huvudmannaskap. Våra huvudsakliga resultat är följande:

- Fristående skolor sätter i genomsnitt högre provbetyg än de kommunala skolorna, relativt de externa bedömningarna av provresultaten. Denna skillnad föreligger både i gymnasiet och i högstadiet. För högstadiet är avvikelsen i bedömning så stor att den kan förklara en betydande del av det resultatförsprång som fristående skolor i andra undersökningar uppvisat gentemot kommunala skolor. För det fåtal fristående skolor som förekommer i datamaterialet för årskurs 3 och 5 går det inte att statistiskt fastslå likartade tendenser.
- Elever i årskurs 9 vars föräldrar är högutbildade får högre provbetyg vid den interna bedömningen jämfört med den externa bedömningen. Några likartade tendenser finns dock inte i gymnasiet. För bedömningen av proven i årskurs 3 och 5 är tendensen den motsatta: de interna provresultaten är lägre relativt de externa bland elever vars föräldrar är högutbildade eller höginkomsttagare.
- Pojkar får på gymnasienivå lägre interna provbetyg än flickor jämfört med den externa bedömningen av deras prov, men några sådana skillnader mellan könen står inte att finna för årskurs 9. I årskurs 3 och 5 är mönstret det motsatta och de interna bedömningarna ger flickor lägre provbetyg än pojkar, givet att kontrollbedömarna bedömer proven som likvärdiga.
- Jämfört med den externa bedömningen får gymnasieelever med utländsk bakgrund högre interna provbetyg än elever med svensk bakgrund, men det motsatta gäller för elever i årskurs 9. För årskurs 5 finner vi att elever med utländsk bakgrund med större sannolikhet bedöms som godkända vid den interna bedömningen än andra elever, givet att den externa bedömaren anser proven vara likvärdiga.
- Elever i gymnasiet och årskurs 9 som är födda tidigt på året får högre interna provbetyg relativt den externa bedömningen jämfört med elever födda sent på året. Någon sådan tendens finns inte för proven i årskurs 3 och 5.
- Det finns inga skillnader mellan hur behöriga och obehöriga lärare i genomsnitt bedömer de nationella proven. Inte heller finns några genomsnittliga skillnader mellan manliga och kvinnliga lärares bedömningar. Däremot sätter högstadie- och gymnasielärare som ensambedömer elevernas prov högre provbetyg relativt den externa bedömningen jämfört med lärare som sambedömer proven. Någon liknande skillnad mellan ensam- och sambedömda prov finns däremot inte för årskurs 3 och 5.

- De systematiska skillnaderna i bedömningen av pojkar och flickor är mer uttalad bland obehöriga än behöriga lärare. För skillnaderna mellan elever födda tidigt och sent på året gäller dock motsatsen. Flertalet av de systematiska skillnaderna i bedömningen av olika elevgrupper är mindre uttalade när proven ursprungligen sambedömts än när de bedömts av en enskild lärare. Tendensen att göra relativt låga interna bedömningar av elever med utländsk bakgrund finns dock endast för sambedömda prov. Vidare är skillnaderna mellan kommunala och fristående skolor lika stora oavsett om proven ursprungligen varit ensam- eller sambedömda.

I breda drag tyder dessa resultat på att elever som tillhör grupper som i allmänhet uppvisar goda studieresultat i årskurs 9 och på gymnasiet får högre provbetyg än elever som tillhör andra grupper, trots att de externa bedömarna anser proven vara likvärdiga. Detta torde även kunna leda till att samma grupper gynnas vid betygssättningen och därmed vid antagningen till vidare studier. Motsatt mönster förefaller att gälla för årskurs 3 och 5; den interna bedömningen ger där relativt höga provbetyg åt elever som tillhör grupper vilka i genomsnitt uppvisar svagare resultat än andra elevgrupper. Detta riskerar att medföra att elever som tillhör allmänt svagare grupper löper särskilt stor risk att inte få eventuella behov av särskilt stöd uppmärksammade vid låg ålder. Sammantaget betyder detta att den interna rättningen av de nationella proven riskerar att förstärka existerande sociala klyftor i utbildningssystemet.

Rapporten är disponerad enligt följande. Först följer en bakgrundsbeskrivning och översikt av relaterade studier, följt av en allmän diskussion av datamaterialet och de metodval som görs. Resultaten för gymnasiet och årskurs 9 samt för årskurserna 3 och 5 redovisas därefter i två separata avsnitt. Rapporten avslutas med en sammanfattning av de viktigaste slutsatserna och en kritisk diskussion om rapportens begränsningar. I Appendix A finns också resultat uppdelat på delprov samt en metodbeskrivning i Appendix C. Inom varje analysområde diskuterar vi även om hur robusta våra resultat är och om potentiella problem.

2. Bakgrund och tidigare studier

I detta avsnitt går vi igenom i vilka avseenden vi avser undersöka systematiska skillnader i provbedömningen mellan interna och externa bedömare. Vi diskuterar också relaterade studier.

2.1 Diskriminering

Precis som lönen mellan olika grupper skiljer sig åt på arbetsmarknaden finns det skillnader i skolresultat mellan olika grupper i den svenska skolan. Till exempel så har flickor högre betyg och bättre resultat på de nationella proven än pojkar. Könsskillnaderna är också belagda inom de flesta OECD-länder. PISA-studierna visar att flickor på senare tid även närmat sig eller gått om pojkar i ämnen som pojkar historiskt presterat bättre i (matematik och naturorienterande ämnen).¹⁸ Om man definierar diskriminering utifrån ett strikt ekonomiskt perspektiv, så är en kvinna lönediskriminerad om hon får en lägre lön än en man givet att de båda är lika produktiva. Att kvinnor i genomsnitt har lägre lön än män betyder med denna definition således inte nödvändigtvis att kvinnor är diskriminerade. Med samma logik betyder skillnaderna i provresultat och betyg inte med nödvändighet att pojkar är diskriminerade i den svenska skolan eller i bedömningen av de nationella proven; pojkarna kan helt ha en lägre måluppfyllelse än flickor vilket avspeglas i resultaten på de nationella proven.

I denna rapport menar vi att diskriminering föreligger om någon grupp systematiskt bedöms annorlunda än någon annan av den externa bedömare i förhållande till den interna. Vi kommer således inte att beröra frågan om skolsystemet gör så att olika grupper systematiskt lär sig mer än andra och på något strukturellt sätt kan sägas diskriminera vissa grupper. Inte heller kommer vi att beröra frågan huruvida provens konstruktion gynnar olika grupper på andras bekostnad. I stället använder vi oss av begreppet diskriminering i snäv mening. Generellt kan sägas att forskning med denna snäva definition på diskriminering i skolan inte är speciellt stor och att det finns stor osäkerhet på området, vilket gör denna rapport intressant även ur en forskningssynvinkel.

Lavy (2008) var tidig med att undersöka om pojkar var diskriminerade i provbedömningen och fann stöd för sådan diskriminering i det israeliska skolsystemet. I Sverige följdes denna studie av Hinnerich m fl (2011:b) som dock inte fann några systematiska skillnader mellan hur pojkar och flickor bedömdes vid rättningen av nationella prov i Svenska på gymnasiet.

I flertalet länder uppvisar elever med inhemsk bakgrund i regel bättre skolresultat än elever med utländsk bakgrund. Likartade mönster finns vad gäller

¹⁸ Se t ex OECD (2009) och SOU (2010).

elevernas etniska grupptillhörighet; även om det finns viktiga undantag så tenderar elever från etniska majoritetsgrupper att prestera bättre i skolan än elever som tillhör etniska minoritetsgrupper.¹⁹ De studier som undersökt huruvida eleverna med utländsk bakgrund eller som tillhör etniska minoritetsgrupper finner också oftast att dessa elever bedöms hårdare än andra (se t ex Hinnerich m fl 2011:a, Sprietsma 2009 och Kiss 2011).

Det är inte orimligt att elever som tillhör olika sociala klasser bedöms olika när de skriver prov som bedöms internt jämfört med extern bedömning. Vi känner dock bara till en studie som undersöker denna fråga med en liknande metod-sansats som i föreliggande rapport. Hanna och Linden (under utgivning) finner att studenter som tillhör högre kaster i Indien bedöms mer generöst än låg-kastiga studenter. Det är emellertid oklart hur överförbara dessa resultat är till svenska förhållanden.

Vi kommer även att undersöka om bedömningen av elever födda tidigt på året bedöms annorlunda än sent födda elever. Anledningen är att det sedan länge är välkänt att de äldre eleverna i en klass får högre betyg än de som är födda sent på året.²⁰ Förklaringarna till dessa skillnader kan vara att de tidigt födda eleverna är mognare, både absolut sett och relativt sina klasskamrater, vilket gör att de lättare kan uppnå skolans mål. Det är även möjligt att elevernas mognare beteende överkompenseras av lärarna vid betygssättningen. I denna rapport ställer vi frågan om det finns direkt diskriminering på grund av elevens ålder, det vill säga om prov skrivna av elever födda tidigt och sent på året bedöms på olika sätt. Vi tror inte att den interna bedömaren gör en medveten koppling mellan elevens ålder och hur proven ska bedömas, varför en ålderseffekt skulle kunna vara en indikation på att lärarna tar hänsyn till elevernas beteende och mognad vid provbedömningen.²¹ Denna fråga har inte vad vi vet inte undersökts tidigare.

2.2 Bedömarkompetens och bedömningsrutiner

Naturligtvis kan helt andra faktorer än diskriminering ge upphov till systematiska skillnader i bedömning mellan interna och externa bedömare. En möjlig-

¹⁹ Se Dee (2004; 2005; 2007) för djupare analyser. Se OECD (2010) för betydelsen av utländsk bakgrund för resultat på PISA-utvärderingen.

²⁰ Se t ex Fredriksson och Öckert (2009). Skillnaderna i genomsnittligt meritvärde mellan elever födda tidigt och sent på året uppgått i årskurs nio till ca 0,15 standardavvikelse, vilket motsvarar nio meritvärdespoäng.

²¹ Även andra faktorer än omognad skulle kunna förklara ett sådant mönster. Det finns emellertid en mängd studier som finner att elever födda sent på året får ADHD-diagnoser i betydligt högre grad än elever födda tidigt på året (t ex Elder, 2010) vilket kan förklaras med att ADHD-symptom och omognad förväxlas. Se även Dagens Nyheter (2012).

het är att lärare som saknar behörighet bedömer proven på annorlunda sätt än lärare med behörighet då de obehöriga lärarna saknar relevant lärarutbildning. Vad som talar emot detta är att de svenska lärarutbildningarna innehåller lite undervisning i just bedömningsfrågor (Lundgren och Nihlfors, 2005). Rutinerna för provbedömningen kan även spela roll för internbedömningens kvalitet. Det har tidigare visats att sambedömda prov uppvisar en högre grad av korrespondens med externt bedömda prov än prov som är bedömda av en ensam (intern) bedömare (Skolverket, 2012).

Det är vidare möjligt att lärarens kön och erfarenhet spelar roll för hur proven bedöms, vilket vi även avser att undersöka. Vid dessa undersökningar är det dock viktigt att notera att det kan finnas systematiska skillnader mellan hur olika prov bedöms och att det även kan finnas skillnader i hur lärare med olika kännetecken är fördelade mellan olika ämnen. För att få en korrekt jämförelse är det därför viktigt att ta hänsyn till vilka prov som analyseras.

Slutligen har tidigare studier visat att matchningen mellan elev och lärare spelar roll för elevens resultat. Till exempel finner Dee (2005) att om elever delar kön eller hudfärg med läraren så presterar eleverna bättre på standardiserade prov. Vidare finner Lavy (2008) att pojkar bedöms speciellt hårt om bedömaren är en man. Vi kommer således också titta på om våra huvudresultat är annorlunda beroende på om ursprungsbedömaren är en kvinna, behörig eller om det är beroende på dennes ålder.

2.3 Bedömningsinflation

Skolor med olika huvudmän kan ha olika starka motiv att bedöma de nationella proven generöst varför vi även kommer att undersöka skillnader mellan skolor med kommunala och fristående huvudmän. Tidigare undersökningar har inte hittat några systematiska skillnader i hur fristående och kommunala skolor betygssätter sina elever, men dessa undersökningar jämför skillnaden mellan betyg och resultaten på lokalt rättade nationella prov (se t ex Vlachos, 2010). Vissa huvudmän skulle dock kunna inflatera både nationella provresultat och betyg, vilket ovan nämnda metod inte kan identifiera såsom betygsinflation. Föreliggande rapport kommer emellertid att kunna undersöka om den interna bedömningen vid skolor med olika huvudmannatyper i olika grad avviker från den externa bedömningen av nationella provresultat.

Denna specifika fråga har vad vi vet inte undersökts tidigare. Däremot finns det en stor forskningslitteratur som visar att skolor är benägna att på en mängd olika sätt manipulera provresultat när de har incitament att göra just detta.²²

²² Vanliga strategier för att manipulera provresultaten är att inskränka undervisningen till ämnesområden som utvärderas, att inrikta undervisningen på

Det bör betonas att vi i denna rapport endast kommer att kunna undersöka om det finns skillnader mellan den interna och externa provbedömningen och inte förekomsten av andra typer av provmanipulation. Om exempelvis lärarna på en skola ger eleverna otillbörlig hjälp under eller innan provtillfället är detta något som inte kommer att upptäckas med vår ansats.²³

3. Data och analysmetod

Det huvudsakliga datamaterialet som används i rapporten kommer från Skolinspektionens omrättningar av de nationella proven i årskurserna 3, 5, 9 och på gymnasienivå vårterminen 2010. Då vi avser undersöka betydelsen av elevernas bakgrund har detta ursprungliga datamaterial kompletterats med registerdata från SCB. Ett visst bortfall för vissa variabler uppstår då vi använder oss av denna sekundära datakälla. För att öka den statistiska styrkan i våra test inkluderas dock även observationer för vilka registeruppgifter saknas i analysen, men hänsyn tas till att uppgifterna saknas för dessa individer. Det finns även ett visst bortfall för uppgifterna om ursprungs rättarens bakgrund och även här väljer vi att inkludera dessa observationer i analysen.²⁴ Då uppgifterna om ursprungs rättarens bakgrund lämnas av läraren själv på provens försättsblad finns risken att benägenheten att fylla i samvarierar med lärarens provbedömningar, vilket skulle kunna påverka våra skattningar. Att utesluta dessa observationer skulle då kunna underskatta vissa effekter.

För att undersöka de olika hypoteserna om hur elevernas och lärarnas bakgrund samt skolornas bedömningsrutiner och huvudmannaskap påverkar avvikelserna mellan den interna och externa bedömningen, använder vi oss av regressionsanalys. Denna metod gör det möjligt att konstanthålla för vissa förklaringsfaktorer när andra faktorer påverkan på bedömningsavvikelsena undersöks. I alla specifikationer, förutom de som rapporteras i appendix, kon-

provförberedelser, att se till att svaga elever inte skriver proven och inte sällan renodlat fusk (Figlio och Loeb, 2010).

²³ Bertoni m fl (2012) finner att förekomsten av externa kontrollanter i italienska klassrum under provtillfällena gör att eleverna presterar sämre. Förklaringen som ges är att kontrollanterna minskar det fusk som annars förekommer under proven.

²⁴ Tekniskt sett tar vi hänsyn till att registeruppgifter från SCB och uppgifter om lärarnas bakgrund saknas genom att i regressionmodellen tillåta olika intercept för de individer som vi saknar uppgifter för. Notera att de interna bedömarens bakgrundskaraktäristika endast är relevanta i de delar som handlar om huvudmannaskap eller om bedömarens bakgrundskaraktäristika är under direkt undersökning.

stanthåller vi exempelvis för vilka nationella prov som undersöks. Detta är viktigt då bland annat lärare med olika bakgrund kan vara mer eller mindre överrepresenterade i olika ämnen. Samtidigt finns det anledning att tro att bedömningsavvikelse skiljer sig från ämne till ämne. Om analysen inte tar hänsyn till vilket prov det är frågan om riskerar systematiska skillnader mellan hur olika prov bedöms felaktigt tillskrivas skillnader i lärarnas bakgrundsfaktorer. Kvinnliga lärare är till exempel överrepresenterade i svenska i förhållande till matematik och engelska. Relativt andra prov är samtidigt den interna bedömningen av proven i svenska särskilt generös jämfört med den externa bedömningen. Om vi inte tar hänsyn till vilket prov som analyseras, riskerar vi felaktigt att tillskriva kvinnliga lärare skillnader som i praktiken beror på att det är fråga om ett prov i svenska snarare än i matematik eller engelska. Ett annat sätt att uttrycka samma sak är att analysen undersöker om det finns systematiska skillnader mellan hur manliga och kvinnliga lärare rättar ett och samma prov. Regressionsmetoden diskuteras mer utförligt i Appendix C.

Vid analysen slår vi samman datamaterialet från olika provtillfällen. De olika provresultaten är emellertid redovisade med olika skalor. För vissa prov anges endast betygsnivån (IG, G, VG och MVG), medan ett faktiskt poängantal anges för andra prov. För att gemensamt kunna analysera de olika proven för gymnasiet och årskurs 9 standardiserar vi först provresultaten så att respektive prov får medelvärdet noll (0) och standardavvikelsen ett (1).²⁵ En statistiskt signifikant skattning på exempelvis 0,10 betyder därmed att den undersökta gruppen i genomsnitt fått 0,10 standardavvikelse högre betyg av den interna ursprungsrättaren än av den externa kontrollrättaren relativt andra grupper. En övergång till helt extern bedömning skulle därmed göra att provresultaten för den undersökta gruppen skulle falla med 0,1 standardavvikelse mer än för elever som tillhör jämförelsegruppen. En standardavvikelse motsvarar ungefär ett betygssteg (från G till VG) i de fall IG-MVG skalan används. För genomsnittliga meritvärden i årskurs 9 motsvarar en standardavvikelse drygt 60 meritvärdespoäng (max 320) och för gymnasiet motsvarar en standardavvikelse drygt 3 meritvärdespoäng (max 20).

För årskurs 3 och 5 bedöms endast om eleven uppfyller nivån för godkänt eller ej. Således är nationella provresultatet antingen noll (0) för icke-godkänt eller ett (1) för godkänt. För årskurs 3 och 5 finns således ingen anledning att standardisera provresultaten. Tolkningen av de skattade effekterna blir dock anorlunda än för proven på gymnasiet och högstadiet. En statistiskt signifikant skattning på exempelvis 0,10 betyder att den undersökta gruppen i genomsnitt har tio (10) procentenheter större sannolikhet att bli godkänd av den interna

²⁵ I appendix A analyserar vi varje delprov för sig och eftersom det inte finns något skäl till att standardisera betygen på delprovsnivå, så rapporteras resultaten med ursprungliga värden.

bedömaren än av den externa i jämförelse med andra grupper. Detta betyder att en övergång till extern bedömning skulle minska andelen godkända elever i den undersökta gruppen med tio procentenheter mer än i jämförelsegruppen.

Vi väljer att först redovisa resultaten för gymnasiet och årskurs 9 och därefter för årskurs 3 och 5. Detta beror dels på att proven är av olika karaktär och – som precis diskuterats – har olika bedömningsskalor, men även då provens roll skiljer sig mellan skolans tidigare och senare stadier. Mest uppenbart är de tidiga proven inte vägledande för betygssättningen eftersom betyg inte ges i årskurs 3 och 5. Vidare är de tidiga proven inriktade på att finna huruvida det finns luckor i elevernas grundläggande måluppfyllelse medan de senare proven avser att testa bredare kunskaper och förmågor.

4. Resultat gymnasiet och högstadiet

Vi inleder avsnittet med att redovisa beskrivande statistik över datamaterialet för årskurs 9 och gymnasiet. Därefter presenteras analyser om huruvida det förkommer systematiska skillnader i bedömningen av de nationella proven mellan olika typer av elever, lärare och huvudmän. I dessa analyser presenteras dels resultat när materialet för gymnasiet och årskurs 9 slås samman, dels redovisas resultaten separat för de olika skolformerna.

Tabell 1 nedan visar beskrivande statistik för de ursprungliga bedömningarna och kontrollrättarnas bedömningar av de nationella proven i engelska, svenska och matematik i gymnasiet. Vi använder här samma beräkningsätt för bokstavsbetygen som vid beräkningarna av elevens meritvärde, d.v.s. $MVG=20$, $VG=15$, $G=10$ och $IG=0$ när betygen på proven är satta enligt denna skala.²⁶ När betygen är satta i antal uppnådda G-poäng, VG-poäng och MVG-poäng (för årskurs 9 i matematik och de naturorienterade ämnena) så multiplicerar vi antal uppnådda G-poäng med 10, antal VG-poäng med 15 och antal MVG med 20. Således, för den beskrivande statistiken, har dessa ämnen en annan skala. Precis som i Skolinspektionen (2011) har vi totalt som mest 11650 observationer av det nationella provet på gymnasiet. Vidare har vi som mest 26040 observationer för proven i årskurs 9. Differensen är beräknad som skillnaden mellan ursprungsbetyg och kontrollbetyg. En positiv differens betyder därför att kon-

²⁶ Vi viktar inte betygen med kursens timantal vilket görs vid beräkning av elevens genomsnittliga meritvärde i gymnasiet. Anledningen till detta är att syftet med undersökningen är att analysera vilka faktorer som påverkar avvikelsen mellan intern och extern bedömning och det finns inga uppenbara skäl att tillmäta större vikt till avvikelser i mer omfattande kurser än i kurser av mindre omfång.

trollrättaren gjort en lägre bedömning av elevens provresultat än den ursprungliga bedömaren.

Tabell 1. Beskrivande statistik av respektive delprov i engelska, svenska och matematik för gymnasiet

Ämne	Delprov	Typ av rättning/ variabel	Antal obs.	Genomsnitt	Standardavvikelse	Min	Max
Engelska	Skriv	Ursprung	3384	12,69	4,629	0	20
		Kontroll	3384	12,27	4,879	0	20
		<i>Differens</i>	3384	0,426	4,006	-15	20
	Hör/läs	Ursprung	3376	13,07	4,830	0	20
		Kontroll	3376	12,87	4,908	0	20
		<i>Differens</i>	3376	0,198	2,374	-20	20
Svenska	B	Ursprung	2449	11,54	5,392	0	20
		Kontroll	2449	8,597	6,075	0	20
		<i>Differens</i>	2449	2,938	5,597	-20	20
Matematik	1 och 2	Ursprung	2441	8,742	6,284	0	20
		Kontroll	2441	7,560	6,231	0	20
		<i>Differens</i>	2441	1,182	3,243	-15	15

För samtliga fyra prov på gymnasienivå har kontrollbedömarna i genomsnitt satt lägre provbetyg än ursprungsbedömarna. Skillnaderna mellan de interna och externa bedömningarna skiljer sig markant mellan olika prov och ämnen. Minst är skillnaden i engelska (1,5-3 procent av genomsnittet för ursprungsbetyget) och den är störst vid bedömningarna av elevernas uppsatser i svenska (25 procent av genomsnittet för ursprungsbetyget). I termer andel av en standardavvikelse är avvikelsen i svenska så stor som 54 procent. Då det troligtvis är svårare att uppnå enhetlighet i bedömningarna av uppsatser är detta mönster inte särskilt förvånande. En alternativ tolkning av storleken på skillnaderna mellan ursprungsbedömarna och kontrollbedömarna är att ungefär varannan elev på gymnasiet i en klass som skriver nationella provet i svenska får ett sänkt betyg av kontrollbedömaren.

Mer förvånande är de relativt stora skillnaderna i bedömningen av elevernas matematikprov (19 procent). En förklaring kan vara att ursprungsbedömarna är särskilt benägna att göra generösa bedömningar av prov där eleven ligger nära

gränsen för godkänt, medan kontrollbedömarna kanske inte tar denna typ av hänsyn. Eftersom betydligt fler elever underkänns i matematik än i engelska skulle detta kunna förklara varför överensstämmelsen mellan bedömningarna är högre i engelska än i matematik. En ytterligare förklaring kan vara att bedömningarna av de mer problemorienterade provdelarna i matematik skiljer sig markant mellan de olika bedömarna.

I tabellerna 2 och 3 visas motsvarande uppgifter för de nationella proven i årskurs 9. Återigen är det tydligt att ursprungsbedömarna i genomsnitt sätter högre provbetyg än de externa kontrollbedömarna. Även i årskurs 9 finns betydande skillnader mellan olika prov och det kan särskilt noteras att korrespondensen mellan de olika bedömarna är särskilt stor i matematik och mindre i svenska.

Tabell 2. Beskrivande statistik av varje delprov i engelska och svenska för årskurs 9

Ämne	Delprov	Typ av rättning /variabel	Antal Obs.	Genomsnitt	Standard avvikelse	Min	Max
Engelska	B	Ursprung	3656	14,18	4,291	0	20
		Kontroll	3511	13,98	4,448	0	20
		<i>Differens</i>	3511	0,205	2,050	-10	20
	C	Ursprung	3656	13,36	4,103	0	20
		Kontroll	3527	12,66	4,617	0	20
		<i>Differens</i>	3527	0,741	3,574	-20	20
Svenska	A	Ursprung	3155	11,44	5,381	0	20
		Kontroll	2941	9,524	6,037	0	20
		<i>Differens</i>	2941	1,894	4,421	-15	20
	C	Ursprung	3155	12,46	4,338	0	20
		Kontroll	3042	10,48	5,087	0	20
		<i>Differens</i>	3042	1,981	5,058	-15	20

Det är även tydligt att avvikelserna är mycket stora vid bedömningarna av de nationella proven i de naturvetenskapliga ämnena (tabell 3) och då framförallt i de teoretiska delproven. Vi kan endast spekulera kring huruvida detta beror på att de naturvetenskapliga proven var nya och därmed att ursprungsbedömarna var ovana vid uppgiften eller om det finns andra förklaringar. I ett delprov, planeringsuppgiften i fysik, satte dock ursprungsbedömarna lägre provbetyg än kontrollbedömarna.

Tabell 3. Beskrivande statistik av varje delprov i matematik och NO för årskurs 9

Ämne	Delprov	Typ av rättning /variabel	Antal Obs.	Genomsnitt	Standardavvikelse	Min	Max
Matematik	B1	Ursprung	2799	128,1	44,21	10	220
		Kontroll	2692	127,0	44,43	10	220
		<i>Differens</i>	2692	1,005	12,93	-115	95
	B2	Ursprung	2769	52,96	49,14	0	185
		Kontroll	2743	51,52	50,68	0	185
		<i>Differens</i>	2743	1,425	23,47	-185	140
	C	Ursprung	2783	227,7	122,0	0	610
		Kontroll	2772	220,1	122,6	0	610
		<i>Differens</i>	2772	7,653	48,87	-310	275
Fysik	Teori	Ursprung	771	198,7	92,40	35	465
		Kontroll	766	156,5	75,24	0	395
		<i>Differens</i>	766	41,89	57,19	-140	270
	Planering	Ursprung	726	14,96	17,43	0	175
		Kontroll	712	23,01	33,42	0	265
		<i>Differens</i>	712	-7,956	34,95	-265	150
Biologi	Teori	Ursprung	923	201,4	77,98	25	410
		Kontroll	910	156,7	68,32	20	380
		<i>Differens</i>	910	43,97	53,53	-110	295
	Planering	Ursprung	912	15,81	17,97	0	105
		Kontroll	891	15,20	25,48	0	175
		<i>Differens</i>	891	0,859	26,30	-160	95
Kemi	Teori	Ursprung	804	193,7	86,04	0	485
		Kontroll	799	143,9	62,96	30	360
		<i>Differens</i>	799	49,74	57,13	-170	245
	Planering	Ursprung	766	24,09	45,43	0	910
		Kontroll	747	9,203	12,84	0	65
		<i>Differens</i>	747	15,21	44,55	-45	910

Det är även värt att notera att skillnaderna mellan min- och maxvärdena både på gymnasiet och i årskurs 9 visar att det existerar bedömningar som är så pass olika att den ena bedömningen ger högsta betyg medan den andra bedömningen det lägsta.

4.1 Diskriminering

Som diskuterats tidigare avser vi med begreppet *diskriminering* att någon elevgrupp systematiskt bedöms annorlunda av ursprungsbedömaren än av kontrollbedömaren, relativt den eller de elevgrupper som gruppen jämförs med. Vi kommer att undersöka om så är fallet med avseende på elevens kön, ålder och utländsk bakgrund. Dessutom kommer vi att undersöka om elevens socioekonomiska bakgrund påverkar bedömningen genom att undersöka om det finns systematiska skillnader i bedömningen med avseende på föräldrarnas utbildningsnivå och inkomst. I tabellerna som visar resultaten från vår analys, så börjar vi alltid med en enkel specifikation där vi endast kontrollerar för vilket delprov som skrivits (kolumn 1). I kolumn 2-4 finns alla undersökningsvariabler med, men vi rapporterar bara en i varje tabell.²⁷ Specifikationerna 2-4 innehåller också fixa kontrollbedömareffekter. Genom att ta hänsyn till dessa bedömareffekter tar vi hänsyn till att vissa kontrollrättarnas bedömningar systematiskt kan skilja sig från person till person. Vidare tar vi hänsyn till om ursprungsbedömaren är behörig och ursprungsbedömarens kön och ålder när vi undersöker huvudmannaskap. Kolumn 3 och 4 är uppdelat på gymnasiet samt årskurs 9.

Diskriminering på grund av kön

I tabell 4 visar resultaten från vår analys som undersöker om det finns systematiska skillnader vid bedömningen av pojkar och flickor mellan ursprungs- och kontrollbedömaren. Ett negativt värde på indikatorn för *pojke* betyder att pojkar systematiskt får lägre provbetyg av ursprungsbedömaren än flickor, även om kontrollbedömaren bedömer proven som likvärdiga. Tabellen visar att det finns en tendens att ursprungsbedömaren systematiskt ger pojkar något lägre provbetyg än flickor jämfört med kontrollrättaren. Skillnaderna är relativt små, 1,8 procent av en standardavvikelse i kolumn 1. I kolumn 2 kontrollerar vi för ovan nämnda kontrollvariabler och punkttestimatet ändras endast marginellt.

²⁷ Om vi till exempel rapporterar estimatet för utländsk bakgrund, så är det kontrollerat för moderns utbildning, kön, osv. Det vill säga, kolumnerna 2-4 i alla tabeller är producerade i en och samma regression, förutom när huvudmannaskap och bedömarmarkaraktäristika undersöks. När bedömarmarkaraktäristika står i fokus för vår analys kontrollerar vi endast för delprov och fixa kontrollbedömareffekter.

I de sista två kolumnerna delar vi upp materialet i separata analyser för gymnasiet och för årskurs nio. Vi finner då att pojkar bedöms relativt hårt av ursprungs rättaren på gymnasiet men inte i årskurs 9. Skillnaden i bedömningar mellan pojkar och flickor uppgår på gymnasiet till 7,2 procent av en standardavvikelse och är tydligt statistiskt signifikant. På högstadiet är effekten nära noll men oprecist skattad. En förklaring till skillnaderna mellan gymnasiet och högstadiet kan vara att 50 procent av observationerna består av prov i matematik eller naturorienterande ämnen. Dessa ämnen utgör däremot endast 21 procent av observationerna på gymnasiet. Givet att pojkar historiskt sett varit eller ansetts duktiga i matematik och i naturorienterande ämnen så skulle detta vara rationellt med att ursprungsläraren överkompenserar de elever som är eller anses duktiga, och inte på grund av könet i sig. Vi kan dock här inte dra några tydliga slutsatser om vad skillnaderna mellan högstadiet och gymnasiet egentligen beror på.

Tabell 4. Könsskillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen

	(1) Alla	(2) Full	(3) Gymnasiet	(4) Årskurs 9
Pojke	-0,018 (0,023)	-0,016 (0,039)	-0,072 (0,000)	0,009 (0,341)
Observationer	37690	37690	11650	26040

Not: "Pojke" tar värdet ett (1) om eleven är pojke och värdet noll (0) om eleven är en flicka. Specifikationen "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation "Full" innehåller dessutom indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) för utländsk bakgrund, moderns utbildning, vilken del av året en elev är född samt om eleven går på kommunal skola. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

I appendix A redovisas samma analyser som i tabell 4 kolumn 2, men då uppdelat för respektive prov. Nackdelen med en sådan uppdelning är att antalet observationer för vissa prov är ganska litet vilket ibland gör det svårt att få precisa skattningar. Skillnaden mellan kontrollrättarens och ursprungs rättarens bedömningar av pojkar och flickor är störst i engelsk skrivfärdighet, svenska och matematik på gymnasiet (ca 0,35 av en standardavvikelse). Då matematikprov allmänt anses vara minst öppna för egna tolkningar är detta särskilt anmärkningsvärt. Däremot förekommer inga nämnvärda skillnader mellan könen vad gäller bedömningen av provet i engelsk läs- och hörförståelse.

En möjlighet är att eventuella skillnader i bedömningen av pojkar och flickor beror på en allmän tendens bland ursprungsbedömarna att ge relativt höga

(eller låga) provbetyg till elever som tillhör grupper som traditionellt presterar bra i vissa ämnen. Det kan dock noteras att de största resultatskillnaderna mellan könen vad gäller de kontrollrättade proven finns i svenska och engelsk läs- och förståelse; i svenska presterar flickor enligt kontrollbedömningen i genomsnitt 1,5 betygspoäng bättre än pojkar och i engelska presterar pojkar nästan ett betygspoäng bättre än flickor. Detta tyder på att andra faktorer än pojkars och flickors genomsnittliga provresultat ligger bakom resultaten i tabell 4 och det vore intressant att i framtida arbeten undersöka vilka dessa är.

Utländsk bakgrund

Det är möjligt att lärare bedömer elever som har utländsk bakgrund annorlunda än andra elever och vi undersöker huruvida så är fallet i tabell 5.²⁸ I hela materialet finns en tendens till att elever med utländsk bakgrund bedöms hårdare men när materialet delas på högstadie- och gymnasienivå skiljer sig resultaten åt. Det förefaller som om elever med utländsk bakgrund får relativt låga provbetyg av ursprungsbedömaren på högstadiet, men tendensen är den motsatta på gymnasiet. För högstadiet betyder skillnaden att elever med utländsk bakgrund får 0,041 standardavvikelse lägre provbetyg av ursprungsbedömaren relativt kontrollbedömaren i förhållande till andra elever. På gymnasiet får de däremot 0,039 standardavvikelse högre provbetyg. Vi har ingen förklaring till varför resultaten skiljer sig mellan högstadiet och gymnasiet på dessa sätt.

Tabell 5. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av utländsk bakgrund

	(1) Alla	(2) Full	(3) Gymnasiet	(4) Årskurs 9
Utl bakgrund	-0,022 (0,049)	-0,015 (0,181)	0,039 (0,038)	-0,041 (0,004)
Observationer	37690	37690	11650	26040

Not: "Utl bakgrund" tar värdet ett (1) om eleven har utländsk bakgrund och värdet noll (0) om eleven har svensk bakgrund. Specifikationen "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation "Full" innehåller dessutom indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) kön, moderns utbildning, vilken del av året en elev är född samt om eleven går på kommunal skola. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

²⁸ En elev sägs ha utländsk bakgrund om eleven antingen är född utomlands eller om elevens båda föräldrar är födda utomlands.

Diskriminering på grund av klass

Elever vars föräldrar är högutbildade uppvisar i genomsnitt bättre skolresultat än andra elever. Det är möjligt att sådana skillnader i prestation påverkar lärarens bedömning av elevernas provresultat. Det är dock inte självklart hur en sådan påverkan ser ut: å ena sidan kan man tänka sig att ursprungsbedömaren mer eller mindre omedvetet kompenserar elever vars föräldrar saknar högre utbildning eller är låginkomsttagare, å andra sidan är det möjligt att elever med högutbildade eller välavlönade föräldrar bedöms mer generöst.²⁹

I tabell 6 och finner vi att elever som har en högutbildad moder tenderar att få relativt höga provbetyg av ursprungsbedömaren: i genomsnitt för gymnasiet och årskurs 9 är skillnaden 0,022 standardavvikelse. Denna skillnad gäller dock endast högstadiet där den uppgår till 0,031 standardavvikelse. På gymnasiet finns inga statistiskt signifikanta skillnader mellan elever med och utan högutbildade föräldrar.

Tabell 6. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av utbildningsbakgrund

	(1) Alla	(2) Full	(3) Gymnasiet	(4) Årskurs 9
Högutbildad	0,028 (0,004)	0,022 (0,016)	0,002 (0,886)	0,031 (0,006)
Observationer	37690	37690	11650	26040

Not: "Högutbildad" tar värdet ett (1) om elevens moder har minst tre års högskoleutbildning och noll (0) annars. Specifikationen "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation "Full" innehåller dessutom indikatorer för kontrollbedömaren's identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) kön, utländsk bakgrund, vilken del av året en elev är född samt om eleven går på kommunal skola. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

Delvis liknande resultat står att finna med avseende på andra mått på elevernas socioekonomiska bakgrund. I den första kolumnen i tabell 7 används en indikator för om fader, snarare än modern, är högutbildad. Resultaten är likartade de tidigare även om skattningarna är mindre precisa. I kolumnerna 2 och 3 används antalet utbildningsår för modern respektive fadern, istället för indikato-

²⁹ Eftersom lärare är högutbildade, åtminstone i högre klasser, så kan man tänka sig en förstärkningseffekt när elev och lärare har samma bakgrund i linje med argumentationen i Dee (2005). Med högutbildad avses föräldrar som har minst tre års postgymnasiala studier.

rer för om föräldrarna är högutbildade. Även dessa resultat talar för att elever vars föräldrar har högre utbildning tenderar att få relativt höga provbetyg av ursprungsbedömaren. I kolumnerna 4 och 5 använder vi indikatorer för om respektive förälder är höginkomsttagare, vilket definieras som om de är bland de 25 procent bäst avlönade för respektive kön. Dessa resultat är emellertid inte statistiskt signifikanta och de låga punkttestimaten skiljer sig dessutom mellan modern och fadern. Det förefaller alltså som om det är föräldrarnas utbildningsbakgrund, snarare än deras inkomst, som är systematiskt relaterad till hur ursprungsbedömningen görs.

Tabell 7. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund andra mått för social bakgrund

	(1) Full	(2) Full	(3) Full	(4) Full	(5) Full
Högutbildad far	0,016 (0,146)				
År utbildning mor		0,003 (0,080)			
År utbildning far			0,003 (0,085)		
Höginkomsttagare, mor				-0,006 (0,551)	
Höginkomsttagare , far					0,009 (0,324)
Observationer	37690	37690	37690	37690	37690

Not: Högutbildad far är definierad på samma sätt som högutbildad mor. År av utbildning är en förälders totala antal år i skolan. "Höginkomsttagare" tar värdet ett (1) om elevens fader/moder tillhör de 25 procent av männen/kvinnorna som har högst årsinkomst och noll (0) annars. Specifikation "Full" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats och indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) kön, utländsk bakgrund, vilken del av året en elev är född samt om eleven går på kommunal skola. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

Elevers ålder

Som diskuterats tidigare är det välkänt att elever födda tidigt på året uppnår högre slutbetyg än elever födda sent på året. Exakt vad detta beror på är oklart, men det kan bero på att de äldre eleverna har uppnått en högre mognadsnivå och därmed bättre kan hantera skolans krav. En sådan förmåga att hantera skolans krav kan även påverka hur ursprungsbedömaren bedömer elevens resultat på de nationella proven.

För att undersöka denna hypotes jämförs i tabell 8 om det finns systematiska skillnader mellan hur ursprungs- och kontrollrättaren bedömer elever födda under årets sista kvartal och jämfört med elever födda under årets första kvartal.³⁰ Så visar sig vara fallet: skillnaden uppgår till 0,032 standardavvikelser i genomsnitt och är starkare (0,055) för gymnasiet än för högstadiet (0,024). Skillnaderna mellan högstadiet och gymnasiet är dock inte statistiskt signifikanta. Storleken på denna skillnad i bedömning mellan tidigt och sent födda elever är alltså av samma storleksordning som skillnaderna mellan pojkar och flickor på gymnasiet respektive skillnaderna mellan barn till högutbildade och lågutbildade föräldrar i årskurs 9.

Tabell 8. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av att vara född sent på året

	(1) Alla	(2) Full	(3) Gymnasiet	(4) Årskurs 9
Född 4:e kvartalet	-0,027 (0,029)	-0,032 (0,008)	-0,055 (0,020)	-0,024 (0,085)
Observationer	15735	15735	4153	11582

Not: "Född 4:e kvartalet" tar värdet ett (1) om eleven är född under årets 4:e kvartal och noll (0) om eleven är född under årets första 1:a. Specifikation "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation "Full" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om, indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) kön, moderns utbildning, utländsk bakgrund samt om eleven går på kommunal skola. Endast huvudkohorten har använts. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes

I linje med den stora internationella litteratur som finner att skolresultaten påverkas av när på året eleven är född noterar vi att det vid ursprungsbedömningen föreligger en skillnad i resultat om eleven är född första eller sista kvartalet på ca 7,4 procent av en standardavvikelse. Skillnaden mellan elever födda tidigt och sent på året på de kontrollbedömda proven uppgår däremot till ca 4,2 % av en standardavvikelse. Detta betyder att ca 45 procent av den ålderseffekt som står att finna i elevernas prestationer på de nationella proven består i att elever födda tidigt på året av ursprungsbedömaren bedöms relativt generöst jämfört med elever födda sent på året.³¹

³⁰ Vi använder oss endast av huvudkohorten i denna analys, det vill säga de elever som startat och fullgått skolan i normal takt. Således är antal observationer mindre i dessa specifikationer

³¹ Kalkylen är baserad på specifikationen i kolumn 2 i tabell 9.

4.2 Bedömarkompetens och bedömningsrutiner

Föregående avsnitt visar att det finns vissa systematiska skillnader mellan hur olika typer av elever bedöms av ursprungs- och kontrollbedömarna. En viktig fråga är om det även finns systematiska skillnader mellan hur bedömningarna av olika ursprungsbedömare förhåller sig till kontrollbedömarnas rättning av de nationella proven. Det är även intressant att undersöka om olika bedömningsrutiner kan göra korrespondensen mellan de olika bedömningarna mer likartad.

I tabell 9 finner vi att varken lärarens kön, behörighet eller ålder är signifikant relaterade till skillnader i bedömning. Däremot förefaller det vara av betydelse om ursprungsbedömarna bedömer proven ensamma eller tillsammans med kollegor. I genomsnitt är ensambedömare ungefär 0,05 standardavvikelse generösare i sin bedömning av proven än vad bedömare som arbetar i grupp är och effekten är tydligt statistiskt signifikant. Alla resultat är likartade för gymnasiet och högstadiet. För att ytterligare förstå storleken på estimatet, så låt oss exemplifiera med gymnasiet. Sänkningen i genomsnitt som de externa rättarna gör motsvarar ungefär 20 procent av en standardavvikelse. Kolumn 3 ger vid handen att ensambedömningseffekten är ungefär $0,06/0,20 = 30$ procent av den genomsnittliga sänkningen.

Tabell 9. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av bedömarkompetens och bedömningsmetod

	(1) Alla	(2) Full	(3) Gymnasiet	(4) Årskurs 9
Kvinna	-0,007 (0,652)	-0,008 (0,634)	0,009 (0,676)	-0,015 (0,473)
Behörig	0,008 (0,789)	0,017 (0,547)	0,023 (0,569)	0,016 (0,670)
Ålder	0,001 (0,299)	0,001 (0,320)	-0,000 (0,936)	0,001 (0,229)
Ensamrättare	0,048 (0,011)	0,052 (0,004)	0,059 (0,046)	0,052 (0,020)
Observationer	37690	37690	11650	26040

Not: "Kvinna" tar värdet ett (1) om ursprungsbedömaren är kvinna och noll (0) denne är man. "Behörig" tar värdet ett (1) om ursprungsbedömaren är behörig lärare och noll (0) denna är obehörig. "Ålder" är ursprungsbedömarens ålder. "Ensamrättare" tar värdet ett (1) om ursprungsbedömaren ensam rättat sina egna elevers prov och noll (0) om man antingen tagit hjälp av kollegor eller av andra externa bedömare. Specifikationen

"Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation (2) innehåller dessutom indikatorer för kontrollbedömningens identitet. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev, skola och ämne) inom parentes.

Detta betyder att Skolverkets (2012) rekommendationer om att lärare bör sambedöma proven förefaller välgrundade, men samtidigt är skillnaderna mellan sam- och ensambedömda prov inte avsevärt större än de systematiska skillnader vi funnit för elever som tillhör de olika grupper som vi undersökt ovan. Ett annat problem med tolkningen att sambedömning minskar skillnaderna mellan den interna och externa bedömningen är att det inte är slumpmässigt vilka lärare som väljer att sambedöma proven. Resultaten i tabell 9 skulle kunna bero på att lärare som är relativt generösa i sin bedömning även är mer ovilliga än andra att sambedöma proven. För att ordentligt utreda hur sambedömning påverkar bedömningarna vore det önskvärt att studera hur övergången från ensam- till sambedömning påverkar enskilda lärares bedömningar.

4.3 Fristående och kommunala huvudmän

Rättningsnormerna på fristående och kommunala skolor kan skilja sig åt varför vi även undersöker om det finns systematiska skillnader mellan ursprungsbedömningarna och kontrollbedömningarna vid skolor med olika huvudmän. I tabell 10 finner vi också att så är fallet: de fristående skolorna sätter i genomsnitt 0,087 standardavvikelser högre provbetyg relativt kontrollbedömarna än de kommunala skolorna. Skillnaden i bedömningsnormer mellan kommunala och fristående skolor finns både på gymnasie- och på högstadienivå. På högstadiet uppgår skillnaden till 0,11 standardavvikelser, vilket sett över alla högstadiets ämnen motsvarar knappt sju meritvärdespoäng. Skillnaden motsvarar därmed större delen av de skillnader i betyg och nationella provresultat mellan fristående och kommunala skolor som andra studier funnit efter att hänsyn tagits till elevernas sociala bakgrund (Vlachos, 2011). På gymnasiet är skillnaden mellan fristående och kommunala skolor mindre, 0,072 standardavvikelser, men även mindre precist estimerad än för högstadiet.

Tabell 10. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av huvudman

	(1) Alla	(2) Full	(3) Gymnasiet	(4) Årskurs 9
Kommunal	-0,087 (0,024)	-0,095 (0,014)	-0,072 (0,113)	-0,110 (0,040)
Observationer	37690	37690	11650	26040

Not: "Kommunal" tar värdet ett (1) om skolan som gjort ursprungsbedömningen är kommunal och värdet noll (0) om den är fristående. Specifikationen "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation "Full" innehåller dessutom indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) kön, moderns utbildning, vilken del av året en elev är född samt utländsk bakgrund. Vidare kontrolleras för ursprungs rättarens kön, ålder och behörighet. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev och skola) inom parentes.

Som kan ses i appendix A är skillnaderna mellan fristående och kommunala gymnasieskolor särskilt stora i svenska och engelsk skrivförmåga. För högsta-diet är skillnaderna däremot särskilt stora för de naturorienterande ämnena. Estimaterna som är uppdelade för olika delprov är emellertid ofta behäftade med relativt stora mätfel vilket troligtvis beror på att antalet prov i vissa ämnen är ganska litet. Vi föredrar därför att sätta större tilltro till de skattningar som är baserade på det samlade datamaterialet vilket presenteras i tabell 10.

4.4 Effekter beroende på matchning elev och bedömare

Enligt den forskning som tidigare refererats till är det möjligt att olika elevgrupper behandlas olika av olika typer av lärare. I detta avsnitt undersöker vi därför diskrepansen i provbedömning mellan olika elever och skolhuvudmän är systematiskt relaterad till lärarnas behörighet, kön, ålder och huruvida proven är sambedomda eller inte. För vissa prov saknas som tidigare nämnts uppgifter om lärarens identitet och vi redovisar resultat för dessa prov i separata kolumner. Det ska framhållas att den statistiska styrkan i dessa test ibland inte är särskilt hög då antalet prov i vissa undergrupper är relativt litet. Detta betyder också att skillnaderna i skattningar mellan olika grupper ofta är svåra att statistiskt skilja från varandra.

I Tabell 11 finner vi i kolumn 1 och 2 att den största delen av diskriminerings-effekten för pojkar står att finna i delurvalet av obehöriga lärare. En pojke som blir bedömd av en icke-behörig ursprungsbedömare får nästan 5 procent av en standardavvikelse lägre betyg än en flicka som blir bedömd av en icke behörig bedömare, givet kontrollrättarens bedömning av provet. Bland de behöriga lärarna finns däremot ingen signifikant skillnad mellan hur pojkars och flickors

prov rättas. Allra störst diskrimineringseffekt, 0,11 standardavvikelser, finner vi dock i gruppen lärare som inte angett om de är behöriga eller inte (kolumn 3). I kolumnerna 4 och 5 ser vi att det inte finns någon tydlig skillnad mellan hur manliga och kvinnliga lärare bedömer pojkar respektive flickor. De ursprungs rättare vars kön är okänt bedömer dock flickors prov relativt generöst.

Vad gäller elever utländsk bakgrund är inga skattningar statistiskt signifikanta med det finns en viss tendens till att dessa elever bedöms relativt ogeneröst av behöriga ursprungs rättare och relativt generöst av obehöriga. Likaledes finns en viss tendens att kvinnliga ursprungsbedömare sätter relativt låga provbetyg på elever med utländsk bakgrund.

Den positiva diskriminering vi funnit för barn till högutbildade förefaller är endast statistiskt signifikant för gruppen behöriga lärare mellan det finns trots detta ingen uppenbar skillnad mellan behöriga och obehöriga lärare då punkt-estimaterna för de olika grupperna är likartade. Den generösare bedömningen av barn till högutbildade är statistiskt signifikant för kvinnliga men inte för manliga lärare, men estimaten är trots detta relativt likartade. Det går alltså inte att dra några tydliga slutsatser om tendensen att bedöma barn till högutbildade relativt generöst skiljer sig mellan olika lärare.

Ursprungsbedömningen av barn födda sent på året är likartad mellan behöriga och obehöriga respektive manliga och kvinnliga lärare. Däremot förefaller de lärare som inte uppgett behörighet och kön att behandla sent födda elever relativt generöst.

Slutligen är de fristående skolornas relativt generösa ursprungsbedömning av proven relativt likartad mellan behöriga och obehöriga respektive manliga och kvinnliga lärare. Gruppen lärare som inte angett behörighet och kön avviker dock ut även här och dessa lärare tenderar att vara relativt generösa i sin provbedömning om de är verksamma vid kommunala skolor. Det ska dock framhållas att antalet lärare som inte fyllt i dessa uppgifter och samtidigt är verksamma vid fristående skolor inte är särskilt stort i vårt datamaterial.

Tabell 11. Diskriminerings effekter beroende på ursprungsbedömarens karaktäristika

	(1) Behörig	(2) Obehörig	(3) Okänt	(4) Kvinnlig	(5) Manlig	(6) Okänt
Pojke	-0,007 (0,423)	-0,048 (0,086)	-0,112 (0,000)	-0,012 (0,251)	-0,005 (0,679)	-0,094 (0,001)
Utl bakgrund	-0,015 (0,219)	0,047 (0,210)	0,019 (0,648)	-0,023 (0,119)	-0,000 (0,988)	0,048 (0,221)
Högutbildad	0,024 (0,015)	0,029 (0,428)	-0,022 (0,528)	0,026 (0,034)	0,017 (0,273)	0,010 (0,769)
Född 2:a halv- året	-0,014 (0,097)	-0,009 (0,742)	0,054 (0,073)	-0,017 (0,102)	-0,007 (0,577)	0,041 (0,149)
Kommunal	-0,096 (0,000)	-0,051 (0,186)	0,132 (0,058)	-0,102 (0,000)	-0,120 (0,000)	0,161 (0,013)
Observationer	32762	2574	2354	22914	12037	2739

Not: De rapporterade indikatorerna är specificerade enligt definitionen ovan. Alla specifikationer innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om och indikatorer för kontrollbedömarens identitet. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

I tabell 12 undersöker vi om skillnaderna i bedömning ser olika ut beroende på lärarens ålder och om huruvida proven är sambedömda eller inte. Vad gäller den hårdare bedömningen av pojkars prov så förefaller den endast gälla prov som inte är sambedömda. Likaledes är den relativt generösa bedömningen av barn till högutbildade föräldrar och den relativt ogenerösa bedömningen av barn födda sent på året koncentrerad till ensamgjorda ursprungsbedömningar. Däremot är den relativt hårda bedömningen av elever med utländsk bakgrund koncentrerad till prov som är sambedömda. Intressant nog är skillnaden mellan fristående och kommunala skolors bedömningar närmast identisk för ensam- och sambedömda prov. Vad gäller lärarens ålder så finner vi att tendensen att bedöma elever med utländsk bakgrund ogeneröst och elever med högutbildade föräldrar relativt generöst framförallt gäller yngre lärare (under 40 år). I övrigt finns inga anmärkningsvärda skillnader mellan yngre och äldre lärares bedömningar.

Tabell 12. Diskrimineringseffekter beroende på ursprungsbedömarens karaktäristika

	(1) >=40	(2) <40	(3) Okänt	(4) Egen lärare	(5) Sambedömning	(6) Okänt
Pojke	-0,007 (0,484)	-0,009 (0,456)	-0,096 (0,001)	-0,025 (0,034)	0,004 (0,736)	-0,094 (0,001)
Utl bakgrund	0,004 (0,791)	-0,041 (0,019)	0,035 (0,371)	0,004 (0,809)	-0,028 (0,082)	0,048 (0,221)
Högutbildad	0,014 (0,274)	0,029 (0,046)	-0,008 (0,805)	0,031 (0,028)	0,015 (0,254)	0,010 (0,769)
Född 2:a halvåret	-0,014 (0,196)	-0,013 (0,280)	0,044 (0,119)	-0,021 (0,069)	-0,009 (0,396)	0,041 (0,149)
Kommunal	-0,113 (0,000)	-0,091 (0,000)	0,120 (0,056)	-0,101 (0,000)	-0,114 (0,000)	0,161 (0,013)
Observationer	18671	16179	2840	16005	18946	2,739

Not: De rapporterade indikatorerna är specificerade enligt definitionen ovan. Alla specifikationer innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om och indikatorer för kontrollbedömarens identitet. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

4.5 Sammanfattning gymnasium och årskurs 9

Våra resultat visar att det spelar roll vilka grupper olika elever tillhör för hur stora avvikelserna mellan de interna och externa bedömningarna av de nationella proven är. Dessa effekter är överlag små- till medelstora. Huvudmannskapet spelar större roll för hur de nationella provresultaten bedöms och elever från fristående skolor erhåller i genomsnitt högre provbetyg än elever från kommunala skolor, trots att kontrollbedömarna anser proven vara likvärdiga. Vidare finner vi att ursprungsbedömarens behörighet, ålder och kön inte påverkar de genomsnittliga skillnaderna mellan intern och extern bedömning. Däremot är resultaten från prov som sambedömts internt mer likartade de externa bedömningarna än prov som bedömts av en enskild lärare. En betydande skillnad mellan den interna och externa bedömningen kvarstår dock även för prov som sambedömts och skillnaden mellan kommunala och fristående skolor är lika stor för ensam- och sambedömda prov.

Vad gäller elevens bakgrund finns det en tendens bland de interna bedömarna att, relativt de externa, sätta förhållandevis låga provbetyg på pojkar, elever med utländsk bakgrund, elever vars föräldrar saknar högre utbildning och elever som är födda sent på året. Samtliga dessa grupper är sådana som tenderar att generellt uppvisa relativt svaga studieresultat. Dessa mönster är dock inte alltid helt likartade mellan högstadiet och gymnasiet.

För att få en bättre förståelse av den samlade effekten av de resultat vi funnit kan följande exempel vara illustrativt. Vi utgår ifrån regressionen som rapporteras i kolumn 2 i tabell 10. Den genomsnittliga effekten för årskurs 9 och gymnasiet av att vara pojke (0,015), med utländsk bakgrund (0,014), med en icke-högutbildad moder (0,021) som går på en kommunal skola (0,095) och är född sista halvåret (0,01) uppgår till 0,155 standardavvikelser. Detta betyder att en elev som tillhör de uppräknade kategorierna kan förväntas få 0,155 standardavvikelser lägre provbetyg än en elev som tillhör motsatskategorierna, trots att de externa bedömarna anser elevernas prov vara likvärdiga.³² Om vi antar att en mer rättvisande ålderseffekt och använder effekten av att vara född årets sista, kvartal (0,032) istället för att vara född årets sista halvår så hamnar vi på totalt på c:a 18 procent av en standardsavvikelse.³³ Översatt till genomsnittligt meritvärde motsvarar detta ca 11 meritvärdespoäng på högstadiet (max 320) och 0,5 meritvärdespoäng på gymnasiet (max 20). Drygt hälften av detta beror på att de fristående skolorna sätter högre provbetyg än de kommunala. Som jämförelsepunkt kan vi ha gymnasieproven och proven i svenska och engelska på högstadiet som är rättade på samma skala där den genomsnittliga sänkningen vid extern bedömning är c:a 22 procent.

Vi finner även att sambedömning av prov kan minska vissa av de systematiska skillnaderna i bedömning mellan olika elevgrupper. Det finns dock ett undantag: den relativt hårda bedömningen av elever med utländsk bakgrund är koncentrerad till prov som ursprungligen sambedömts.

Den ursprungliga bedömarens ålder och behörighet har en viss koppling till övriga mönster och tendensen att bedöma pojkars prov relativt hårt förefaller framförallt gälla obehöriga lärare. Däremot förefaller den relativt hårda bedömningen av elever födda sent på året framförallt att vara koncentrerad till behöriga lärare. Vidare är det särskilt förhållandevis unga lärare som bedömer elever med utländsk bakgrund ogeneröst och elever med högutbildade föräld-

³² Estimatens som anges kommer från kolumn (2) i respektive tabell. Ett F-test av hypotesen att summan av dessa variabler skulle vara lika med noll kan förkastas (p-värde 0,013).

³³ Den sista addering av c:a 0,032-0,01 = 0,022 är en uppskattning då kvartalseffektsregressionerna utgår ifrån ett delurval.

rar generöst. Slutligen förefaller det främst att vara kvinnliga ursprungsbedömare som ger relativt låga provbetyg åt elever med utländsk bakgrund.

5. Resultat årskurs 3 och 5

Precis som för gymnasiet och årskurs 9 börjar vi med att redovisa beskrivande statistik för de olika nationella proven i årskurserna 3 och 5 separat. I tabellerna 13-17 finner vi, precis som för proven i årskurs 9 och gymnasiet, att ursprungsbedömaren i genomsnitt sätter högre provbetyg än den externa bedömaren. Skillnaderna mellan bedömningarna varierar dock mellan olika delprov och det förefaller finnas en generell tendens att skillnaderna mellan de olika bedömningarna är särskilt stor för de prov där en relativt hög andel elever inte uppnår målen. Överlag är dock, precis som Skolinspektionen (2011) konstaterar, skillnaderna små.

Tabell 13. Beskrivande statistik av varje delprov i matematik för årskurs 3

Delprov	Typ av rättning /variabel	Antal Obs.	Genomsnitt	Standardavvikelse	Min	Max
A	Ursprung	2386	0,845	0,362	0	1
	Kontroll	2361	0,798	0,401	0	1
	<i>Differens</i>	2347	0,046	0,314	-1	1
B	Ursprung	2395	0,940	0,237	0	1
	Kontroll	2364	0,938	0,241	0	1
	<i>Differens</i>	2360	0,000	0,125	-1	1
C	Ursprung	2397	0,923	0,267	0	1
	Kontroll	2361	0,909	0,288	0	1
	<i>Differens</i>	2356	0,014	0,196	-1	1
D	Ursprung	2387	0,935	0,246	0	1
	Kontroll	2347	0,930	0,256	0	1
	<i>Differens</i>	2337	0,006	0,172	-1	1
E	Ursprung	2399	0,947	0,223	0	1
	Kontroll	2313	0,943	0,232	0	1
	<i>Differens</i>	2313	0,004	0,146	-1	1
F	Ursprung	2396	0,843	0,364	0	1
	Kontroll	2320	0,808	0,394	0	1
	<i>Differens</i>	2319	0,033	0,272	-1	1

För matematik i årskurs 3 urskiljer sig delprov A och F när det gäller skillnaderna mellan ursprung- och kontrollbedömaren och det är också för dessa prov som minst andel av eleverna (84,5 % och 84,3 %) klarar godkänt i ursprungsrättningen.

För svenska visar Tabell 14 i princip samma tendens till skillnader mellan ursprungs- och kontrollbedömaren som i matematik. Avvikelsen är störst för delprov F vilket också är det prov som lägst andel elever enligt kontrollbedömningen uppnådde godkänt resultat på. Detta resultat är emellertid något förvånande då delprov F har tydliga rättningskriterier (Skolinspektionen 2011).

Tabell 14. Beskrivande statistik av varje delprov i svenska för årskurs 3

Delprov	Typ av rättning/ variabel	Antal Obs,	Genomsnitt	Standard- avvikelse	Min	Max
B	Ursprung	2349	0,940	0,237	0	1
	Kontroll	2214	0,936	0,244	0	1
	<i>Differens</i>	2211	0,006	0,139	-1	1
C	Ursprung	2346	0,944	0,230	0	1
	Kontroll	2217	0,942	0,234	0	1
	<i>Differens</i>	2214	0,005	0,147	-1	1
E	Ursprung	2156	0,906	0,292	0	1
	Kontroll	2350	0,928	0,259	0	1
	<i>Differens</i>	2153	-0,023	0,309	-1	1
F	Ursprung	2350	0,886	0,317	0	1
	Kontroll	2167	0,820	0,384	0	1
	<i>Differens</i>	2165	0,067	0,354	-1	1
G	Ursprung	2349	0,974	0,160	0	1
	Kontroll	2176	0,941	0,235	0	1
	<i>Differens</i>	2172	0,033	0,232	-1	1
H	Ursprung	4670	0,962	0,191	0	1
	Kontroll	4318	0,930	0,255	0	1
	<i>Differens</i>	4302	0,034	0,245	-1	1

För årskurs 5 i matematik ser vi inget tydligt mönster och skillnaderna mellan de interna och externa bedömningarna är små vilket visas i tabell 15. I genom-

snitt uppnår ca 2,5 procentenheter fler elever godkänt vid ursprungsbedömningen än vid kontrollbedömningen. Liknande resultat gäller för engelska (tabell 16), även om skillnaden uppgår till 5 procentenheter för delprov E.

Tabell 15. Beskrivande statistik av varje delprov i matematik för årskurs 5

Delprov	Typ av rättning/ variabel	Antal Obs.	Genomsnitt	Standard- avvikelse	Min	Max
A	Ursprung	2688	0,970	0,171	0	1
	Kontroll	2642	0,945	0,227	0	1
	<i>Differens</i>	2635	0,025	0,204	-1	1
B	Ursprung	2685	0,885	0,319	0	1
	Kontroll	2636	0,861	0,346	0	1
	<i>Differens</i>	2631	0,023	0,245	-1	1
C	Ursprung	2689	0,964	0,186	0	1
	Kontroll	2619	0,943	0,232	0	1
	<i>Differens</i>	2614	0,021	0,195	-1	1
D	Ursprung	2687	0,911	0,285	0	1
	Kontroll	2598	0,897	0,304	0	1
	<i>Differens</i>	2592	0,014	0,201	-1	1

Tabell 16. Beskrivande statistik av varje delprov i engelska för årskurs 5

Delprov	Typ av rättning/ variabel	Antal Obs,	Genomsnitt	Standard- avvikelse	Min	Max
B	Ursprung	2715	0,910	0,286	0	1
	Kontroll	2661	0,893	0,310	0	1
	<i>Differens</i>	2651	0,017	0,190	-1	1
C, D	Ursprung	2717	0,955	0,208	0	1
	Kontroll	2665	0,954	0,209	0	1
	<i>Differens</i>	2655	0,003	0,141	-1	1
E	Ursprung	2713	0,950	0,217	0	1
	Kontroll	2541	0,903	0,296	0	1
	<i>Differens</i>	2531	0,051	0,299	-1	1

Tabell 17 visar att för svenska i årskurs 5 så avviker delprov C och D, där ungefär 14 procentenheter färre studenter anses klara godkänt av kontrollbedömarerna. Dessa delprov särskiljer sig från A och B, då de testar skrivtekniska färdigheter.

Tabell 17. Beskrivande statistik av varje delprov i svenska för årskurs 5

Delprov	Typ av rättning/ variabel	Antal Obs.	Genomsnitt	Standard- avvikelse	Min	Max
A	Ursprung	2774	0,888	0,316	0	1
	Kontroll	2725	0,815	0,388	0	1
	<i>Differens</i>	2714	0,072	0,308	-1	1
B	Ursprung	2771	0,941	0,236	0	1
	Kontroll	2729	0,911	0,285	0	1
	<i>Differens</i>	2716	0,029	0,195	-1	1
C	Ursprung	2759	0,910	0,287	0	1
	Kontroll	2696	0,767	0,423	0	1
	<i>Differens</i>	2675	0,145	0,397	-1	1
D	Ursprung	2762	0,917	0,276	0	1
	Kontroll	2669	0,790	0,408	0	1
	<i>Differens</i>	2656	0,130	0,383	-1	1

5.1 Diskriminering

Precis som för högstadiet och gymnasiet undersöker vi i detta avsnitt om avvikelserna mellan intern och extern bedömning skiljer sig systematiskt mellan olika elevgrupper.

Diskriminering på grund av kön

Tabell 18 visar resultaten från vår analys som undersöker om det finns systematiska skillnader vid bedömningen av pojkar och flickor mellan ursprungs- och kontrollbedömare. Tabellen visar att ursprungsbedömare systematiskt ger pojkar högre provbetyg än flickor jämfört med kontrollrättaren. Skillnaderna uppgår till 0,014 i kolumn 2, vilket betyder att pojkar får ha 1,4 procentenheter större sannolikhet att få godkänt än flickorna, givet att kontrollbedömare anser proven vara likvärdiga. Detta kan förefalla vara en liten effekt, men

om vi betänker att den genomsnittliga skillnaden mellan den interna och externa bedömningen uppgår till ca 3 procentenheter är denna skillnad mellan könen relativt stor.

Tabell 18. Könsskillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen

	(1) Alla	(2) Full	(3) Årskurs 5	(4) Årskurs 3
Pojke	0,013 (0,000)	0,014 (0,000)	0,018 (0,000)	0,010 (0,001)
Observationer	58313	58313	29070	29243

Not: "Pojke" tar värdet ett (1) om eleven är pojke och värdet noll (0) om eleven är en flicka. Specifikationen "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation "Full" innehåller dessutom indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) för utländsk bakgrund, moderns utbildning, vilken del av året en elev är född samt om eleven går på kommunal skola. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

I de sista två kolumnerna delar vi upp materialet i separata analyser för årskurs 5 och 3 och finner att för årskurs 5 är skillnaden mellan pojkar och flickor är något större för årskurs 5 (0,018) än för årskurs 3 (0,01). Vi drar slutsatsen att pojkar – jämfört med flickor – bedöms relativt generöst i årskurserna 3 och 5, men relativt ogeneröst på gymnasiet. Vi har ingen explicit förklaring till att effekten byter tecken, men att djupare förståelse för denna process vore önskvärd.

I appendix A redovisas samma specifikationer som i tabell 17 kolumn 2, men då uppdelat för respektive prov. Nackdelen med en sådan uppdelning är att antalet observationer för vissa prov är ganska litet vilket ibland gör det svårt att få precisa. Emellertid kan vi konstatera att skillnaderna mellan bedömningarna framförallt drivs av proven i svenska.

Utländsk bakgrund

När det gäller bedömningen av elever med utländsk bakgrund (tabell 19) är de genomsnittliga effekterna relativt små. Skattningen i kolumn 2 tyder på att sannolikheten att en elev med utländsk bakgrund uppnår godkänt resultat vid den interna bedömningen är 0,8 procentenheter högre än en elev utan utländsk bakgrund. Skillnaden är särskilt uttalad i årskurs 5 där den uppgår till 1,3 procentenheter medan skillnaderna i årskurs 3 är försumbara.

Tabell 19. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av utländsk bakgrund

	(1) Alla	(2) Full	(3) Årskurs 5	(4) Årskurs 3
Utländsk bakgr	0,005 (0,109)	0,008 (0,024)	0,013 (0,009)	0,001 (0,745)
Observationer	58313	58313	29070	29243

Not: "Utländsk bakgr" tar värdet ett (1) om eleven har utländsk bakgrund och värdet noll (0) om eleven har svensk bakgrund. Specifikationen "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation "Full" innehåller dessutom indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) kön, moderns utbildning, vilken del av året en elev är född samt om eleven går på kommunal skola. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

Precis som för pojkar är alltså mönstret för elever med utländsk bakgrund det omvända mot mönstret i skolans senare år; medan elever med utländsk bakgrund tenderar att få relativt låga provbetyg vid den interna bedömningen i skolans senare stadier, så tenderar elever med denna bakgrund att få relativt höga interna provbetyg i skolans tidigare stadier.

Diskriminering på grund av klass.

I tabell 20 och 21 finner vi att elever som har en högutbildad moder tenderar att få relativt låga provbetyg vid den interna bedömningen. Effekten är på 0,007 vilket innebär att en elev vars moder är högskoleutbildad i genomsnitt har 0,7 procentenheters lägre sannolikhet att bli godkänd än övriga elever, givet att den externa bedömaren anser att proven har samma kvalitet. Precis som resultatet med avseende på elevernas kön och utländsk bakgrund visar detta att ursprungsbedömaren tenderar att göra en relativt generös bedömning av den grupp som vanligtvis har visat sig ha det svårare i skolan. Även vad gäller föräldrarnas utbildningsnivå är detta precis motsatt mönster mot det som vi finner för skolans högre stadier: där är det de grupper som i genomsnitt uppvisar starka skolresultat som tenderar att för relativt höga interna provbetyg.

Tabell 20. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av utbildningsbakgrund: moder

	(1) Alla	(2) Full	(3) Årskurs 5	(4) Årskurs 3
Högutbildad mor	-0,007 (0,002)	-0,007 (0,002)	-0,012 (0,001)	-0,002 (0,490)
Observations	58313	58313	29070	29243

Not: "Högutbildad" tar värdet ett (1) om elevens moder har minst tre års högskoleutbildning och noll (0) annars. Specifikationen "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation "Full" innehåller dessutom indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) kön, utländsk bakgrund, vilken del av året en elev är född samt om eleven går på kommunal skola. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

Tabell 21 visar en överensstämmande bild när vi istället använder faderns utbildning eller föräldrarnas inkomst som indikatorer för socioekonomisk bakgrund. Både vad gäller utbildnings- och inkomstnivå är effekterna starkare för årskurs 5 än för årskurs 3.

Tabell 21. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av faderns inkomst

	(1) Full	(2) Full	(3) Full	(4) Full	(5) Full
Högutbildad far	-0,007 (0,004)				
År utbildning mor		-0,002 (0,000)			
År utbildning far			-0,002 (0,000)		
Höginkomsttagare, mor				-0,010 (0,000)	
Höginkomsttagare, far					-0,006 (0,013)
Observationer	58313	58313	58313	58313	58313

Not: Högutbildad far är definierad på samma sätt som högutbildad mor. År av utbildning är en förälders totala antal år i skolan. "Höginkomsttagare" tar värdet ett (1) om elevens fader/moder tillhör de 25 procent av männen/kvinnorna som har högst årsinkomst och noll (0) annars. Specifikation "Full" innehåller indikatorvariabler för vilket

prov som rättats och indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) kön, utländsk bakgrund, vilken del av året en elev är född samt om eleven går på kommunal skola. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

Elevens ålder

Tabell 22 undersöker om det finns någon skillnad i bedömningarna av elever födda tidigt och sent på året. Punkttestimaten är små och inte särskilt precist skattade, men de ger bilden att den grupp som i genomsnitt uppvisar sämre resultat i skolan – de födda sent på året – i någon utsträckning bedöms relativt generöst av ursprungsbedömaren.

Tabell 22. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av sent födda elever vad gäller endast huvudkohort

	(1) Alla	(2) Full	(3) Årskurs 5	(4) Årskurs 3
Född 4:e kvartalet	0,002 (0,617)	0,002 (0,525)	0,005 (0,347)	-0,001 (0,905)
Observationer	26128	26128	12725	13403

Not: "Född 4:e kvartalet" tar värdet ett (1) om eleven är född under årets 4:e kvartal och noll (0) om eleven är född under årets första 1:a. Specifikation "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation "Full" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om, indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) kön, moderns utbildning, utländsk bakgrund samt om eleven går på kommunal skola. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes

5.2 Bedömarkompetens och bedömningsrutiner

I tabell 23 finner vi att varken lärarens kön eller behörighet är signifikant relaterade till skillnader i bedömning, precis som för gymnasiet och årskurs 9. Till skillnad från de högre årskurserna finner vi dock inte något stöd för att sambedömning skulle leda till en högre överensstämmelse mellan den interna och den externa bedömningen. Däremot finns en viss tendens till att äldre lärare i årskurs 3 sätter relativt höga provbetyg jämfört med kontrollrättarna.

Tabell 23. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av bedömarkompetens och bedömningsmetod

	(1) Alla	(2) Full	(3) Årskurs 5	(4) Årskurs 3
Kvinna	-0,004 (0,354)	-0,005 (0,256)	-0,005 (0,287)	0,001 (0,880)
Behörig	-0,006 (0,328)	-0,006 (0,257)	-0,009 (0,140)	-0,001 (0,936)
Ålder	-0,000 (0,457)	-0,000 (0,894)	0,000 (0,080)	-0,000 (0,027)
Ensamrättare	0,001 (0,737)	0,001 (0,656)	0,001 (0,795)	0,001 (0,763)
Observationer	58313	58313	29070	29243

Not: "Kvinna" tar värdet ett (1) om ursprungsbedömaren är kvinna och noll (0) denne är man. "Behörig" tar värdet ett (1) om ursprungsbedömaren är behörig lärare och noll (0) denna är obehörig. "Ålder" är ursprungsbedömarens ålder. "Ensamrättare" tar värdet ett (1) om ursprungsbedömaren ensam rättat sina egna elevers prov och noll (0) om man antingen tagit hjälp av kollegor eller av andra externa bedömare. Specifikationen "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation (2) innehåller dessutom indikatorer för kontrollbedömarens identitet. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev, skola och ämne) inom parentes.

5.3 Fristående och kommunala huvudmän

Eftersom det finns få friskolor i årskurs 3 och 5 jämfört med årskurs 9 och gymnasiet är det inte förvånande att tabell 24 visar på en förhållandevis stor osäkerhet i skattningarna. Resultaten för årskurs 3 (kolumn 4) tyder på att det kan finnas en tendens bland de fristående skolorna att ge högra provbetyg än de kommunala, relativt den externa bedömningen. Skattningen är dock relativt oprecis (p-värde 0,22) så vi kan inte dra några säkra slutsatser utifrån dessa resultat.

Tabell 24. Skillnader mellan ursprung- och kontrollbedömningen på grund av huvudman

	(1) Alla	(2) Full	(3) Årskurs 5	(4) Årskurs 3
Kommunal	0,000 (0,990)	-0,004 (0,626)	0,004 (0,628)	-0,018 (0,217)
Observationer	58313	58313	29070	29243

Not: "Kommunal" tar värdet ett (1) om skolan som gjort ursprungsbedömningen är kommunal och värdet noll (0) om den är fristående. Specifikationen "Alla" innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om. Specifikation "Full" innehåller dessutom indikatorer för kontrollbedömarens identitet samt kontrollvariabler (indikatorer) kön, moderns utbildning, vilken del av året en elev är född samt utländsk bakgrund. Vidare kontrolleras för ursprungs rättarens kön, ålder och behörighet. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev och skola) inom parentes

5.4 Effekter beroende på matchning elev och bedömare

Tabellerna 25 och 26 undersöker om olika elevgrupper bedöms olika beroende på ursprungsbedömarens bakgrund och om proven är ensam- eller sambedömda. Tendensen att ge relativt höga provbetyg till pojkar framförallt gäller behöriga lärare. Övriga skillnader mellan behöriga och obehöriga lärare är för små för att kunna dra några tydliga slutsatser av. Inte heller är skillnaderna mellan manliga och kvinnliga ursprungsbedömare särskilt stora, även om tendensen att sätta relativt höga provbetyg på elever med utländsk bakgrund främst verkar gälla manliga lärare.

Tabell 25. Diskriminerings effekter beroende på ursprungsbedömarens karaktäristika

	(1) Behörig	(2) Obehörig	(3) Okänt	(4) Kvinnlig	(5) Manlig	(6) Okänt
Pojke	0,015 (0,000)	0,009 (0,357)	0,002 (0,900)	0,015 (0,000)	0,012 (0,056)	0,012 (0,318)
Utl bakgrund	0,006 (0,059)	0,015 (0,272)	-0,008 (0,723)	0,005 (0,173)	0,026 (0,006)	-0,014 (0,403)
Högutbildad	-0,006 (0,009)	-0,015 (0,096)	0,006 (0,698)	-0,006 (0,021)	-0,013 (0,049)	-0,009 (0,456)
Född 2:a halvåret	0,002 (0,381)	0,005 (0,581)	-0,016 (0,269)	0,002 (0,363)	-0,001 (0,915)	-0,009 (0,420)
Kommunal	-0,005 (0,372)	0,004 (0,767)	0,005 (0,924)	-0,003 (0,648)	-0,004 (0,828)	-0,018 (0,595)
Observationer	53256	3207	1850	48742	7078	2493

Not: De rapporterade indikatorerna är specificerade enligt definitionen ovan. Alla specifikationer innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om och indikatorer för kontrollbedömarens identitet. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

Intressant nog är tendensen att sätta höga provbetyg på pojkar och relativt låga provbetyg på barn till högutbildade ungefär desamma för ensam- och sambedömda prov. Däremot är det endast för de ensambedömda proven som det går att finna relativt höga provbetyg bland elever med utländsk bakgrund. Vad gäller lärarens ålder så finns det en viss skillnad så till vida att yngre lärare är de som sätter relativt höga provbetyg på elever med utländsk bakgrund. Övriga skillnader mellan äldre och yngre lärare är små.

Tabell 26. Diskriminerings effekter beroende på ursprungsbedömarens karaktäristika

	(1) plus40	(2) minus40	(3) Okänt	(4) Egna läraren	(5) Sambedömning	(6) Okänt
Pojke	0,015 (0,000)	0,013 (0,001)	0,016 (0,187)	0,014 (0,000)	0,015 (0,000)	0,012 (0,318)
Utl bakgrund	0,003 (0,476)	0,015 (0,006)	-0,018 (0,299)	0,019 (0,000)	-0,004 (0,448)	-0,014 (0,403)
Högutbildad	-0,007 (0,019)	-0,006 (0,140)	-0,005 (0,653)	-0,008 (0,009)	-0,005 (0,124)	-0,009 (0,456)
Född 2:a halvåret	0,002 (0,518)	0,004 (0,324)	-0,017 (0,133)	0,003 (0,277)	0,001 (0,871)	-0,009 (0,420)
Kommunal	0,004 (0,629)	-0,008 (0,330)	-0,044 (0,190)	-0,000 (0,961)	-0,001 (0,945)	-0,018 (0,595)
Observationer	36130	19571	2612	29008	26812	2493

Not: De rapporterade indikatorerna är specificerade enligt definitionen ovan. Alla specifikationer innehåller indikatorvariabler för vilket prov som rättats om och indikatorer för kontrollbedömarens identitet. P-värden baserade på robusta standardfel (klustrade per elev) inom parentes.

5.5 Sammanfattning årskurs 5 och 3

Bilden för årskurserna 5 och 3 är närmast spegelvänd jämfört med gymnasiet och årskurs 9. På de lägre stadierna verkar det finnas en tendens bland de interna bedömarna att ge höga provbetyg till elevgrupper som traditionellt tenderar att uppvisa mindre goda skolresultat: pojkar, elever med utländsk bakgrund och elever vars föräldrar saknar högre utbildning. En annan skillnad mot skolans högre stadier är att det inte går att finna några systematiska skillnader i bedömningen mellan fristående och kommunala skolor. Precis som för de senare årskurserna finns inte heller några genomsnittliga skillnader mellan den interna och externa bedömningen med avseende på ursprungsbedömarens behörighet och kön. En viss tendens att äldre ursprungsbedömare sätter relativt höga provbetyg finns dock.

För att få samlad en bild av den totala storleken på de skattade effekterna kan följande tankeexperiment vara upplysande. Vi utgår ifrån regressionen som rapporteras i kolumn 2 i tabell 24. Den genomsnittliga effekten för årskurs 3 och 5 av att vara pojke (0,014), ha utländsk bakgrund (0,008), ha en icke-högutbildad moder (0,007), vara född sista halvåret (0,002) och gå på fristående skola (0,004) uppgår till 0,035.³⁴ Detta betyder att sannolikheten för att en elev som ingår i de uppräknade kategorierna uppnår godkänt resultat enligt den interna bedömningen är 3,5 procentenheter högre än en elev som tillhör motsatskategorierna, även om kontrollbedömaren bedömt elevernas prov som likvärdiga. Detta kan ses i förhållande till den genomsnittliga skillnaden mellan interna och externa bedömningar som i årskurs 3 och 5 uppgår till tre (3) procentenheter.

Medan sambedömning av prov inte förefaller påverka den genomsnittliga skillnaden mellan den interna och externa bedömningen i årskurs 3 och 5 så finns vissa andra skillnader mellan ensam- och sambedömda prov. Tendensen att sätta relativt höga provbetyg på elever med utländsk bakgrund finns endast för ensambedömda prov. Däremot är tendensen att sätta höga provbetyg på pojkar och relativt låga provbetyg på barn till högutbildade ungefär desamma för ensam- och sambedömda prov.

6. Slutsatser och diskussion

I denna rapport undersöker vi om det finns systematiska skillnader mellan de bedömningar som ursprungs- och kontrollbedömaren gör av elevernas resultat på nationella prov. Precis som tidigare undersökningar finner vi att de externa bedömarna sätter lägre provbetyg än de interna. Avvikelserna mellan de interna och externa bedömningarna skiljer sig dessutom mellan olika ämnen och provtyper vilket troligen beror på att utrymmet för individuella tolkningar av provsvaren skiljer sig från prov till prov. Vi går även vidare och undersöker om det finns andra systematiska skillnader vid bedömningen av de nationella proven och finner följande:

- Fristående skolor sätter i genomsnitt högre provbetyg än de kommunala skolorna, relativt de externa bedömningarna av provresultaten. Denna skillnad föreligger både i gymnasiet och i högstadiet. För högstadiet är avvikelsen i bedömning så stor att den kan förklara en betydande del av det resultatförsprång som fristående skolor i andra undersökningar uppvisat gentemot kommunala skolor. För det fåtal fristående skolor som förekommer i datamaterialet för årskurs 3 och 5 går det inte att statistiskt fastslå likartade tendenser.

³⁴ F-testet har ett p-värde på mindre än 0,001, vilket säger att vi kan förkasta att summan skulle vara noll.

- Elever i årskurs 9 vars föräldrar är högutbildade får högre provbetyg vid den interna bedömningen jämfört med den externa bedömningen. Några likartade tendenser finns dock inte i gymnasiet. För bedömningen av proven i årskurs 3 och 5 är tendensen den motsatta: de interna provresultaten är lägre relativt de externa bland elever vars föräldrar är högutbildade eller höginkomsttagare.
- Pojkar får på gymnasienivå lägre interna provbetyg än flickor jämfört med den externa bedömningen av deras prov, men några sådana skillnader mellan könen står inte att finna för årskurs 9. I årskurs 3 och 5 är mönstret det motsatta och de interna bedömningarna ger flickor lägre provbetyg än pojkar, givet att kontrollbedömarna bedömer proven som likvärdiga.
- Jämfört med den externa bedömningen får gymnasieelever med utländsk bakgrund högre interna provbetyg än elever med svensk bakgrund, men det motsatta gäller för elever i årskurs 9. För årskurs 5 finner vi att elever med utländsk bakgrund med större sannolikhet bedöms som godkända vid den interna bedömningen än andra elever, givet att den externa bedömaren anser proven vara likvärdiga.
- Elever som är födda tidigt på året får högre interna provbetyg relativt den externa bedömningen jämfört med elever födda sent på året i gymnasiet och årskurs 9. Någon sådan tendens finns inte för proven i årskurs 3 och 5.
- Det finns inga skillnader mellan hur behöriga och obehöriga lärare i genomsnitt bedömer de nationella proven. Inte heller finns några genomsnittliga skillnader mellan manliga och kvinnliga lärares bedömningar. Däremot sätter högstadie- och gymnasielärare som ensambedömer elevernas prov högre provbetyg relativt den externa bedömningen jämfört med lärare som sambedömer proven. Någon liknande skillnad mellan ensam- och sambedömda prov finns däremot inte för årskurs 3 och 5.
- De systematiska skillnaderna i bedömningen av pojkar och flickor är mer uttalad bland obehöriga än behöriga lärare. För skillnaderna mellan elever födda tidigt och sent på året gäller dock motsatsen. Flertalet av de systematiska skillnaderna i bedömningen av olika elevgrupper är mindre uttalade när proven ursprungligen sambedömts än när de bedömts av en enskild lärare. Tendensen att göra relativt låga interna bedömningar finns dock endast för sambedömda prov. Vidare är skillnaderna mellan kommunala och fristående skolor lika stora oavsett om proven ursprungligen varit ensam- eller sambedömda.

För att få en bättre förståelse av den samlade effekten av de resultat vi funnit kan följande exempel vara illustrativt. Den genomsnittliga effekten för årskurs 9 och gymnasiet av att vara pojke (0,015), med utländsk bakgrund (0,014), med en icke-högutbildad moder (0,021) som går på en kommunal skola (0,095) och är född sista halvåret (0,01) uppgår till 0,155 standardavvikelser. Detta betyder att en elev som tillhör de uppräknade kategorierna kan förväntas få 0,155 standardavvikelser lägre provbetyg än en elev som tillhör motsatskategorierna, trots att de externa bedömarna anser elevernas prov vara likvärdiga.³⁵ Om vi antar att en mer rättvisande ålderseffekt och använder effekten av att vara född årets sista, kvartal (0,032) istället för att vara född årets sista halvår så hamnar vi på totalt på c:a 18 procent av en standardsavvikelse.³⁶ Översatt till genomsnittligt meritvärde motsvarar detta ca 11 meritvärdespoäng på högstadiet (max 320) och 0,5 meritvärdespoäng på gymnasiet (max 20). Drygt hälften av detta beror på att de fristående skolorna sätter högre provbetyg än de kommunala. Som jämförelsepunkt kan vi även ha gymnasieproven och proven i svenska och engelska på högstadiet som är rättade på samma skala där den genomsnittliga sänkningen vid extern bedömning är ca 22 procent av en standardavvikelse.

Den genomsnittliga effekten för årskurs 3 och 5 av att vara pojke (0,014), ha utländsk bakgrund (0,008), ha en icke-högutbildad moder (0,007), vara född sista halvåret (0,002) och gå på fristående skola (0,004) uppgår till 0,035.³⁷ Detta betyder att sannolikheten för att en elev som ingår i de uppräknade kategorierna uppnår godkänt resultat enligt den interna bedömningen är 3,5 procentenheter högre än en elev som tillhör motsatskategorierna, även om kontrollbedömaren bedömt elevernas prov som likvärdiga. Detta kan ses i förhållande till den genomsnittliga skillnaden mellan interna och externa bedömningar som i årskurs 3 och 5 uppgår till tre (3) procentenheter.

I breda drag tyder dessa resultat på att elever som tillhör grupper som i allmänhet uppvisar goda studieresultat i årskurs 9 och på gymnasiet får högre provbetyg än elever som tillhör andra grupper, även om de externa bedömarna anser proven vara likvärdiga. Detta torde även kunna leda till att dessa grupper gynnas vid betygssättningen och därmed vid antagningen till vidare studier. Motsatt mönster förefaller att gälla för årskurs 3 och 5; den interna be-

³⁵ Estimaterna som anges kommer från kolumn (2) i respektive tabell. Ett F-test av hypotesen att summan av dessa variabler skulle vara lika med noll kan förkastas (p-värde 0,013).

³⁶ Den sista addering av c:a $0,032 - 0,01 = 0,022$ är en uppskattning då kvartalseffektsregressionerna utgår ifrån ett delurval.

³⁷ F-testet har ett p-värde på mindre än 0,001, vilket säger att vi kan förkasta att summan skulle vara noll.

dömningen ger där relativt höga provbetyg åt elever som tillhör grupper vilka i genomsnitt uppvisar svagare resultat än andra elevgrupper. Detta riskerar att leda till att elever som tillhör allmänt svagare grupper löper särskilt stor risk att inte få eventuella behov av särskilt stöd uppmärksammade vid låg ålder. Sammantaget betyder detta att den interna rättningen av de nationella proven riskerar att förstärka existerande sociala klyftor i utbildningssystemet.

Att flera av de systematiska skillnaderna mellan olika elevgrupper endast står att finna bland prov som bedömts av en ensam lärare är ett tydligt argument för sambedomning av de nationella proven. Sambedomning löser dock inte alla problem och exempelvis är diskrepansen mellan de fristående och kommunala skolornas interna bedömningar lika stora oavsett om proven är ensam- eller sambedomda. Detta tyder på att extern rättning av proven kan öka likvärdigheten i provbedömningen.

Som nämnts förefaller avvikelserna mellan de interna och externa bedömningarna att vara särskilt stora för de prov där tolkningsutrymmet är stort. För att uppnå ökad likvärdighet är ett möjligt alternativ till extern bedömning att utforma proven så att det individuella tolkningsutrymmet minskar. Att utforma proven på sådant sätt skulle dock sannolikt ytterligare minska samstämmigheten mellan läro- och kursplanernas mål och den måluppfyllelse som proven faktiskt undersöker. Detta riskerar att leda till att undervisningen i huvudsak inriktas mot de av skolans mål som går att utvärdera med denna typ av prov, även om detta sker på bekostnad av skolans övriga mål.³⁸

Vidare är det inte självklart att en kausal tolkning av resultaten i denna rapport alltid kan ges. Detta gäller främst frågan om intern sambedomning av de nationella proven kan vara ett sätt att uppnå bättre bedömningar. Resultaten visar som sagt att avvikelserna mellan de interna och externa provbetygen är mindre för sambedomda än för ensambedomda prov.³⁹ Då det är de interna bedömarna som i någon grad själva bestämmer huruvida proven ska sambedomas eller inte är det emellertid oklart om detta beror på sambedomningen i sig eller på att lärare som väljer sambedomning är annorlunda än övriga lärare. En möjlighet är att lärare som vet med sig att deras bedömningar är av god kvalitet kan

³⁸ Inga prov kan utvärdera skolans alla mål varför detta är ett generellt problem för alla provsystem. Prov som utformas för att testa breda kunskaper och färdigheter minskar dock dessa problem. För en allmän diskussion om risker och möjligheter vad gäller att undersöka skolans måluppfyllelse med standardiserade prov, se Koretz (2008).

³⁹ Både för högstadiet och gymnasiet uppgår denna skillnad till 0,05 standardavvikelser vilket kan jämföras med den genomsnittliga skillnaden mellan interna och externa bedömningar som uppgår till 0,22 standardavvikelser för de ämnen med samma betygskala på gymnasiet och årskurs 9.

vara mer benägna att sambedöma proven, medan lärare som är osäkra på sina egna bedömningar kan vara mindre benägna att samarbeta kring bedömningsfrågor. Bästa sättet att besvara denna fråga vore att slumpvis bestämma vilka lärare som ska sam- respektive ensambedöma proven och därefter undersöka hur provresultaten skiljer sig mellan de olika grupperna.

De resultat som här presenteras är robusta och inte känsliga för olika urvalsrestriktioner som kan göras inom ramen för det insamlade datamaterialet. Som i alla urvalsundersökningar väcks emellertid frågan om de resultat vi finner här även gäller för andra elev- och skolorval än de som gjorts vid Skolinspektionens insamling av nationella prov. Denna fråga är omöjlig att besvara på annat sätt än att fler vågor av omrättade prov samlas in och analyseras. Om de mönster vi finner i denna rapport är allmänt giltiga kommer en sådan analys att öka precisionen i de analyser som görs. Ett större datamaterial skulle därför även möjliggöra en mer detaljerad analys av enskilda prov och ämnen.

7. Referenser

- Bertoni, Marco, Giorgio Brunello och Lorenzo Rocco (2012), "When the Cat Is Near, the Mice Won't Play: The Effect of External Examiners in Italian Schools", IZA DP 6629.
- Bertrand, Marianne, and Sendhil Mullainathan. (2004), "Are Emily and Greg More Employable than Lakisha and Jamal? A Field Experiment on Labor Market Discrimination." *American Economic Review*, 94, 991-1013.
- Blank, Rebecca M. (1991), "The Effects of Double-Blind Versus Single-Blind Reviewing: Experimental Evidence from the American Economic Review." *American Economic Review*, 81, 1041-1067.
- Dagens Nyheter (2012), "Adhd kan vara omogad hos många pojkar", 2012-05-12, <http://www.dn.se/nyheter/vetenskap/adhd-kan-vara-omogad-hos-manga-pojkar>.
- Dee, Thomas S. (2004), "Teachers, Race, and Student Achievement in a Randomized Experiment", *Review of Economics and Statistics*, 86(1), 195–210.
- Dee, Thomas S. (2005), "A Teacher Like Me: Does Race, Ethnicity, or Gender Matter?", *American Economic Review*, 95(2), 158–65.
- Dee, Thomas S. (2007), "Teachers and the Gender Gaps in Student Achievement." *Journal of Human Resources*, 42(3): 528-554.
- Elder, Todd E. (2010), "The Importance of Relative Standards in ADHD Diagnoses: Evidence from Exact Birth Dates", *Journal of Health Economics*, 29(5), 641-656.
- Figlio, D och S Loeb (2010), "School Accountability", i Hanushek, E A, S Machin och L Woessmann (red), *Handbook of the Economics of Education*, Volume 3, Elsevier, Amsterdam.
- Fredriksson, P och B Öckert (2009), "The effect of school starting age on school and labor market performance", IZA DP 1659.
- Goldin, Claudia, and Cecilia Rouse. (2000), "Orchestrating Impartiality: The Impact of Blind Auditions on Female Musicians." *American Economic Review*, 90, 715-741.

- Hanna, R och L Linden (under utgivning), "Discrimination in Grading." *American Economic Journal: Economic Policy*.
- Hinnerich, B. T., Höglin, E. and Johannesson, M. (2011a), "Ethnic discrimination in high school grading: Evidence from a field experiment" SSE/EFI Working Paper 733, Stockholm: Stockholm School of Economics.
- Hinnerich, B. T., Höglin, E. and Johannesson, M. (2011b), "Are boys discriminated in Swedish high schools?" *Economics of Education Review*, 30 (4) (2011), pp. 682–690.
- David Kiss 2011. "Are immigrants and girls graded worse? Results of a matching Approach." *Education Economics*.
- Koretz, D. (2008), *Measuring Up. What Educational Testing really Tells Us*, Harvard University Press.
- Lavy, Victor. (2008), "Do Gender Stereotypes Reduce Girls' Human Capital Outcomes? Evidence From a Natural Experiment." *Journal of Public Economics*, 92, 2083-2105.
- Lundgren, U P & Nihlfors, E (2005), "Det gemensamma – En studie av några kunskapselement i den för alla lärarutbildningar gemensamma delen", i Utvärdering av den nya lärarutbildningen vid svenska universitet och högskolor. Del 3: Särskilda studier. Stockholm: Högskoleverkets rapportserie 2005:17R.
- OECD (2009), *Equally Prepared for Life? How 15-Year-Old Boys and Girls Perform in School*, OECD.
- OECD (2010), *PISA 2009 Results: Learning Trends: Changes in Student Performance Since 2000 (Volume V)*, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264091580-en>.
- Skolinspektionen (2010), "Kontrollrättning av nationella prov i grundskolan och gymnasieskolan" Redovisning av regeringsuppdrag Dnr. U2009/4877/G.
- Skolinspektionen (2011) "Lika eller olika? Omrättning av nationella prov i grundskolan och gymnasieskolan" Redovisning av regeringsuppdrag, Dnr. U2009/4877/G.
- Skolverket (2012), "Redovisning av uppdrag om avvikelser mellan provresultat och betyg i grundskolans årskurs 9", Redovisning av regeringsuppdrag, Dnr 75-2012:311.

- SOU (2010), "Flickor, pojkar, individer – om betydelsen för jämställdhet för kunskap och utveckling", SOU 2010:99, Fritzes förlag.
- Sprietsma, Maresa 2009. Discrimination in Grading? Experimental Evidence from Primary School. Centre for European Economic Research, Discussion Paper No. 09-074.
- Vlachos, J (2010), "Betygets värde. En analys av hur konkurrens påverkar betygssättningen vid svenska skolor", Uppdragsforskningsrapport 2010:6.
- Vlachos, J (2011), "Friskolor i förändring", i Hartman (red.) Konkurrensen konsekvenser, SNS Förlag.

Appendix A: Delprovsanalyser

I detta avsnitt redovisas resultat separat för respektive delprov. Notera att till skillnad från i huvudtexten används här den ursprungliga betygsskalan för respektive prov (IG=0, G=10, VG=15, MVG=20).

Gymnasiet

Tabell A1: Regressionsresultat på delprovsnivå för gymnasiet

	(1) Svenska	(2) Matematik	(3) Engelska läs och hör	(4) Engelska skriv
Pojke	-0,326 (0,136)	-0,327 (0,014)	-0,000 (0,996)	-0,428 (0,002)
Utländsk bakgr	0,732 (0,039)	-0,138 (0,429)	0,321 (0,012)	-0,135 (0,481)
Högutbildad mor	0,103 (0,709)	0,026 (0,868)	-0,032 (0,732)	-0,224 (0,155)
Född sista halvåret	-0,262 (0,231)	-0,042 (0,753)	0,009 (0,912)	-0,210 (0,121)
Kommunal	-1,173 (0,000)	0,119 (0,420)	0,006 (0,969)	-0,361 (0,081)
Medel ursprung	11,535	8,742	13,066	12,692
Medel kontroll	8,597	7,560	12,867	12,267
Observationer	2449	2441	3376	3384

Årskurs 9**Tabell A2:** Regressionsresultat på delprovsnivå för årskurs 9 i matematik, engelska och svenska

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	Mate- matik b1	Mate- matik b2	Mate- matik c	Engelska b	Engelska c	Svenska a	Svenska c
Pojke	0,295 (0,558)	-0,391 (0,665)	0,831 (0,651)	0,088 (0,207)	0,174 (0,140)	0,111 (0,481)	-0,011 (0,952)
Utländsk bakgr	-0,899 (0,176)	-0,708 (0,570)	0,145 (0,954)	-0,046 (0,708)	-0,020 (0,919)	-0,430 (0,050)	-0,240 (0,324)
Högutbildad mor	-0,048 (0,930)	1,690 (0,132)	0,172 (0,941)	-0,093 (0,244)	-0,314 (0,018)	0,125 (0,491)	0,418 (0,048)
Född sista halvåret	-0,339 (0,492)	-0,011 (0,990)	-1,306 (0,482)	-0,071 (0,312)	0,098 (0,413)	-0,069 (0,662)	0,154 (0,387)
Kommunal	-0,570 (0,467)	2,823 (0,043)	-6,159 (0,037)	0,210 (0,043)	0,589 (0,001)	-0,209 (0,412)	-0,728 (0,028)
Medel ur- sprung	127,979	52,944	227,796	14,190	13,397	11,418	12,464
Medel kontroll	126,974	51,518	220,143	13,985	12,655	9,524	10,483
Observationer	2690	2741	2770	3511	3527	2941	3042

Tabell A3: Regressionsresultat på delprovsnivå för årskurs 9 naturorienterande ämnen

	(1) Biologi a11	(2) Biologi a12	(3) Fysik a12	(4) Fysik a13	(5) Kemi a16	(6) Kemi a17
Pojke	10,751 (0,001)	1,913 (0,142)	4,330 (0,287)	4,200 (0,044)	-1,925 (0,620)	-1,630 (0,584)
Utländsk bakgr	-19,071 (0,000)	-4,158 (0,020)	1,589 (0,804)	1,855 (0,556)	2,468 (0,708)	-0,601 (0,802)
Högutbildad mor	4,530 (0,247)	0,781 (0,616)	19,016 (0,000)	3,445 (0,149)	6,697 (0,201)	2,849 (0,324)
Född sista halvåret	-8,448 (0,009)	-2,546 (0,051)	0,086 (0,983)	3,502 (0,091)	-0,975 (0,803)	-2,783 (0,320)
Kommunal	-48,271 (0,000)	-12,008 (0,000)	7,884 (0,261)	-18,254 (0,000)	19,452 (0,006)	-54,220 (0,000)
Medel ursprung	200,665	16,061	198,349	15,049	193,623	24,418
Medel kontroll	156,698	15,202	156,456	23,006	143,880	9,203
Observationer	909	890	766	712	796	745

Årskurs 5**Tabell A4:** Regressionsresultat på delprovsnivå för årskurs 5 i svenska

	(1) Svenska a	(2) Svenska b	(3) Svenska c	(4) Svenska d
Pojke	0,031 (0,008)	0,011 (0,145)	0,068 (0,000)	0,083 (0,000)
Utländsk bakgr	0,011 (0,582)	0,001 (0,961)	-0,010 (0,649)	0,024 (0,273)
Högutbildad mor	-0,025 (0,031)	-0,023 (0,001)	-0,032 (0,041)	-0,036 (0,022)
Född sista halvåret	0,020 (0,092)	0,010 (0,201)	0,014 (0,343)	0,028 (0,054)
Kommunal	-0,001 (0,956)	-0,014 (0,472)	0,079 (0,005)	-0,034 (0,299)
Medel ursprung	0,887	0,940	0,913	0,920
Medel kontroll	0,816	0,912	0,768	0,790
Observationer	2714	2716	2675	2656

Tabell A5: Regressionsresultat på delprovsnivå för årskurs 5 matematik

	(1) Matematik a	(2) Matematik b	(3) Matematik c	(4) Matematik d
Pojke	-0,006 (0,464)	-0,004 (0,663)	0,003 (0,707)	-0,005 (0,565)
Utländsk bakgr	0,032 (0,013)	0,030 (0,060)	0,033 (0,016)	-0,002 (0,870)
Högutbildad mor	0,009 (0,311)	-0,003 (0,762)	-0,012 (0,063)	0,001 (0,939)
Född sista halvåret	0,013 (0,098)	0,007 (0,465)	0,001 (0,902)	-0,003 (0,702)
Kommunal	-0,002 (0,905)	-0,021 (0,418)	-0,031 (0,136)	0,048 (0,132)
Medel ursprung	0,972	0,886	0,964	0,912
Medel kontroll	0,947	0,862	0,944	0,899
Observationer	2635	2631	2614	2592

Tabell A6: Regressionsresultat på delprovsnivå för årskurs 5 i engelska

	(1) Engelska b	(2) Engelska cd	(3) Engelska e
Pojke	-0,001 (0,897)	0,001 (0,825)	0,011 (0,321)
Utländsk bakgr	0,009 (0,373)	0,004 (0,657)	0,016 (0,267)
Högutbildad mor	0,001 (0,874)	-0,011 (0,066)	0,006 (0,578)
Född sista halvåret	-0,008 (0,305)	-0,010 (0,061)	-0,004 (0,719)
Kommunal	0,014 (0,122)	0,003 (0,657)	0,009 (0,539)
Medel ursprung	0,910	0,957	0,955
Medel kontroll	0,893	0,954	0,904
Observationer	2651	2655	2531

Årskurs 3**Tabell A7:** Regressionsresultat på delprovsnivå för årskurs 3 i matematik

	(1) Matematik a	(2) Matematik b	(3) Matematik c	(4) Matematik d	(5) Matematik e
Pojke	-0,001 (0,913)	-0,003 (0,545)	0,004 (0,626)	-0,003 (0,716)	-0,005 (0,416)
Utländsk bakgr	-0,029 (0,112)	-0,004 (0,527)	0,003 (0,838)	-0,006 (0,623)	0,006 (0,568)
Högutbildad mor	-0,008 (0,562)	-0,003 (0,531)	-0,014 (0,037)	-0,010 (0,114)	-0,003 (0,556)
Född sista halvåret	-0,012 (0,369)	0,001 (0,794)	0,004 (0,656)	0,005 (0,481)	-0,009 (0,143)
Kommunal	-0,039 (0,440)	-0,083 (0,008)	-0,015 (0,655)	-0,023 (0,249)	-0,037 (0,106)
Medel ursprung	0,844	0,940	0,923	0,936	0,947
Medel kontroll	0,798	0,940	0,909	0,930	0,943
Observationer	2347	2360	2356	2337	4626

Tabell A8: Regressionsresultat på delprovsnivå för årskurs 3 i Svenska

	(1) Svenska b	(2) Svenska c	(3) Svenska e	(4) Svenska f	(5) Svenska g	(6) Svenska h
Pojke	0,008 (0,176)	0,013 (0,046)	0,004 (0,753)	0,055 (0,000)	0,040 (0,000)	0,014 (0,179)
Utländsk bakgr	-0,013 (0,190)	0,009 (0,450)	0,006 (0,763)	0,004 (0,837)	-0,006 (0,646)	0,025 (0,095)
Högutbildad mor	0,013 (0,036)	0,003 (0,611)	-0,016 (0,244)	0,011 (0,485)	0,005 (0,660)	-0,002 (0,859)
Född sista halvåret	0,001 (0,816)	0,004 (0,523)	-0,013 (0,322)	0,012 (0,412)	-0,018 (0,067)	-0,005 (0,611)
Kommunal	-0,063 (0,009)	0,016 (0,465)	0,019 (0,695)	0,021 (0,612)	-0,034 (0,162)	-0,007 (0,773)
Medel ursprung	0,943	0,947	0,907	0,888	0,975	0,964
Medel kontroll	.937	0,942	0,929	0,821	0,942	0,931
Observationer	2211	2214	2153	2165	2172	4302

Appendix B: Alternativt urval för huvudmansanalysen

I nedanstående tabeller har observationer för vilka vi saknar uppgifter om elevers och lärares bakgrund uteslutits ur analysen.

Tabell B1. Resultat för gymnasiet och årskurs 9, balanserade data

	(1) Alla	(2) Full	(3) Gymnasiet	(4) Årskurs 9
Kommunal	-0.101 (0.008)	-0.111 (0.004)	-0.072 (0.100)	-0.139 (0.011)
Observations	33,923	33,923	10,502	23,421

Not: Detta motsvarar tabell 10 i huvudanalysen.

Tabell B2, Resultat för årskurs 3 och 5, balanserade data

	(1) Alla	(2) Full	(3) Årskurs 5	(4) Årskurs 3
Kommunal	0.002 (0.782)	-0.002 (0.834)	0.008 (0.353)	-0.018 (0.232)
Observations	54,229	54,229	26,848	27,381

Not: Detta motsvarar tabell 24 i huvudanalysen.

Appendix C: Metod

Den grundläggande idén för att upptäcka bedömerskillnader av ett prov som inte har med provets kvalité att göra, är att låta två personer bedöma samma prov. Den ena bedömaren har kunskaper om eleven eller dess miljö utöver provet i sig (kallad ursprungsbedömaren eller intern bedömare). Den andra bedömaren har endast information om provet i sig (kallad kontrollbedömaren eller extern bedömare). Det är naturligt att t.ex. kontrollbedömaren är mer konservativ i sin bedömning överlag p.g.a. skillnaden i bedömningsmiljö och incitament. Om bedömningen däremot systematiskt skiljer sig åt beroende på något som är okänt för kontrollbedömaren, t.ex. klass eller ålder, så föreligger en partiskhet eller bias i ursprungsbedömningen. Båda bedömarna har bedömt kvalitén på exakt samma prov, men den ursprungsbedömaren har även tagit hänsyn till faktorer som inte systematiskt har med kvalitén på provet i sig att göra. För att undersöka förekomsten av sådan bias används en så kallad "difference in difference"-ansats, en ansats som har använts inom diskrimineringsforskningen under lång tid.⁴⁰

För att renodla resonemanget om ursprungsbedömarens potentiella bias p. g. a. irrelevanta faktorer, givet ett provs kvalité så kan om ursprungsbedömaren (U) antas sätta ett provresultat på prov i enligt:

$$Provresultat_{iU} = \alpha_U + \delta Kvalité_i + \beta \mathbf{X}_i + u_{iU} .$$

(1)

Där α_U är en konstant som bl. a. mäter graden av konservativ rättning. δ Mäter kvaliténs inverkan på provresultatet. \mathbf{X} är en vektor av variabler och kan tänkas vara allt det som ursprungsbedömaren tar med i bedömningen, konstanthållet provets kvalité. Det kan t.ex. vara kön, etnicitet, klass eller konkurrenssituation i skolkommunen. Vektorn β består av koefficienter som mäter effekterna på provresultatet om variablerna \mathbf{X} förändras.

För kontrollbedömaren (K) finns endast provets innehåll att ta hänsyn till (förutom en okänd konstant). Således sätter kontrollbedömaren ett provresultat på prov i enligt:

⁴⁰ Inom diskriminering på arbetsmarknad var Blank (1991), och Goldin and Rouse (2000) föregångare, följt av Bertrand, M., & Mullainathan, S. (2004). Först att använda denna empiriska metod inom utbildning och diskriminering var Lavy (2008) för data från Israel följt av (Hinnerich et. al. 2011a; 2011b) för den svenska skolan.

$$Provresultat_{iK} = \alpha_K + \delta Kvalité_i + u_{iK}.$$

(2)

Differensen mellan ekvation (1) och (2) ger

$$\Delta Provresultat_i = \alpha + \beta \mathbf{X}_i + u_i,$$

(3)

där $\Delta Provresultat_i = Provresultat_{iU} - Provresultat_{iK}$, $\alpha = (\alpha_U - \alpha_K)$ och

$$u_i = u_{iU} - u_{iK}.$$

Om vi tar som ett exempel att \mathbf{X} endast består av en indikator för kön så att $X = 1$ om proveleven är pojke och 0 om det är en tjej, så kommer β mäta skillnaden i gruppmedelvärde av skillnaden mellan provresultatet som en ursprungsbedömare respektive en kontrollbedömare gör enligt:

$$\beta = \left(\overline{Provresultat}_{pojke, U} - \overline{Provresultat}_{pojke, K} \right) - \left(\overline{Provresultat}_{flicka, U} - \overline{Provresultat}_{flicka, K} \right),$$

(4)

där $\overline{Provresultat}_{pojke, U}$ betyder gruppmedelvärde för pojkar i ursprungsbedömningen och de andra termerna följer samma definitionslogik.

Att räkna ut medelvärdena för varje grupp, givet bedömningsätt, är alltså det enklaste sättet att besvara frågan om diskriminering. Emellertid finns även giltig kritik för att tolka skillnaderna mellan gruppmedelvärdena som kausalt. Ekvation (3) kan då istället skattas med hjälp av t.ex. OLS-estimator i en regression för att kunna ta hänsyn till denna kritik. I huvudsak handlar det om att kontrollera för variabler, vilket leder oss in på kritik av metoden.

Slutligen så vi använder oss av delprov, d.v.s. en elev har skrivit och blivit bedömd på fler än ett delprov av samma lärare. Det leder oss till att klustra standardfelen på elevnivå.

Denna ansats kan kritiseras. Antag exempelvis att vi gjort en regressionsanalys enligt följande:

$$\Delta\text{Provresultat}_i = \alpha + \beta\text{Utländsk_bakgrund}_i + u_i,$$

där *Utländsk_bakgrund* är en indikator som tar värdet 1 om proveleven har en utländsk bakgrund och 0 annars. Antag vidare att vi skattar β till att vara negativ, vilket skulle indikera att de med utländsk bakgrund är negativt diskriminerade. Den kausala frågan är om de med utländsk bakgrund är diskriminerade på grund av deras utländska härkomst, en form av etnisk diskriminering. Det skulle emellertid kunna vara så att all diskriminering sker utifrån socioekonomisk status och att de med utländsk bakgrund är överrepresenterade i det lägsta stratumet. Den naturliga utvecklingen av analysen blir då att även lägga till socioekonomisk status som en variabel i analysen och besvara frågan: är de med utländsk bakgrund diskriminerade, givet att vi konstanthåller eller kontrollerar för socioekonomisk status eller klass.

En ytterligare kritik är om provet i sig är en bärare av information om eleven eller dennes miljö utöver kvalitén. Det betyder att kontrollbedömare inte längre är helt "blind". Om kontrollbedömarna är representativa kommer vi underskatta effekten av diskriminering av ett visst attribut, givet att diskriminering existerar. Om kontrollbedömarna inte är representativa kan effekten istället överskattas. Detta kan förstås med ett exempel. Antag att de ursprungsbedömarna inte diskriminerar med avseende på kön. Antag vidare att de kontrollbedömarna inte är representativa och råkar vara en grupp som i högre grad gillar flickors sätt att skriva ett prov, obetingat kvalitén på provet, och att provet bär med sig information om kön. Då kommer vi dra slutsatsen att flickor är diskriminerade i bedömningen av proven, när det i själva verket var så att pojkar var diskriminerade av de kontrollbedömarna. Notera att det bygger på att texterna måste vara en god prediktor av kön för att detta resonemang skall vara giltigt. Igen är svaret på denna kritik att utsätta vår regressionsmodell för kontrollvariabler. Egenskaper hos kontrollbedömarna kan också tänkas kunna avslöja icke-representativitet. Om vår skattning ändras mycket när dessa egenskaper läggs till analysen finns goda skäl till att vara skeptisk till analysen. Notera att detta kan också vara en fråga mellan extern och intern validitet.

I huvudsak motiverar dessa två argument varför vi utöver bivariat analys av typen beskriven i ekvation (4) också behöver utveckla analysen med regressionsmodellen i beskriven i ekvation (3).

Bilaga 6 Uppdragsbeskrivning

Regeringens beslut

Statens skolinspektion får i uppdrag att ansvara för viss central rättning av nationella prov inom grundskolan och gymnasieskolan. Skolinspektionen ska, efter samråd med Statens skolverk, inom myndigheten genomföra viss central rättning av nationella prov utifrån de förutsättningar som anges nedan. Skolinspektionen ska även kartlägga användningen av nationella prov i den gymnasiala vuxenutbildningen samt undersöka förutsättningarna för en eventuell verksamhet med central rättning av nationella prov inom gymnasial vuxenutbildning.

Skolinspektionen ska samla in ett urval av kopior av rättade elevlösningar och genomföra ytterligare en rättning av dessa. Den centrala rättningen av nationella prov ska utgöra ett led i inspektionens löpande verksamhet. Resultat av den centrala rättningen ska kunna utgöra ett underlag för fördjupad granskning inom ramen för Skolinspektionens tillsyn och kvalitetsgranskning.

I verksamhetens första omgång ska ett urval av samtliga elevlösningar göras bland de obligatoriska proven i grundskolan och de prov som är obligatoriska för alla elever i gymnasieskolan. Urvalet ska göras på ett sådant sätt att erhållna resultat är representativa dels på nationell nivå per ämne och årskurs, dels på skolnivå vid de utvalda skolorna i ämnena svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska i årskurs 9 i grundskolan samt i gymnasieskolan. Även de prov i nya ämnen i grundskolan som är under utprovning ska ingå under utprovningssfasen.

Utfallet av rättningen av ett representativt urval av elevlösningar ska analyseras med avseende på bl.a. förekomsten av systematisk felbedömning. I den mån Skolinspektionen bedömer att systematiska felbedömningar förekommer ska en närmare analys göras av vad dessa består i. Om Skolinspektionen bedömer att resultaten av rättningen föranleder behov av en fördjupad granskning, ska myndigheten genomföra en sådan utifrån ett nytt urval av skolor. Skolinspektionen ska utifrån en analys av de samlade resultaten föreslå lämpliga grunder för urval i kommande omgångar.

För uppdraget får Skolinspektionen använda högst 20 miljoner kronor från det på statsbudgeten under utgiftsområdet 16 för budgetåret 2009 uppförda anslaget 1:2 *Statens skolinspektion*, anslagspost 1.

Den del av uppdraget som avser central rättning av nationella prov i grundskolan och gymnasieskolan ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 april 2010. Av redovisningen ska framgå hur Skolinspektionen utformat verksamheten, vilka prov som rättats centralt, en analys av de resultat som framkommit och om resultaten lett till att myndigheten vidtagit några åtgärder. Den del av uppdraget som avser en kartläggning av användandet av nationella prov i gymnasial vuxenutbildning och en undersökning av förutsättningarna för central rättning på detta område ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 januari 2010.

Ärendet

Två viktiga syften med de nationella proven är att de ska ge underlag för lärares betygssättning i ett ämne och att de ska bidra till en likvärdig bedömning över landet. Det finns i dag inte något tillförlitligt underlag för att bedöma i vilken utsträckning proven rättas korrekt och likvärdigt. Ett antal studier (se t.ex. Boesen, J., *Bedömarreliabilitet. Med fokus på aspektbedömningen i det nationella B-kursprovet i matematik våren 2002* och Olofsson, G., *Likvärdig bedömning*) har på olika sätt behandlat frågan om likvärdig rättning av centrala prov och Skolverket har i rapporten *Central rättning av nationella prov* (Skolverkets dnr 64-2008:258) redogjort för resultaten av dessa.

I fråga om provbetygens överensstämmelse med ämnesbetygen, som är en näraliggande fråga, finns mer underlag. De nationella proven utgör en av flera bedömningsgrunder vid betygssättning och det är därmed inte självklart att betyg på ett nationellt prov ska sammanfalla med slutbetyg i samma ämne på elevnivå. På skolnivå bör dock individuella skillnader ta ut varandra och samstämmigheten vara högre. Skolverket har i olika rapporter, bl.a. i *Redovisning av uppdrag om skillnaden mellan betygsresultat på nationella prov och ämnesbetyg i svenska, matematik och engelska i årskurs 9* (U2009/273/S), visat att provbetyg och ämnesbetyg överensstämmer i ungefär 80 procent av fallen på nationell nivå. Variationerna i avvikelserna är stora mellan skolor och ändras inte nämnvärt år från år. Stor variation mellan skolorna kan vara en indikation på bristande likvärdighet i bedömningen och betygssättningen.

I juni 2007 tillsatte regeringen Utbildningsinspektionsutredningen (U 2007:09) i syfte att förbereda genomförandet av den utökade och skärpta tillsyn och kvalitetsgranskning som aviserats. I direktiven till utredningen (dir. 2007:80) anger regeringen att utbildningsinspektionen ska utvecklas på ett sätt som stödjer en stärkt mål- och resultatstyrning inom skolväsendet, där förtydligade nationella mål och regelbundna uppföljningar av måluppfyllelsen i form av nationella prov är kärnan. Regeringen konstaterar vidare att inspektionen exempelvis skulle kunna inrymma en central funktion som skulle svara för en regelbunden

kvalitetssäkring av bedömningen av ett urval genomförda nationella prov och jämföra denna bedömning med betygssättningen i motsvarande ämnen.

I betänkandet *Tydlig och öppen – förslag till en stärkt skolinspektion* (SOU 2007:101) föreslår den särskilde utredaren att en verksamhet med en nationell bedömning av rättningen av nationella prov bör genomföras. Syftet ska vara att ge utbildningsinspektionen ökade möjligheter att granska rättningen av proven och betygssättningen. Verksamheten bör, enligt utredningen, utvärderas efter tre år för att ge underlag för beslut om former för en kvalitetssäkring av betygssättningen på sikt. Utredaren bedömer att verksamheten bör omfatta ett urval om högst en tiondel av provmängden och kostnaderna bedöms till ca 20 miljoner kronor per år.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen fäster stor vikt vid de nationella proven som stöd för uppföljning av elevernas kunskaper, men även vid dess funktion att bidra till en likvärdig betygssättning över landet. Det är av yttersta vikt att säkerställa att rättningen av proven sker på ett likvärdigt sätt. Skolinspektionen bör därför få i uppdrag att genomföra viss central rättning av nationella prov.

Syftet med en central rättning av nationella prov är främst att stödja en likvärdig bedömning och betygssättning av proven över landet. Den centrala rättningen innebär en kvalitetssäkring av provsystemet genom att skapa möjlighet att upptäcka felbedömningar som äventyrar systemets tillförlitlighet. Verksamheten kommer att generera ett statistiskt underlag över hur de nationella proven bedöms och betygsätts inom olika ämnen, årskurser och skolor.

Regeringen avser att utvärdera verksamheten efter tre år för att ge underlag för beslut om riktlinjer för uppdragets genomförande under kommande år.